

Lucie Mrázková

VĚCNÁ PRÁVA VE SROVNÁNÍ DCFR A ČESKÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

MASARYKOVA
UNIVERZITA

ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA
EDITIO SCIENTIA

MUNI
PRESS

MUNI
LAW

VĚCNÁ PRÁVA VE SROVNÁNÍ DCFR A ČESKÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Lucie Mrázková

Masarykova univerzita
Brno 2020

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „Věcná práva ve srovnání DCFR a českého občanského zákoníku“ číslo MUNI/A/1420/2019 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2020.

Recenzent: doc. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D.

© 2020 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-9844-2 (online ; pdf)

DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-9844-2020>

OBSAH

Seznam zkratek.....	7
1 Úvod.....	9
2 Vznik DCFR.....	13
2.1 Vztah DCFR a českého občanského zákoníku.....	22
3 Definice.....	25
3.1 Věc v právním smyslu.....	25
3.2 Držba a detence.....	27
3.2.1 Detence.....	28
3.2.2 Držba.....	29
3.3 Vlastnické právo.....	30
3.3.1 Vlastnické právo.....	30
3.3.2 Spoluvlastnictví.....	32
3.3.3 Dobrá víra.....	33
3.3.4 Věcná práva k věci cizí.....	34
4 Držba a detence.....	37
4.1 Ochrana držby.....	37
4.1.1 Vypuzení z držby.....	39
4.1.2 Rušení držby.....	44
4.1.3 Ochrana lepšího práva.....	46
4.1.4 Svépomoc.....	52
4.1.5 Lhůty.....	55
4.1.6 Shrnutí.....	56
4.2 Otázky související s navrácením držené věci.....	58
4.2.1 Poškození a zničení držené věci.....	58
4.2.2 Nabytí plodů držené věci.....	60
4.2.3 Zhodnocení držené věci.....	61
4.2.4 Shrnutí.....	63

5 Vlastnické právo	65
5.1 Převod vlastnického práva	65
5.2 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného	70
5.3 Vydržení	74
5.4 Zpracování, smísení a spojení věcí	80
5.4.1 Zpracování	80
5.4.2 Smísení a spojení věcí	82
5.5 Ochrana vlastnického práva	84
5.6 Shrnutí	89
6 Závěr	91
7 Summary	95
Literatura a další použité zdroje	97
Monografie	97
Odborné články	99
Právní předpisy	106
Další zdroje	106

SEZNAM ZKRATEK

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, rakouský občanský zákoník
CESL	Common European Sales Law
CFR	Common Frame of Reference
DCFR	Draft Common Frame of Reference
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

1 ÚVOD

Český občanský zákoník se při svém vzniku inspiroval řadou zahraničních právních úprav, jak už evropských, tak i některých mimoevropských. Pokusil se také vrátit k právní tradici, která na našem území převažovala do roku 1948, resp. 1950, tedy k tradici převážně rakouské, založené na římském právu. Samotné odůvodnění nutnosti rekodifikace se opíralo o nutnost překonání v jistém smyslu „socialistické“ úpravy a především myšlenkových konceptů, které jsou s touto úpravou spojovány. Výsledkem takového návratu k předchozí tradici však byly i výtky, že zákoník vrací do právního řádu instituty přežitě až archaické, které v moderní společnosti již nemají prostor. Naopak lze občanskému zákoníku vytknout, že nedostatečně reaguje na potřeby digitalizované společnosti a s tím se proměňujícím zvyklostem i právní kultuře.

Právě modernizace práva bývá motorem jak rekodifikací, tak i dalších souvisejících „projektů“, které si často kladou za cíl posouvat právo tak, aby lépe odpovídalo potřebám své doby. Jednou z takových potřeb je i dostatečná odpověď na otázky globalizace, čím dál větší ekonomické provázanosti a tedy i nutnosti přizpůsobit právní řády tak, aby byly vzájemně kompatibilní. Na jednu stranu podobné otázky řeší kupříkladu mezinárodní právo soukromé, které k tomu má své specifické instituty a nástroje, na druhou stranu však i toto odvětví naráží na zásadní problémy tam, kde jsou různé právní řády diametrálně odlišné. Situace v Evropě, resp. zejména v Evropské unii, je pak z tohoto pohledu specifická kvůli existenci vnitřního trhu. Ten je již nyní evropským právem regulován v řadě dílčích otázek, které se často promítají i přímo do národního práva, kupříkladu v otázce ochrany spotřebitele jako jedné z nejobsáhlejších z této oblasti evropské úpravy. Nejedná se tedy o do jisté míry „oddělený“ systém, jak jej zná právě například mezinárodní právo soukromé, ale spíše o čím dál větší provázanost a ovlivňování právních řádů jednotlivých členských států.

Právě za účelem souladu národních práv se na evropské úrovni začaly již před desetiletími ozývat hlasy, volající po vzniku jednotné úpravy nebo alespoň po znatelném přiblížení jednotlivých právních řádů v oblasti soukromého práva. I vzhledem k vymezení pravomocí Evropské unie takové otázky

zatím zůstávají v kompetenci členských států, ale regulace vnitřního trhu do soukromého práva zasahuje znatelným způsobem. Tendence překročit k větší harmonizaci soukromého práva tedy nejspíše nezmizí, ale naopak budou posilovat nebo alespoň budou stále přítomné. Je otázkou, jakou cestou se Evropská unie nakonec vydá, jelikož komplexní a dokonce třeba i závazná regulace prakticky celého soukromého práva by znamenala výrazný posun od stávající situace a také skutečně zásadní zásah do národních právních řádů.

Vzhledem k tomu, že tendence k vyšší harmonizaci tedy existují a z logických důvodů zřejmě existovat i budou, je vhodné se začít ptát, jak by taková harmonizace mohla vypadat, jaké jsou její překážky a zejména zda je vůbec proveditelná vzhledem k různorodosti úprav soukromého práva v právních rádech jednotlivých členských států. Za tímto účelem vznikají na evropské úrovni projekty, které mají pro případnou budoucí vyšší míru harmonizace posoudit, kde je takový zásah možný a kde nikoliv, případně k jak velkým změnám pro jednotlivé země by muselo dojít. Jedním z takových projektů je ve svém základu i Draft Common Frame of Reference (DCFR), který se v oblasti závazkového práva a některých souvisejících otázek věnuje právě takovému posouzení. Využívá k němu srovnání právních řádů jednotlivých členských států vždy ke konkrétní otázce a přináší rovněž návrhy, jak by případná společná úprava těchto otázek mohla vypadat. Výsledkem takového projektu by tedy v ideálním případě mělo být právě ono posouzení, zda je harmonizace vůbec možná, či případně s jakými obtížemi, což se ne vždy ovšem daří naplnit i v rámci DCFR.

Pokud se tedy český občanský zákoník má přibližovat moderní době a oprostit se od „socialistické“ tradice, nemůže se spoléhat pouze na tradici předchozí, ale musí se řídit právě i dalšími posuny, ke kterým dochází v Evropě i ve světě, zejména tedy v souvislosti s globalizací. Ačkoliv se zdá, že se autoři občanského zákoníku chtějí skutečně spíše opírat o tradici historickou, jistěmu „tahu do Evropy“ se české právo vyhnout nemůže, ani v oblasti práva soukromého. Je tedy nutné se postupně zaměřit i na potenciální budoucí otázky změn, které by přinesla vyšší míra harmonizace.

Zároveň je nutné předeslat, že provést komplexní srovnání DCFR a českého občanského zákoníku je nad síly jednoho autora a pravděpodobně i nad možnosti jedné, byť skutečně obsáhlé publikace. Lze ale využít toho,

že DCFR je zaměřen sice na závazkové právo, nicméně se i při této úpravě nemůže zcela vyhnout otázkám, souvisejícím s věcnými právy, zejména s držbou a vlastnickým právem. Proto byla vybrána věcná práva jako předmět této publikace jakožto téma na jednu stranu dostatečně vymezené, aby bylo možné jej obsáhnout, na druhou stranu však do jisté míry komplexní.

I pro tuto komplexnost byl nakonec výběr tématu zúžen na otázky držby a vlastnického práva, které jsou výslovně upraveny v DCFR, a stranou byly ponechány dílčí otázky, jejichž úprava se objevuje mnohem provázaněji s dalšími instituty z oblasti závazkového práva. Právě kupříkladu úprava zástavního práva je v DCFR natolik provázaná s řadou různých otázek práva závazkového, že by její zhodnocení vyžadovalo i rozbor těchto souvisejících otázek – a publikace by se tak nakonec mohla věnovat pouze zástavnímu právu a souvisejícím oblastem. Problematika zástavního práva v DCFR tak musí být přenechána budoucím pracím.

Cílem publikace je tedy zhodnocení, jakým způsobem se DCFR staví k otázkám držby a vlastnického práva ve srovnání s tím, jak se ke stejné materii staví český občanský zákoník. Vzhledem k povaze DCFR jsou vybrány skutečně konkrétní instituty, nelze tedy hovořit o pokrytí všech otázek, které s držbou a vlastnickým právem souvisí v českém právu – spíše jde o základní otázky. Druhým cílem, spíše tedy cílem hlavním, je pak návazné posouzení, zda se česká úprava přibližuje či vzdaluje úpravě evropské, zda sleduje společné vývojové tendence, či naopak tyto tendence opouští. Je nepochybné, že všechny právní řády se v čase vyvíjí i v závislosti na vývoji společnosti – je tedy otázkou, zda „návrat k tradici“ v českém soukromém právu nezpůsobil skutečně krok zpátky v čase tam, kde jiné evropské úpravy kráčí plynule vpřed, byť provolání „zpátky ni krok“ se chce české právo z dobrých důvodů zjevně vyhnout.

Pokud je řeč o vývojových tendencích, bývá více než vhodné se nezaměřit pouze na krátký časový úsek, z něhož se takové tendence poznávají pouze obtížně nebo jsou daná zjištění zavádějící. Na druhou stranu není v možnostech této publikace obsáhnout kompletní právní vývoj všech zmíněných institutů, což přináší otázku, jaký časový úsek je ten „nejvhodnější“, na jaký je možné se omezit. Nicméně i vykročení o pár desítek let do minulosti by posunulo těžiště publikace zcela jinam, než kde je zamýšleno – bylo tedy

nutné zvolit spíše přístup „pro ilustraci“. Na řadě míst publikace je tak poukazováno na úpravu římského práva, které je ostatně v případech věcných práv v zásadě vždy přítomno v základní koncepci daných institutů. Tento poukaz nemá za cíl provést srovnání, které by okatě přehlíželo bezmála 1500 let vývoje od justiniánské kodifikace – naopak slouží spíše k poskytnutí jisté „perspektivy“ či náznaku, k jak významným posunům došlo či nedošlo v případě jednotlivých rozebíraných otázek. Mimo tuto perspektivu může také poukaz na římskoprávní úpravu sloužit jako základ k další odborné práci, která by se celkovým vývojovým tendencím více věnovala.

Pokud by tato publikace na základě předloženého rozboru došla ke zjištění, že česká úprava alespoň do jisté míry kopíruje vývoj úprav evropských, včetně návrhů DCFR, bylo by to jistě dobrou zprávou pro otázku případné budoucí harmonizace, která by nemusela být tak obtížná, byť záleží samozřejmě i na právních úpravách dalších členských států. Pokud by byl zjištěn opačný výsledek, na oněch dalších právních úpravách by záleželo o to více – muselo by pak být předmětem dalších rozborů právě posouzení, zda je tedy taková harmonizace možná a české právo znatelně vybočuje, nebo zda naopak i ostatní právní řády obsahují úpravu tak odlišnou, že její harmonizace bude více než složitá.

2 VZNIK DCFR

Draft Common Frame of Reference je dle slov svých autorů nepolitickým dokumentem, srovnávacím evropské právní úpravy zejména závazkového práva (a přidružených otázek), který má sloužit jako základ pro případnou, budoucí, možnou a přepracovanou verzi, která by již byla politickým dokumentem. Takový politický dokument by se pak mohl stát evropským občanským zákoníkem, možná jen pro oblast závazkového práva, možná jen dočasně, možná s dobrovolným podřízením se.¹

Už jen z tohoto pokusu o definici DCFR vyplývá, že jeho hlavní charakteristikou jsou otevřené možnosti. Zejména jeho autoři se výrazně snaží zdůraznit, že jde o akademickou práci, objektivní srovnání právních úprav, které v žádném případě není politickou deklarací, která by měla za úkol sjednotit soukromé právo v evropských zemích, a už vůbec ne autoritativně.² I samotné toto prohlášení o nepolitčnosti DCFR je však vysoce politické, zejména ve světle způsobu, proč a jak DCFR vznikl.

Začátky procesu harmonizace a případné jednotné úpravy občanského práva v rámci členských států Evropské Unie popisuje kupříkladu Martijn Hesselink až s pohádkovou rétorikou. V posledních letech minulého tisíciletí tak v jeho podání byli právníci, zabývající se srovnáváním občanského práva, šťastnými postavami na sluncem prozářené louce, které se až s dětským nadšením zabíraly možnostmi, které jim nabízela čím dál provázanější Evropa. Každý měl sice svůj názor, ale vzájemně se tyto právníci navýsost respektovali, naslouchali si a když se mezi nimi objevil jeden skeptik (Hesselink jmenuje výslovně Pierra Legranda), všichni zjevně se shovívavým úsměvem pokývali hlavou, že sice „něco na jeho slovech bude, ale přehání to“.³ A jako v každé pohádce, pak přišla čarodějnice, v tomto případě Evropská komise.

¹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 1–3; HESSELINK, Martijn W. The Politics of a European Civil Code. *European Law Journal*, 2004, roč. 10, č. 6, s. 675.

² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 1.

³ HESSELINK, Martijn W. The Politics of a European Civil Code. *European Law Journal*, 2004, roč. 10, č. 6, s. 685.

Ta nejdříve vyvolala svým sdělením z června 2001⁴ obrovskou vlnu nadšení v této komunitě právníků, kdy oficiálně otevřela dialog o harmonizaci závazkového práva a nastínila možnosti, jak postupovat. V roce 2003 pak vydala Akční plán,⁵ ve kterém už si ale možnost vybrala a podle Hesselinka tak z procesu, který nutně musí mít politické základy, vytvořila pokus o minimálně v začátku nepolitické řešení, čímž údajně zvolila „technokratický přístup“.⁶

Při shrnutí, jak došlo k vytvoření DCFR, je tedy zjevně nutné odhlédnout od řady poměrně emotivních vyjádření. Když se tedy oprostíme od pohádkových příměrů, celý proces byl zahájen právě v roce 2001, kdy Komise vydala výše zmíněné sdělení o evropském závazkovém právu.⁷ V něm uvádí, že hodlá otevřít debatu o tom, zda a případně jak je nutné přistoupit k vyšší harmonizaci evropského závazkového práva. Vzhledem k právní úpravě vnitřního trhu je zjevné, že obecně do oblasti soukromého práva a zejména do práva závazkového evropská legislativa již zasahuje, a je tak otázkou, zda je nebo není nutné či vhodné zvolit více systematický přístup, který by zabránil nesouhlasu přijatých předpisů jednak s národními úpravami, jednak i vzájemně mezi sebou. Tuto debatu hodlala Komise vyvolat nejen mezi evropskými institucemi, ale i mezi obchodníky, právními praktiky, akademiky i spotřebiteli, resp. spotřebitelskými skupinami. Nastínila také několik možností, jak by se v oblasti této harmonizace mohlo postupovat:

- a) První možností bylo ponechat vše na národních úpravách, resp. na trhu, tedy nepřístupovat k žádné společné úpravě ani jiné formě harmonizace.
- b) Druhou možností bylo zaměřit se na principy, tedy sestavit nezávazný přehled společných principů, který by sloužil jednak jako výkladová pomůcka, jednak jako pomůcka při vytváření nové národní legislativy týkající se závazkového práva.

⁴ European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law (COM/2001/0398)*. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52001DC0398>

⁵ European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan (COM/2003/0068)*. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52003DC0068>

⁶ HESSELINK, Martijn W. The Politics of a European Civil Code. *European Law Journal*, 2004, roč. 10, č. 6, s. 675.

⁷ European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law (COM/2001/0398)*.

- c) Třetí možnost se obracela spíše „do minulosti“, tedy bylo zvažována možnost znovu přehlédnout a případně opravit již existující unijní legislativu tak, aby byla zaprvé více koherentní a zadruhé aby se odstranily nedostatky, které v době přijetí této legislativy nebyly zřejmé.
- d) Jako poslední možnost pak bylo uvedeno přijetí zcela nového „*nástroje na úrovni Komise. Zde by mohly být kombinovány různé prvky: povaha přijatých aktů (nařízení, směrnice nebo doporučení), vztah k národnímu právu (které by mohlo být nabráženo nebo existovat současně), otázka kogentních pravidel v rámci dané úpravy a zda by si strany mohly vybrat, zda tento nástroj Komise použijí, nebo zda by evropská pravidla platila automaticky jako jistá záchranná síť nebo řešení pro případ, že by si strany kontraktu nedohodly konkrétní řešení.*“⁸

Nastíněné možnosti tak pokrývají celou škálu možných postupů, od „nedělat nic“ po sice kulantně vyjádřené, ale přece jen navržené „přijetí závazné společné úpravy“. Právě kombinací vyjmenovaných možných postupů v rámci čtvrté možnosti lze dojít k tomu, že by taková společná úprava mohla být přijata jako nařízení, které by obsahovalo minimálně některá kogentní ustanovení, nahradilo by národní právo a používalo by se jako výchozí úprava tam, kde by se strany nedohodly jinak. Taková možnost je však už výsostně politickým tématem, které zasahuje také do otázky kompetencí Evropské unie – k plošným zásahům do oblasti soukromého práva, pokud by tedy nešlo přímo o regulaci vnitřního trhu, nemá EU pravomoc.

V roce 2003 byl v návaznosti na výše uvedené sdělení přijat další dokument, který je již výslovně označen jako Akční plán.⁹ Z výše uvedených možností byla nakonec zvolena až šalamounská kombinace b) a c) s otevřenou možností d). Jinými slovy bylo stanoveno, že je zde potřeba zásahů, a to jak v oblasti stanovení či nalezení společných principů, tak i zvyšování koherentnosti již stávajících předpisů. Nadto byla výslovně ponechána jako otevřená právě možnost někdy v budoucnu přistoupit k širěji pojaté harmonizaci. Akční plán tak na jednu stranu výslovně stanoví, že byla zjištěna vhodnost dosavadního přístupu „sector-specific“, tedy zaměřeného na konkrétní oblasti regulace. Na druhou stranu však vzápětí dodává, že je stále potřeba

⁸ European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law (COM/2001/0398)*, s. 2.

⁹ European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan (COM/2003/0068)*.

průběžně zkoumat, zda stávající a budoucí problémy nebudou vyžadovat i přístup „non-sector-specific“, tedy všeobecně zaměřený na celé závazkové právo, nikoliv pouze na vybrané oblasti. Z možností, které byly v roce 2001 předestřeny, tak v roce 2003 vypadlo pouze „nechat vše na neviditelné ruce trhu“.

Komise také stanovila, že do budoucna má být kladen zvýšený důraz na vzájemnou provázanost předpisů při jejich přijímání, implementaci i aplikaci. Jako nezbytné pro vhodné provedení tohoto záměru se jeví stanovení společných základů, o které se taková provázanost může opírat, přičemž vymezení těchto základů či principů by mělo napomáhat při všech třech zmíněných krocích. Zde se tedy již výslovně hovoří o sestavení „common frame of reference“, což má být dokument, sestavený za pomoci odborníků i všech zainteresovaných stran. Jeho účelem má být primárně zajištění terminologické a definiční jednoty, přinést by tak měl ucelený pohled třeba na otázky, co je to vlastně „kontrakt“ nebo „škoda“. Poměrně nenápadně je však také zmiňováno, že by „common frame of reference“ měl zahrnout i samotná konkrétní pravidla, kterými se váže kupříkladu otázka nesplnění povinnosti vyplývající ze smlouvy. Dále také *„přehled současného evropského aquis, dotýkajícího se závazkového práva, by mohl identifikovat nekonzistentní body, zvýšit kvalitu navrhování nových předpisů, zjednodušit a vyjasnit existující předpisy, adaptovat existující legislativu na ekonomický a obchodní vývoj, který nebyl v době přijetí předvídatelný, a také zaplnit mezery v evropské legislativě, které vedly k problémům s její aplikací“*.¹⁰ Na první pohled je zde zřejmé, že tyto cíle míří na dvě různé oblasti – jednak na revizi stávajícího *aquis*, jednak na vytváření nové legislativy. Dle mého názoru není zcela šťastné tyto dvě oblasti směšovat tak, jak v tomto souhrnu činí Komise – revize i přijímání legislativy jsou dvě odlišné otázky se zcela odlišnými postupy. V rámci přijetí nové úpravy lze dojít k poměrně razantním změnám v celkovém přístupu, zatímco v rámci interpretace stávající legislativy jsou takové změny nežádoucí, resp. vedou spíše k dalším nejasnostem než k vyjasnění. Takovým „balíčkem“ si tak Komise spíše svazuje ruce, kdy v rámci přijetí nové legislativy se lze spíše dostat k zachování stávajícího stavu, aby nedocházelo k rozporům, než ke konstruktivním posunům.

¹⁰ European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan (COM/2003/0068)*, s. 1.

Není bez zajímavosti, že další postup v podobě přijetí společné úpravy se objevuje jako poměrně nenápadná věta na konci odstavce v celkovém shrnutí sdělení: „*Druhým cílem společného referenčního rámce je vytvořit základ pro budoucí reflexi nad volitelným nástrojem pro oblast evropského závazkového práva.*“¹¹ Zde je možné si povšimnout odklonu od původně (v roce 2001) navrhovaného přijetí i závazné úpravy, nicméně v porovnání s výčtem o „souladu předpisů a sestavení principů“ působí tato věta spíše dojmem, jako kdyby se chtěla schovat.

Na základě tohoto Akčního plánu byla zahájena práce na zmíněném „common frame of reference“, tedy společném referenčním rámci, přičemž výsledkem této práce je tedy DCFR. Na vzniku se podílela řada pracovních skupin, které pro přehlednost budu uvádět pod jejich oficiálními názvy s občasným překladem zkrácených názvů. První skupinou je Study Group on a European Civil Code, zkráceně Study Group, tedy Studijní skupina. Vzhledem k viditelnému ústupu Komise od plánu na závaznou úpravu lze název, zahrnující „evropský občanský zákoník“, považovat za buďto mírně nešťastný, nebo naopak za velmi vypovídající. Druhou skupinou, podílející se na vzniku DCFR, se stala Acquis Group, tedy prakticky nepřeložitelně Skupina *acquis*, plným názvem Research Group on Existing EC Private Law. Třetím subjektem, z jehož práce se při sestavování DCFR vycházelo, byla již bývalá Lando Commission, tedy Commission on European Contract Law (Komise pro evropské závazkové právo). Celkově se tedy Acquis Group zaměřovala na již existující unijní úpravu obecné části závazkového práva a Study Group na „zbývající materií“.¹² Potvrzuje se tím výše nastíněná teze, že tyto dvě oblasti, tedy revize stávajícího a možnosti pro novou úpravu, je lepší mít na paměti odděleně.

DCFR nevznikl hned jako rozsáhlé dílo, ale v roce 2008 byla publikována mnohem kratší, oficiálně „prozatímní“ verze.¹³ Jejím účelem bylo poskytnout

¹¹ European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan (COM/2003/0068)*, s. 1.

¹² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 1.

¹³ BAR, Christian von (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2008.

odborné veřejnosti možnost se do přípravy plné verze zapojit, a podle vyjádření autorů DCFR také byla řada připomínek vzata v potaz. V roce 2009 tak byl DCFR vydán v kompletní podobě, čítající šest svazků a více než šest a půl tisíce stran (včetně všech příloh, bez příloh jde o téměř 5 750 stran). Sami autoři však upozorňují na to, že se jedná pouze o draft, tedy první verzi, která má sloužit jako podklad pro sestavování již výše zmíněného Common Frame of Reference (CFR, zde už jako oficiálně přijatý název, nikoliv jako technické označení), tedy společného referenčního rámce. Dle názoru autorů je tak Draft pouze akademickou, odbornou a nepolitickou prací, která má sloužit potřebám Komise při sestavování samotného CFR. Ten má pak být již v zásadě politickým dokumentem, stanovujícím, co bude označeno za společné principy, které úpravě bude dána přednost či jaké definice budou přijaty jako výchozí. Není bez zajímavosti, že autoři označují CFR jako právě ten dokument, který má teprve vzniknout na základě Akčního plánu z roku 2003. Tedy ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že v Akčním plánu bylo voláno právě po vzniku nepolitického, analytického a srovnávacího dokumentu, sami autoři DCFR uvádí, že jejich dokument je sice nepolitický a analytický, ale že to, co má na základě Akčního plánu vzniknout, už bude více politicky laděný CFR.¹⁴

Právě toto politické ladění CFR je základem pro to, aby se z něj mohl stát konkrétní, resp. konkrétně použitelný nástroj. Jak rozebírají Monika Jurčová a Marianna Novotná, připadá v úvahu celá škála možností, kterou však na rozdíl od Komise blíže komentují a uvádějí i případné klady a zápory.¹⁵ První možností je pouhé zveřejnění výsledků projektu na webových stránkách Komise bez toho, aby proběhla jakákoliv forma schvalování na jakékoliv úrovni. To by však CFR posunulo mezi řadu dalších projektů, které se zabývají evropským soukromým právem, čímž by se jeho relevance mohla i znatelně snížit. Druhou možností je udělit CFR status oficiálního souboru nástrojů pro evropské zákonodárce, kteří by při budoucích úpravách komunitárního práva (ať již při vytváření nových předpisů, nebo při novelizaci stávajících)

¹⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 2–4.

¹⁵ K podrobnostem argumentace viz JURČOVÁ, Monika a Marianna Novotná. *Budúcnosť spoločného referenčného rámca*. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 925–943.

byli povinni CFR využít jako definiční či koncepční nástroj. Základní nevýhodou této možnosti je omezený dopad do národních právních řádů, a tedy i omezení účelu CFR jako takového. Třetí volbou pro Komisi by mohlo být posunutí CFR více směrem k národním právním řádům tak, že by byl přijat jako doporučení Komise s tím, že by jednotlivé státy mohly umožnit jeho použití jako volitelného právního rámce, možného namísto národního práva. Nevýhodou tohoto přístupu je opět velmi omezený dopad do národního práva, naopak výhodou by byla možnost poskytovat konvergentní výklad CFR skrze Soudní dvůr EU. Podobné argumenty pak přináší čtvrtý způsob řešení, kdy by CFR byl přijat v podobě nařízení, které by jej přímo stanovilo jako použitelný právní rámec – mimo otázky, jak by takové nařízení bylo členskými státy přijato, pak výhody a nevýhody zůstávají v zásadě stejné.

Zbylé tři možnosti pak již výrazně zasahují do národních právních řádů. „Nejmírnější“ je volba přijmout CFR jako směrnici, na základě které by pak docházelo k postupnému sblížování jednotlivých právních řádů. Problémem zde však zůstává otázka, zda by docházelo k alespoň přibližně stejnému výkladu transponovaných ustanovení v jednotlivých zemích. Předposlední možnost je pak přijetí CFR v podobě nařízení o evropském smluvním právu, což by zcela nahradilo národní právní úpravy. Na takovém řešení by však musela panovat celoevropská politická shoda a už jen vzhledem k míře zásahu do národních právních řádů se tato možnost jeví jako velmi nepravděpodobná. Zcela z říše politické science fiction je pak poslední možnost, kterou je však nutno pro úplnost zmínit, a to je zřízení společného evropského občanského zákoníku, opět formou nařízení – k téměř výhradně závazkové úpravě by se tak přidaly všechny další oblasti, které do občanských zákoníků jednotlivých zemí spadají.¹⁶

Na tomto místě je nutné doplnit, že jistým „CFR svého druhu“ je CESL (Common European Sales Law), který měl původně ambice se stát právě takovou společnou úpravou, použitelnou jako volitelný nástroj namísto národní úpravy, jak bylo výše zmíněno jako třetí řešení – byť se jedná pouze o výseč dané právní oblasti, nikoliv o komplexní úpravu závazkového práva. Nejednalo by se o primární právní režim, ale o možnost opt-in. Byl

¹⁶ JURČOVÁ, Monika a Marianna Novotná. *Budúcnosť spoločného referenčného rámca*. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 930–938.

představen návrh nařízení, kterým by byl CESL uveden,¹⁷ nicméně toto nařízení narazilo na poměrně silný odpor zejména Velké Británie kvůli zdatelné odlišnosti od common law. Nakonec Komise návrh daného nařízení stáhla s odůvodněním, že do něj budou doplněny otázky elektronického obchodu, resp. regulace digitálního trhu.¹⁸ Jako oficiální důvod stažení je uváděn „*nesouhlas významné části Rady s fakultativní povahou CESL jakožto opětného nástroje*“.¹⁹

V rámci již výše zmíněných Acquis Group, Study Group a již dříve fungující Lando Commission se tak na vzniku DCFR podílelo téměř 250 odborníků napříč evropskými zeměmi i napříč generacemi. Hlavním účelem bylo tedy sestavit přehled „principles, definitions and model rules“, tedy principů, definic a vzorových pravidel, která budou vycházet ze srovnání národních úprav napříč členskými státy.²⁰ Z hlediska metodologie byly při sestavování DCFR využity podobné metody, jako při sestavování PECL (viz níže), tedy ve značné míře metoda zkoumání komplexních právních institutů, tedy včetně poznatků judikatury a doktríny. Dále byla využita i metoda funkčních ekvivalentů. Z hlediska celkového přístupu je v DCFR patrný důraz na individualismus, který je typický pro západní právní řády, nicméně s celou řadou modifikací, které vycházejí často z výsledku srovnání jednotlivých národních úprav. V řadě případů je tak individualismus vyvážen jinou zásadou, která jej omezuje, jedná se však velmi výrazně o dílčí otázky závazkového práva, které tedy zde není vhodné rozsáhle specifikovat.²¹

Jak již bylo výše řečeno, DCFR má sloužit jako základ pro „politický“ CFR. Dále autoři DCFR ale uvádějí, že jejich dílo má i další využití – zprv

¹⁷ Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje. 11. 10. 2011 (COM (2011) 635). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:en:PDF>

¹⁸ Z historického hlediska si nelze nezpomenout na slavnou legendu o Karlu IV., kterému se nedařilo prosadit přes odpor šlechty jím připravený zákoník *Maiestas Carolina*. Aby se vyhnul konfliktu, prohlásil nakonec, že jediný exemplář zákoníku shořel a tedy není možné nad ním dále diskutovat.

¹⁹ HURDÍK, Jan, Markéta SELUCKÁ, Pavel KOUKAL a kol. *Evropské soukromé právo v čase a prostoru, I. díl Část teoretická, metodologická a systémová*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017, s. 100.

²⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4.

²¹ HURDÍK, Jan, Markéta SELUCKÁ, Pavel KOUKAL a kol. *Evropské soukromé právo v čase a prostoru, I. díl Část teoretická, metodologická a systémová*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017, s. 89–90.

výzkumné, zadruhé jako pomůcka pro budoucí národní legislativu. Je nabíledni, že podrobné srovnání evropských právních úprav má vysoký akademický potenciál. Sami autoři se spíše soustředí na zdůraznění, že jde o ukázkou, jak mnoho mají evropské úpravy společného. Tvrdí, že již v podstatě existuje něco jako „společné evropské soukromé právo“, přičemž lze poukazovat na minoritní případy, kdy jednotlivé řády volí pro stejnou otázku diametrálně odlišná řešení. V tomto ohledu je DCFR podle mého názoru skvěle využitelný nejen pro zkušené, ale i pro začínající akademiky jako zdroj inspirace (jakým tématům se věnovat) i jako do jisté míry rešeršní přehled. Nicméně je potřeba mít na paměti právě toto úvodní prohlášení autorů – tedy jejich přesvědčení, že rozdíly v národních úpravách jsou spíše výjimkou než pravidlem.²²

Bez zajímavosti rovněž není fakt, že má být DCFR také pomůckou pro přijímání nové národní legislativy. Autoři zde poukazují na fakt, že již publikované závěry Lando Commission ve formě tzv. PECL (Principles of European Contract Law)²³ vyvolaly velký zájem jak ze strany nejvyšší soudů v jednotlivých členských zemích, tak ze strany legislativních orgánů. Vyjadřují tak přesvědčení, že i DCFR bude sloužit jako inspirace pro tvůrce nové národní legislativy i jako výkladová pomůcka pro justici, a že tím přispějí k vyšší „europizaci“ soukromého práva.²⁴ Naznačují tak i harmonizaci evropského práva „druhým směrem“ – pokud se k sobě budou národní legislativy v rámci členských zemí „samy o sobě“ více přibližovat, usnadní se tím fungování i evropské legislativy či zmenší výkladové problémy. Právě tento výslovně uvedený účel DCFR tak otevírá dveře ke zkoumání, jak se k jeho závěrům postavili autoři nového českého občanského zákoníku, který zahájil svou cestu českým právním řádem zhruba tři roky po publikaci DCFR.

²² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4.

²³ LANDO, Ole a Hugh G. BEALE (eds.). *Principles of European Contract Law. Parts I and II.* The Hague: Kluwer Law International, 2000.

²⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4.

2.1 Vztah DCFR a českého občanského zákoníku

„Nový“ občanský zákoník (OZ – po osmi letech platnosti a šesti letech účinnosti už si jeho novost uvozovky zaslouží) se hlásí k odkazu evropské právní kultury a výrazně se inspiruje v zahraničí, zejména v rakouském občanském zákoníku (ABGB). Ostatně s tímto zákoníkem je československá právní kultura poměrně úzce spjata, jelikož na našem území jej (z převážné části) vyřadily z platnosti a účinnosti až výsledky právnícké dvouletky na začátku padesátých let, a nikoliv už nástup první republiky. V meziválečném období na československém území panoval právní dualismus, kdy v českých zemích jakožto bývalé rakouské části platilo ABGB a na území Slovenska naopak uherská úprava, do jisté míry zvyková, což samozřejmě vyvolalo snahy o rekodifikaci. I meziválečné návrhy občanského zákoníku však byly spíše revizí ABGB, než návrhem samostatné úpravy, a silná právní tradice tak měla být zachována.²⁵

K této právní tradici, která má kořeny v římském právu, se autoři občanského zákoníku důrazně hlásí, a přidávají také řadu dalších inspiračních zdrojů ze zahraničí – převážně, nikoliv však výlučně přímo z Evropy: „*[Z]ejména se jedná o zákoníky rakouský, švýcarský, německý, dále italský, nizozemský, polský; z nejmodernějších úprav se bere v úvahu občanské zákoníky Québecu a Ruska, přiblíží se rovněž k zákoníku francouzskému, belgickému, španělskému i portugalskému, rovněž k občanskému právu Lichtenštejnska a některým dalším úpravám.*“²⁶

Mímoto se důvodová zpráva výslovně odvolává i právě na DCFR: „*[V] úvahu se berou rovněž relevantní nadnárodní projekty (zásady UNIDROIT a projekty vypracované akademickými kruhy, např. CEC, PECL, PETL, PEFL, DCFR apod.)*.“²⁷ Je zmíněn i na dalších třinácti místech důvodové zprávy, většinou už ke konkrétní úpravě napříč celým zákoníkem. Bohužel se všechny tyto zmínky věnují buďto obecné části (zastoupení, právní jednání nebo promlčení) nebo specifickým otázkám zvláštní části závazkového práva. Pro přímé srovnání inspirace

²⁵ Srov. SALÁK, Pavel et al. *Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: inspirace, problémy a výzvy*. Brno: Masarykova univerzita, 2017, Spisy Právnícké fakulty Masarykovy univerzity.

²⁶ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 47.

²⁷ Ibid.

úpravy OZ v oblasti věcných práv v DCFR tedy chybí podklad od autorů OZ, kterým by bylo výslovné vypořádání se s DCFR nebo alespoň odkaz na něj. Zde je nutné podotknout, že na první pohled se třináct zmínek zdá jako poměrně malé množství, ale i přes výše uvedenou poznámku o tom, že OZ vstoupil v platnost více než tři roky po vydání finální verze DCFR, je situace z časového hlediska samozřejmě o něco složitější. Shrnutí prací na OZ by vydalo na samostatný odborný (nebo alespoň přehledový) článek, který se ostatně již nachází v úvodu důvodové zprávy.²⁸ Pouze stručně tedy lze poukázat na fakt, že již v roce 2005 bylo představeno první paragrafové znění, počátkem roku 2007 pak druhé. Posléze byly vytvořeny minitýmy, které se věnovaly jednotlivým částem zákoníku, a výsledek jejich práce byl představen na jaře roku 2008 – tedy zhruba ve stejné době, jako byla publikována první, předběžná verze DCFR. Legislativní proces byl zahájen v červnu 2008, v dubnu 2009 byl návrh schválen Legislativní radou vlády – tedy nedlouho poté, co byla vydána „plná“ verze DCFR. V takové situaci by pak samozřejmě nebylo možné požadovat, aby zákoník tento draft jakkoliv reflektoval. Nicméně se skončením volebního období Poslanecké sněmovny se zastavil legislativní proces (již vládního) návrhu a obnoven byl až v polovině roku 2010. Sama důvodová zpráva uvádí, že došlo k dalšímu precizování návrhu OZ, byla zapracována rozsáhlá další materie a na samém závěru roku 2010 bylo zahájeno připomínkové řízení. Na konci dubna 2011 byl návrh schválen Legislativní radou vlády, v polovině května schválen vládou a předložen Poslanecké sněmovně. Až do konce roku 2011 byl návrh projednáván v rámci ústavně-právního výboru a při následném projednávání v Poslanecké sněmovně byla přijata řada věcných změn. Zákoník pak vstoupil v platnost 22. března 2012 a jeho účinnost byla stanovena na 1. ledna 2014.²⁹ Z výše uvedeného je třeba vyvodit dva závěry. Zaprvé ten, že jakýkoliv vliv DCFR se mohl uplatnit nejdříve v obnoveném legislativním procesu z roku 2010, kdy již bylo (poněkolkáté) připravené paragrafové znění a dokonce již jednou zahájen sám legislativní proces. Zadruhé ten, že i po tomto datu docházelo v přípravě zákoníku k znatelným změnám. Jistě není možné očekávat,

²⁸ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, zejm. s. 12–18.

²⁹ *Ibid.*, s. 13–18.

že by se autoři vrátili k přepracování zásadních koncepčních východisek nebo že by přehodnotili postoj k některým principům na základě závěrů DCFR. Je však patrné, že alespoň do jisté míry z něj v dílčích otázkách vycházeli, resp. vycházet mohli.

Z hlediska metodologického se tak tato publikace nemůže zaměřit na otázku, zda se měli či neměli autoři OZ více či méně řídit nebo inspirovat právě Draftem, a to vzhledem k časovému překryvu prací. Nicméně zde stále zůstává otázka, do jaké míry se OZ přibližuje nebo vzdaluje onomu „společnému evropskému soukromému právu“, o kterém hovoří autoři DCFR – samozřejmě totiž DCFR není jediným zdrojem poznání či srovnání společných evropských principů, ale jedním z mnoha. Je tedy otázkou, zda OZ může naplňovat onen „sen“ autorů DCFR, že by se evropské úpravy mohly samy o sobě postupně čím dál více sblížovat, a tedy mezi sebou lépe harmonizovat.

3 DEFINICE

Ze systematického hlediska lze zvažovat, zda jednotlivé definice zařadit a rozebrat při rozboru dílčích otázek, či zda vytvořit jednotný úvod, který se definicím nejdůležitějších pojmů bude věnovat. Toto zvažování vyřešila hned první definice – otázka, co je to věc v právním smyslu. Účelem této kapitoly proto bude poskytnout souhrn všech definičních ustanovení, které lze v rámci dalšího textu využít, a to rozdělením jednotlivých definic na samostatné podkapitoly. Cílem tohoto rozdělení je usnadnit čtenáři orientaci v případě, kdy se k dané definici chce vrátit z dalšího textu – ostatně soubory definic a vysvětlení jsou zřídka čteny samostatně jako ucelená kapitola, což je i důvod, proč zde mohou být některé informace v jednotlivých podkapitolách opakovány. Pro lepší orientaci jsou zároveň ke každému souboru definic podle DCFR připojeny definice podle občanského zákoníku.

Zároveň je potřeba mít na paměti, že DCFR si jako jeden ze svých hlavních cílů klade i přinést „společné definice“, nejde tedy o okrajovou část zájmu.

3.1 Věc v právním smyslu

Hned první definice přináší poměrně zásadní rozlišení rozsahu DCFR oproti OZ. Jako věc v právním smyslu (s využitím anglického termínu „goods“) označuje „*hmotné movitosti, zahrnující lodě, plavidla, vznášedla či letadla, vesmírné objekty, zvířata, tekutiny a plyny*“.³⁰ Zde je potřeba podotknout, že termín „goods“ nebývá překládán jako výslovně „věc v právním smyslu“, ale jde o užší pojem právě vzhledem k faktu, že většinou nezahrnuje nemovitosti. Nicméně DCFR nepracuje s žádným širším pojmem, tedy je nutné vycházet z tohoto omezení celkové zkoumané materie.

Hmotná věc je pak taková, která „*fyzicky existuje v pevné, tekuté nebo plynné podobě*“.³¹ Nehmotná věc je definována opakem, tedy jako taková, která

³⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4247.

³¹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 68.

neexistuje fyzicky v pevné, tekuté nebo plynné podobě.³² Definice nemovité věci zahrnuje „*pozemky a vše, co je k nim připojeno takovým způsobem, že běžnou lidskou činností nezmění místo*“.³³ Movitá věc je pak definována zbytkově, tedy jako hmotný a nehmotný majetek, který není nemovitostí.³⁴ Zmíněný majetek se pak ve své definici vrací k již zmíněnému, kdy jde o „*vše, co může být vlastněno, ať již movité či nemovité, hmotné nebo nehmotné*“.³⁵

Občanský zákoník pak tyto pojmy definuje následujícím způsobem. Věc v právním smyslu je „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“.³⁶ Zvířatům se OZ věnuje v samostatném ustanovení: „*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze*“.³⁷

Pro definici hmotné a nehmotné věci OZ, na rozdíl od DCFR, nezvolil zcela „zbytkový“ postup: „*Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty*“.³⁸ Nadto se opět samostatně věnuje ovladatelným přírodním silám, se kterým se obchoduje, pro které se mají přiměřeně použít ustanovení o hmotné věci.³⁹ Naopak pro movité a nemovité věci již „zbytkovou“ definici zákon obsahuje: „*Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá. Veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité*“.⁴⁰ Majetek je pak definován jako „*soubor všeho, co osobě patří*“.⁴¹

Při analýze DCFR v porovnání s OZ je tak zapotřebí mít na paměti, že DCFR operuje primárně s otázkou věcí hmotných a movitých, do kterých však řadí

32 BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 72.

33 Ibid., s. 72.

34 Ibid., s. 75.

35 Ibid., s. 77.

36 § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

37 § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

38 § 496 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

39 § 497 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

40 § 498 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

41 § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

i zvířata. Majetek DCFR vztahuje obecně ke všemu, co může být vlastněno, zatímco OZ k dané osobě, která tento majetek vlastní. A konečně se DCFR spíše vyhýbá otázce přírodní sil, které naopak OZ řadí spíše mezi hmotné věci, zatímco DCFR kupříkladu elektřinu výslovně vylučuje ze svého rozsahu.⁴² Je také potřeba dodat, že literatura, která se věnuje definici věci (resp. věcí) a jejich rozdělení, se ve vztahu k OZ věnuje spíše specifickým otázkám kupříkladu zvířat, částí lidského těla či softwaru, kupříkladu přírodním silám pak prakticky vůbec.⁴³

3.2 Držba a detence

Na rozdíl od občanského zákoníku se DCFR drží tradičnějšího pojetí držby, tedy soustředí se spíše na držbu věci než na držbu práva. I ve vztahu k definici samotných věcí, jak již bylo zmíněno výše, se tak jedná o držbu hmotných a movitých věcí, což oproti občanskému zákoníku znamená znatelně užší i koncepčně jiný pohled. Je nutné zdůraznit, že zvolený anglický termín je zde obecně „possession“, tedy termín, který bývá často překládán jako „držba“,

⁴² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4205.

⁴³ JAREŠ, Adam. Kryptoměny a občanské právo. *Revue pro právo a technologie*, 2020, roč. 11, č. 21, s. 21–46; ONDRUŠ, Miroslav. K právní povaze lidského těla. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 13–14, s. 463–471; PROUZA, Ivan. Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 1, s. 13–17; TOMÍŠEK, Jan. Software jako věc v režimu nového občanského zákoníku. *Revue pro právo a technologie*, 2014, roč. 5, č. 9, s. 199–214; ONDRUŠ, Miroslav. K právní povaze částí lidského těla. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 15–16, s. 521–530; NĚMEC, Ronald. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 6, s. 30–33; HANDRLICA, Jakub. Služebnost inženýrské sítě. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 11, s. 406–412; ŠVESTKA, Jiří a Stanislav STŮNA. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 10, s. 366–373; HORÁK, Ondřej a Petr DOSTALÍK. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 14–21; DOSTALÍK, Petr a Jacek WIEWIÓROWSKI. The Specific Position of the Animal, Especially A Dog in the Roman and Modern Czech Law. *The Lawyer Quarterly – International Journal for Legal Research*. 2017, roč. 7, č. 1, s. 12–29; HORÁK, Ondřej. Sdílí příslušenství osud věci hlavní? Ke změnám v souvislosti s novým občanským zákoníkem. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 6, s. 191–194; VÁŽAN, Pavel. Právní úprava věci hromadné, souboru věcí a dopad jejich právní úpravy do praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2017, roč. 25, č. 1, s. 107–120; TELEČ, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 12, s. 444–450; HAJNÁ-STEINEROVÁ, Karín. Ochranná známka jako předmět vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 23–24, s. 839–844.

v pojetí DCFR se však jedná o detenci, tedy o fyzickou kontrolu nad věcí. Pro samotnou držbu v pojetí fyzického ovládnutí s úmyslem chovat se jako vlastník používá DCFR termín „owner-possession“, který tedy dále bude překládán jako „držba“.

3.2.1 Detence

DCFR se tedy drží definic ve vztahu k definovaným „goods“, tedy věcem, a mluví o detenci právě ve vztahu k nim. Detence tedy znamená „*mít fyzickou kontrolu nad věcmi*“.⁴⁴ Taková fyzická kontrola nemusí znamenat (a podle DCFR často ani neznamená), že dotyčná osoba je zároveň vlastníkem či má jiné věcné právo. I přesto je taková osoba (detentor) standardně chráněna.⁴⁵ Fyzická kontrola je pak „*přímá nebo nepřímá fyzická kontrola*“.⁴⁶ DCFR rozlišuje, zda osoba „*má*“ fyzickou kontrolu, nebo zda ji „*vykonává*“, a to buďto přímo, nebo nepřímo.⁴⁷ Přímý výkon fyzické kontroly může být realizován samotným detentorem nebo zprostředkovatelem detence, který detenci vykonává pro detentora. Nepřímá fyzická kontrola je taková, která je vykonávána skrze jinou osobu, která sama má rovněž detenci.⁴⁸

Zprostředkovatel detence („*possession-agent*“) je taková osoba, která vykonává fyzickou kontrolu nad věcí pro jiného, typicky jde o zaměstnance. Nemá tak úmysl být vlastníkem ani sám být detentorem, naopak plní pokyny toho, pro koho detenci vykonává – ať již jde o držitele, či detentora. Zároveň je takovou osobou i ten, kdo fyzickou kontrolu nad věcí pro jiného vykonává pouze „*náhodou*“, tedy shodou okolností, bez předchozího úmyslu,

⁴⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 76.

⁴⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4291.

⁴⁶ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 76.

⁴⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4295.

⁴⁸ *Ibid.*, s. 4291.

se dostane do takové pozice.⁴⁹ Zprostředkovatel detence tedy sice sám vykonává přímou fyzickou kontrolu nad věcí, ale jeho postavení je determinováno tím, že sám nemá úmysl být ani držitelem, ani detentorem věci, nemá tedy úmysl se kupříkladu domáhat ochrany jakožto detentor, nemá žádný „osobní zájem“ na detenci věci.⁵⁰

Dále DCFR rozeznává ještě osobu, nazvanou „limited-right possessor“, tedy v tomto případě jde o detentora v „klasickém“ slova smyslu, tedy i ve smyslu § 1044 OZ.⁵¹ Takový detentor je tedy osoba, která vykonává fyzickou kontrolu nad věcí ve dvou případech. Zaprvé „s úmyslem tak činit pro sebe a na základě právního vztahu s držitelem věci, který detentorovi umožňuje detenci“.⁵² Druhým případem je pak detence „na základě právního vztahu s držitelem, který dává detentorovi oprávnění věc zadržet do doby, než držitel uhradí náklady nebo jinou platbu“.⁵³ Zde tak DCFR odkazuje na specifické postavení věřitele v rámci zadržovacího práva. Na základě uvedeného je tak možné označit tohoto „limited-right possessor“ za „oprávněného detentora“.

3.2.2 Držba

Při definování držitele se DCFR drží poměrně tradičního schématu, zahrnujícího *corporalis possessio* a *animus possidendi*, známé již z římského práva. Držitelem tak je „ten, kdo vykonává fyzickou kontrolu nad věcí s úmyslem tak

⁴⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 77.

⁵⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4370.

⁵¹ K § 1044 OZ srov. MELZER, Filip a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 1. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 10, s. 351–357; MELZER, Filip, a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 11, s. 381–391; HORÁK, Ondřej. Ochrana oprávněného detentora proti zásahům třetích osob (ke kořenům a výkladu § 1044 ObčZ). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 4, s. 115–119; SPÁČIL, Jiří. Vlastnické žaloby v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 687–689; SPÁČIL, Jiří a Martin ŠEŠINA. Nabývání dědictví a vlastnické žaloby dědiců v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 2, s. 39–44.

⁵² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 74.

⁵³ *Ibid.*, s. 74.

činit jako vlastník nebo jakoby byl vlastník“.⁵⁴ Autoři DCFR výslovně uvádějí, že se rozhodli nepoužít pouze formulace „činit jako vlastník“, aby tím zdůraznili, že se držitel nemusí nutně být vlastníkem – kupříkladu držitelem může být zloděj nebo kupující na základě neplatné kupní smlouvy. Pro srovnání s OZ je důležité uvést následující citaci z DCFR: „*Cílem právní regulace držby ve všech zkoumaných právních rádech je regulace reálného výkonu fyzické moci nad objektem, bez ohledu na navazující právní vztahy.*“⁵⁵ DCFR se tak důrazně hlásí k faktickému pojetí držby, které se soustředí právě spíše na držbu věci než na držbu práva. Srovnání s OZ (viz dále) je tak v mnoha ohledech mírně problematické, jelikož se OZ soustředí právě na držbu práva⁵⁶ na základě jednotné koncepce držby, se zvláštním důrazem na držbu vlastnického práva.

3.3 Vlastnické právo

3.3.1 Vlastnické právo

Podle DCFR je vlastnické právo „*nejobsáhlejší právo, jaké osoba, vlastník, může mít nad věcí, včetně vylučného práva užívat, požívat, měnit, zničit, zřavit se věci nebo ji získat zpět v mezích právního řádu a oprávnění poskytnutých vlastníkem.*“⁵⁷ V rámci komentáře k této definici se DCFR drží velmi tradičního výkladu, který má kořeny již v římském právu – právo vlastníka k věci je absolutní, tedy působí vůči

⁵⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 76.

⁵⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4327.

⁵⁶ Obecně k držbě srov. např. PILÍK, Václav. Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku. *Ad Notam*, 2016, roč. 22, č. 4, s. 9–12; TELEČEK, Ivo. Držba informací. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 4, s. 115–121; SPÁČIL, Jiří. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 2, s. 63–70; DOSTÁLÍK, Petr. Římské právo a jednotná koncepce držby. In: VLADÁR, Vojtech (ed.). *Perpauca terrena blande honori dedicata: pocta Petrovi Blahovi k nedožitým 80. narozeninám.* Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2019, s. 217–237; PAVLIŠ, Tomáš. Právní úprava ochrany domnělého nájemce bytu. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 11, s. 391–400; TĚGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1–2, s. 35–42; GÜRLICH, Richard. Držba, sousedská práva. *Novinky z rekodifikace – advokátní kancelář GÜRLICH & Co.*, 2014, č. 59, s. 1.

⁵⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR).* Volume 1. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 76.

všem, je vylučně a pokud je nějakým způsobem omezeno, po odpadnutí tohoto omezení se elasticky vrací do původního rozsahu bez nutnosti dalšího zásahu.⁵⁸

Podobně tradičního vymezení vlastnického práva se ve svém smyslu drží i OZ, byť formulačně se soustředí spíše na negativní než na pozitivní vymezení obsahu:

§ 1011

Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.

§ 1012

Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.⁵⁹

Není bez zajímavosti, že důvodová zpráva se k vymezení oprávnění vlastníka pomocí výčtu staví poměrně kriticky: „Z řady důvodů se nepřejímá důležitost § 123 platného občanského zákoníku [zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů – pozn. aut.], kde se vymezuje obsah vlastnického práva slovy, že „vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s ním“. Toto pojetí vyšlo z původního

⁵⁸ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4248–4249.

⁵⁹ § 1011 a § 1012 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. K vymezení vlastnického práva srov. PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 11–12; HORÁK, Ondřej. K proměně koncepcí vlastnického práva od rakouských ústav do současnosti. *Právník*, 2017, roč. 155, č. 12, s. 1109–1123; PILÍK, Václav. Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku. *Ad Notam*, 2016, roč. 22, č. 4, s. 9–12; BÍLKOVÁ, Jana. Ochrana vlastnického práva se zřetelem k institutu dobré víry. Duplicita vlastnictví. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 15–16, s. 528–531; ZEMANDL, Ondřej. K otázce vlastnictví zvíře v obore. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 673–676; PĚCHA, František. Několik poznámek k triádě o obsahu vlastnického práva – je triáda o obsahu vlastnického práva opravdu výplodem právního stalinismu? *Právník*, 2014, roč. 153, č. 4, s. 326–329; ELIÁŠ, Karel. Některé otázky spojené s vlastnictvím bytů. *Právník*, 2013, roč. 152, č. 1, s. 37–49; PETR, Pavel. Kondominium aneb splnění přání profesora Cepla. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 1, s. 37–51; PETR, Pavel. Právo stavby. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 891–898; SALÁK, Pavel. Vlastnické právo k pokladu. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 899–916; KLEŇOVÁ, Veronika. Darovanie, „zmluvná fideikomisárna substitúcia“ a časovo obmedzené vlastnícke právo. *Právník*, 2019, roč. 158, č. 2, s. 182–200; MALAST, Jan. K vývoji podmínek vyvlastnění v soukromém i veřejném právu (se zaměřením na požadavek subsidiarity v případech nezbytného přístupu k nemovitosti). *Právník*, 2020, roč. 159, č. 2, s. 166–185.

§ 130 občanského zákoníku v jeho podobě z r. 1964, mířícího ovšem jen na osobní vlastnictví, a očistilo je od zjevných socialistických prvků. Tímto řešením se [...] odkazuje na myšlenkovou souvislost s někdejší občanským zákonodárstvím Sovětského svazu [...]. Výsledkem je konzervace socialistické, ale hlavně věcně nesprávné, konstrukce obsahu vlastnického práva soukromníka.“⁶⁰ Dále důvodová zpráva odkazuje i na další evropské právní řády, kdy se „navrhuje opustit pojetí platné úpravy a při nové formulaci respektovat závěry klasické nauky s přihlédnutím k analogickým úpravám konvenčních občanských zákoníků z okruhu kontinentální právní kultury“.⁶¹ Následuje vyjmenovaná řada ustanovení evropských občanských zákoníků, které se k takovému vymezení příklání, tedy k vymezení spíše obecnému, bez výslovného vyjmenování oprávnění vlastníka.

Na první pohled se tedy může zdát, že DCFR se podle názoru autorů OZ kloní k výše zmíněnému socialistickému pohledu na vymezení oprávnění vlastníka a myšlenkově navazuje na sovětské zákonodárství. Naopak DCFR se opírá o tvrzení, že jím zvolená koncepce odpovídá pojetí většiny evropských právních řádů, s drobnou koncepční odchylkou v otázce titulu v common law,⁶² a v zásadě tak pro své vyjmenování oprávnění vlastníka volí stejnou argumentaci, jako OZ pro její nevyjmenování.

Je ale vhodné podotknout, že i DCFR mimo toto vyjmenování staví i na obecném vymezení vlastnického práva jako nejobsáhlejšího oprávnění, působícího proti všem atp., takže o zcela odlišný přístup se zde nejedná a myšlenkově se DCFR i OZ staví k vlastnickému právu velmi podobně, v základu v podstatě stejně.⁶³ Na rozdíl od výše zmíněného rozporu v pojetí držby se tedy v pojetí vlastnictví nejedná o rozdíl, který by v dalším výkladu působil takové obtíže.

3.3.2 Spoluvlastnictví

Spoluvlastnictvím rozumí DCFR situaci, kdy „dva a více spoluvlastníků vlastní podíly věci a každý z nich se svým podílem může disponovat samostatně, pokud není stranami

⁶⁰ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 439.

⁶¹ *Ibid.*, s. 439.

⁶² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4249.

⁶³ Otázkou rozdílného zdůvodnění bude nutné ponechat jiným společenským vědám a jejich metodám zjištění myšlenkových postupů autorů OZ i DCFR.

stanoveno jinak“.⁶⁴ Na druhou stranu však dodává, že vzhledem k velmi omezené možnosti využití tohoto termínu v rámci DCFR není potřebné dále takovou definici rozvádět nebo vůbec pojednávat o různých typech spoluvlastnictví, natož o jejich úpravě.⁶⁵ Vzhledem k této omezené využitelnosti považují za vhodné taktéž pouze stručně uvést českou úpravu, tedy nejdříve definici spoluvlastnictví: „Osoby, jimž náleží vlastnické právo ke věci společně, jsou spoluvlastníky.“⁶⁶ Dispozice s podílem, zmíněná v DCFR, je pak v OZ upravena v základu následovně: „Spoluvlastník může se svým podílem nakládat podle své vůle. Takové nakládání však nesmí být na újmu právům ostatních spoluvlastníků bez zřetele ke tomu, z čeho vyplývají.“⁶⁷ Mezi těmito úpravami tak není v podstatě žádný rozdíl a je tedy i dobře možné se přidržit koncepce DCFR a podrobněji úpravu nerozebírat – ostatně takový rozbor by byl možný jen u české úpravy, když úprava DCFR téměř absentuje.

3.3.3 Dobrá víra

Dobrá víra je poměrně tradičním pojmem, který se váže k úpravě věcných práv, resp. zejména k úpravě držby a vydržení. Jak bude ale ukázáno v následující kapitole, v případě DCFR tak významnou roli tento pojem nehraje, byť se v jistém smyslu objeví – je proto vhodné zařadit definici, ale není nutné se touto definicí hlouběji zaobírat. DCFR tak v zásadě příliš nečiní a pojem tolik nevyužívá, naopak v podmínkách českého právního řádu by rozbor pojetí dobré víry vydal na samostatnou publikaci.⁶⁸

⁶⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 68.

⁶⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4265.

⁶⁶ § 1115 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ § 1123 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Velmi výběrově k dobré víře srov. např. TĚGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1–2, s. 35–42; BALARIN, Jan. Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1–2, s. 25–34; ČECH, Petr. Přičitatelnost dobré či zlé víry, resp. vědomí o určité skutečnosti právnické osobě. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 6, s. 210–216; KRIVONOŽKA, Jan. Ochrana dobré víry versus ochrana vlastnického práva aneb střet právních principů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 7, s. 252–254; LAVICKÝ, Petr. Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 13–14, s. 464–470; TELEČEK, Ivo. Zlá víra. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 7–8, s. 32–38.

Další literatura uvedena v rámci kapitoly o nabytí od neoprávněného.

DCFR tak dobrou víru definuje jako „*vnitřní rozpoložení, charakterizované upřímností a absencí povědomí o tom, že situace ve skutečnosti není taková, jakou se jeví být*“.⁶⁹ Podle OZ není dobrá víra výslovně definována, což mimo jiné vyvolalo poměrně zajímavou odbornou debatu.⁷⁰ Pro účely alespoň částečného srovnání si tak lze „vypůjčit“ definici držitele v dobré víře, tedy držitele poctivého: „*Kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel*“.⁷¹ Vzhledem k poměrně omezenému použití tohoto pojmu v rámci DCFR (a v oblasti držby se této otázce bude publikace věnovat samostatně) lze konstatovat, že z hlediska základní myšlenky jsou výše uvedené definice značně podobné. V detailech se sice jejich přístup bude lišit zejména v otázce „upřímnosti“ podle DCFR a „přesvědčivého důvodu“ podle OZ, nicméně takový rozbor již není v možnostech této publikace.

3.3.4 Věcná práva k věci cizí

Velmi podobně jako ke spoluvlastnictví se DCFR staví i k pojmu věcných práv k cizí věci. I zde upozorňuje, že tento pojem je používán spíše jako doplňkový a zejména v případech, kdy je použitím pojmu „právo k věci“ myšleno jak vlastnické právo, tak věcné právo k věci cizí.⁷² Samotná definice se pak spíše odkazuje na jiná ustanovení a do věcných práv k věci cizí tak řadí „*zajišťovací práva, právo užívat, právo nabýt věc a práva související s úpravou trustů*“.⁷³ Podrobná úprava jednotlivých práv je tak ponechána spíše na specifických otázkách souvisejících s jinými oblastmi.

⁶⁹ I při zvýšené snaze nepřenašet odpovědnost za překlad na čtenáře si zde dovoluji tuto krkolomnou definici uvést v původním znění, jelikož patří k větám, které si překladatel musí nakreslit, aby je přeložil: „*Good faith is a mental attitude characterized by honesty and an absence of knowledge that an apparent situation is not the true situation.*“ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 72.

⁷⁰ Viz kupř. TĚGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1, s. 35–42 a tam uvedená literatura.

⁷¹ § 992 odst. 1 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4289.

⁷³ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 74.

V rámci OZ obecná definice věcných práv k cizím věcem také absentuje a vzhledem k tomu, že zákonná úprava začíná právem stavby, věnuje se komentářová literatura spíše hned tomuto právu.⁷⁴ Bližšímu nebo obecnějšímu vymezení se nevěnuje ani důvodová zpráva.⁷⁵

Vzhledem k omezenému použití pojmu v rámci DCFR a zároveň rozsahu úpravy jednotlivých věcných práv k věci cizí v OZ se jeví jako vhodné opět nepřistupovat k hlubšímu rozboru celkové koncepce na tomto místě. Ostatně vzhledem ke stručnosti definice i jejího komentáře v DCFR a absenci celkové definice v OZ to ani není zcela možné, v souladu s použitím v rámci DCFR tak budou případné související otázky vymezeny na příslušných místech v dalším výkladu.

⁷⁴ Srov. SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 889 a násl.; nebo ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, komentář k § 1240 a násl. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

⁷⁵ Srov. ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 535 a násl.

4 DRŽBA A DETENCE

Držbě se DCFR věnuje zejména z hlediska vydržení, což je však jako způsob nabývání vlastnického práva zařazeno až v následující kapitole. Ze samotné problematiky držby se tak zde lze věnovat jednak ochraně držby, zařazené v části 2 a 3 kapitoly 6 pátého svazku, a dále pak problematice nabytí plodu při držbě a otázkám poškození či naopak zhodnocení věci při držbě (kapitola 7 pátého svazku).

4.1 Ochrana držby

Ochranu držby upravuje OZ v ustanoveních § 1003–1008.⁷⁶ Pro přehlednost považuji za vhodné zde úpravu v plném rozsahu uvést a posléze se věnovat jejím jednotlivým částem, které DCFR řeší samostatně. Výjimku tvoří § 1004 a § 1005, které se zabývají rušením držby nemovitě věci stavbou – vzhledem k rozsahu DCFR, který se zabývá v tomto ohledu movitými věcmi, jsou tato ustanovení pro srovnání irelevantní.

§ 1003

Držbu není nikdo oprávněn svémocně rušit. Kdo byl v držbě rušen, může se domáhat, aby se rušitel rušení zdržel a vše uvedl v předešlý stav.

§ 1006

Držitel se smí svémocněmu rušení vzepřít a věci, jež mu byla odňata, při rušebním činu znovu zmocnit, nepřekročí-li přitom meze nutné obrany.

§ 1007

(1) Byl-li držitel z držby vypuzen, může se na vypuditeli domáhat, aby se zdržel dalšího vypuzení a obnovil původní stav. Proti žalobě na ochranu držby lze namítnout, že žalobce získal proti žalovanému nepravou držbu nebo že ho z držby vypudil.

⁷⁶ K ochraně držby srov. SPÁČIL, Jiří. Obsah negatorní žaloby, její konkurence s žalobou na náhradu škody a promlčení. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 23–24, s. 801–807; DOBROVOLNÁ, Eva. Ochrana držby v občanském právu a civilním procesu (vybrané otázky inspirované rakouskou teorií a praxí). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 10, s. 343–347; SPÁČIL, Jiří. Vlastnické žaloby v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 687–689; SPÁČIL, Jiří. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 9, s. 325–328; HAMUŤÁKOVÁ, Klára a Jana KRIVÁČKOVÁ. Nová právní úprava ochrany rušené držby. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 2, s. 48–51; SVOBODA, Karel. Žaloba na ochranu rušené držby. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5, s. 45–48.

(2) Vypuzení z držby práv nastane, když druhá strana odepře plnit, co dosud plnila, když někdo zabrání výkonu práva, nebo již nedbá povinnosti zadržet se nějakého konání.

§ 1008

(1) Soud zamítne žalobu na ochranu nebo na uchování držby, pokud bude žaloba podána po uplynutí šesti týdnů ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o svém právu i o osobě, která držbu ohrožuje nebo ruší, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy žalobce mohl své právo uplatnit poprvé.

(2) K námitce vypuzení z držby soud nepřihlédne, pokud ji žalovaný uplatní po uplynutí lhůt stanovených v odstavci 1.⁷⁷

Postupně budou tedy samostatně rozebrány otázky rušení držby (§ 1003), vypuzení z držby (§ 1007), svépomoci při rušení držby (§ 1006) a prekluzivních lhůt k podání žaloby (§ 1008).

V problematice rušení a vypuzení z držby se DCFR drží spíše otázky vypuzení, a samotné rušení v zásadě přidává jako druhou možnost, jak může být do držby zasáhnuo. Samostatně pak řeší otázku tzv. lepší držby, tedy situace, kdy je držitel vypuzen, ale k věci má lepší právo držby než ten, kdo jej vypudil, případně jde o posuzování tohoto lepšího práva. Tato problematika bude stručně probrána samostatně, v pojetí OZ odpovídá do jisté míry ochraně domnělého vlastnického práva.⁷⁸

Samotnou definici rušení držby OZ neobsahuje, pouze stanoví, že držbu nikdo není oprávněn rušit. K vypuzení z držby práv (kvůli jednotné koncepci držby se OZ nevěnuje vypuzení z držby věci samostatně) dochází v situaci, kdy „*druhá strana odepře plnit, co dosud plnila, když někdo zabrání výkonu práva, nebo již nedbá povinnosti zadržet se nějakého konání*“.⁷⁹

DCFR se naopak podrobněji věnuje otázce, co je protiprávním rušením či odnětím držby: „*Osoba, která držitele zbabí držby nebo držbu ruší, jedná protiprávně [...], pokud jedná bez souhlasu držitele a rušení či odnětí držby není dovoleno zákonem.*“⁸⁰ Rušení i odnětí držby tak musí být protiprávní, aby byla

⁷⁷ § 1003, § 1006–1008 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ § 1043 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ § 1007 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5199.

poskytnuta ochrana, kterou DCFR navrhuje. Tato ochrana může spočívat jednak v dovolené svépomoci, nebo pak v navrácení držby či ochraně rušené držby.⁸¹ Svépomoc bude v následující podkapitole rozebrána samostatně.

4.1.1 Vypuzení z držby

Navržená případná společná úprava v případě vypuzení z držby podle DCFR je následující: „*Pokud jiná osoba protiprávně zřaví držitele či oprávněného detentora [limited-right possessor] držby či detence, tento je oprávněn se domáhat navrácení věci ve lhůtě jednoho roku. Nezáleží přitom, komu svědčí právo nebo lepší držba [...]. Lhůta jednoho roku počíná běžet okamžikem zřavení držby.*“⁸² Již z této definice je patrné, že DCFR, na rozdíl od výslovné úpravy OZ, znatelně zvyšuje ochranu oprávněného detentora i v situacích, které v českém právu spadají pod výhradně držební ochranu. V českých podmínkách jde spíše o otázku výkladovou než otázku výslovné právní úpravy.

DCFR pak pokračuje v úpravě dalších specifických situací pro případ zbavení držby: „*Oprávnění domáhat se navrácení věci může být rovněž směřováno proti nepřímému držiteli, který protiprávně zřavil oprávněného detentora detence a tím porušil právní vztah, který mezi nimi existuje. Toto ustanovení se vztahuje rovněž na nepřímého oprávněného detentora, který protiprávně zřaví detence jiného oprávněného detentora.*“⁸³ Zde se tak DCFR výrazně opírá o „přímost“ a „nepřímost“ fyzického působení na věc, které bylo definováno výše (kap. 3.2.1). Další úprava pak stanoví postup v případech neoprávněného domáhání se ochrany: „*Právo na navrácení věci nepřísluší, pokud osoba, která se ho domáhá, protiprávně druhou osobu zřavila držby či detence v uplynulém roce.*“⁸⁴ Zbylá část navrženého ustanovení je pak spíše záležitostí postupu při námítce lepšího práva: „*Pokud druhá osoba namítne existující právo nebo lepší držbu jako procesní obranu nebo protinávrh, může být povinnost navrácení věci nabazena povinností vydat věc soudu, jinému oprávněnému orgánu nebo třetí osobě na základě návrhu takového orgánu.*“⁸⁵

⁸¹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5200.

⁸² Ibid., s. 5234.

⁸³ Ibid., s. 5235.

⁸⁴ Ibid., s. 5235.

⁸⁵ Ibid., s. 5235.

Z předložených ustanovení je tedy zřejmé, že DCFR staví v zásadě na roveň ochranu držitele a oprávněného detentora a tedy logicky řeší i situace, kdy mezi těmito osobami dochází ke konfliktu. Na druhé straně je pak OZ v této problematice poměrně stručný, když k samotnému vypuzení z držby uvádí následující: „*Byl-li držitel z držby vypuzen, může se na vypuditeli domáhat, aby se zdržel dalšího vypuzení a obnovil původní stav. Proti žalobě na ochranu držby lze namítnout, že žalobce získal proti žalovanému nepravou držbu nebo že ho z držby vypudil.*“⁸⁶

Literatura k tomuto ustanovení OZ se samozřejmě do značné části věnuje problémům, které přináší jednotná koncepce držby, tedy zejména určení, zda se ustanovení vztahuje na držbu vlastnického práva, na držbu jiných práv nebo na obojí. Z hlediska DCFR jsou tak relevantní spíše úvahy, které se blíží bývalé koncepci, tedy odlišení držby věci a držby práva. Na první pohled je tak zde srovnávána „stará“ úprava českého práva a nikoliv „nová“, nicméně koncept rozdělení držby věci a držby práva jako dvou relativně samostatných institutů je zjevně v českém právním myšlení zakořeněn. Proto má řada autorů tendenci připodobňovat držbu vlastnického práva podle nové úpravy k držbě věci podle předchozí úpravy, resp. mluvit o držbě vlastnického práva stejně, jako dříve mluvili o držbě věci. Komentářová literatura tak uvádí kupříkladu následující: „*Vypuzením z držby je v podstatě svémocné a fyzické odnětí detence věci nebo svémocné překažení výkonu drženého práva (nejde-li o pouhé rušení držby). [...] O vypuzení z držby vlastnického práva (věci) jde v případech, kdy se někdo zmocní držby násilím, lstí nebo zneužitím výprosy, nebo při použití uvedených skutečností jiného z držby vypudí, aniž by se jí sám ujal. [...] Není vypuzením, když někdo nabyl držbu nebo detenci s vůlí dosavadního držitele, a odmítá věc – byť i protiprávně – vrátit; výjimku tu tvoří výprosa. [...] Patrně nejčastějším případem bude vypuzení z držby vlastnického práva ke hmotné věci; zde spočívá vypuzení ve znemožnění faktického ovládnutí věci (detence). O vypuzení z držby jde i v případě, že z detence (faktického ovládnutí) je vypuzen ten, kdo má věc se souhlasem držitele (např. nájemník, oprávněný z práva užívacího apod.); zpravidla tu půjde jak o vypuzení držitele z držby vlastnického práva (ke hmotné věci), tak i o vypuzení detentora z držby jiného práva.*“⁸⁷

⁸⁶ § 1007 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ SPÁČIL, Jiří. § 1007 [Žaloba pro vypuzení z držby]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976–1474). 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 123–124.

Nejvýraznější výkladový rozdíl zde lze spatřit v momentu, kdy se někdo nabyde držbu nebo detenci s vůlí dosavadního držitele, nicméně posléze odmítá věc vydat zpět, většinou na základě uplynutí smluvené doby, po kterou měl mít věc u sebe. Této situaci se DCFR věnuje v „komentářové“ části, kde poměrně podrobně rozebírá, kdy vlastně dochází k vypuzení držby právě v případech, kdy se do té doby oprávněný detentor rozhodne, že věc nevydá – tedy že věc nevrátí. Právě takovou situaci totiž do ochrany proti odnětí držby výslovně řadí: „*Většinou se ke prohlášení protiprávního odnětí (nebo rušení) držby či detence vyžaduje projevení navenek, tedy že osoba aktivně odebere nebo jinak narušuje držbu či detenci movité věci. Nicméně ustanovení také zahrnuje situace, kdy pouhé protiprávní rozhodnutí osoby, která již má držbu nebo detenci movité věci může být určeno na základě důkazů o změně rozhodnutí* [tj. rozhodnutí věc nevydat – pozn. aut.]“⁸⁸ Je uváděn poměrně „tradiční“ příklad nájemce, který se rozhodne si předmět nájmu ponechat i po skončení stanovené doby nájmu, nebo zaměstnance či nálezce, který se taktéž rozhodne k ponechání si věci. Podle znění příslušného ustanovení OZ by se však v tomto ohledu mohlo jednat o situaci, kdy „někdo zabrání výkonu práva“⁸⁹ v tomto případě práva držitele vlastnického práva nakládat s věcí – po skončení nájmu totiž odpadne omezení, zde analogicky k omezení vlastnického práva, a držitel tedy může opět s věcí nakládat. Pokud přijmeme tento výklad, lze tak zkonstatovat, že DCFR a OZ jsou přece jen v tomto ohledu ve shodě.

Zde je nutné také podotknout, že požadavek projevu rozhodnutí ponechat si věc pro sebe vychází již z římského práva – původně ze zásady „*nemo sibi ipse causam possessionis mutare potest*“, tedy „nikdo si nemůže sám změnit důvod své držby“. Tato zásada ve své původní podobě vyjadřovala nutnost součinnosti vlastníka při nabytí držby, tedy vylučovala nabytí držby (resp. držebního úmyslu) kupříkladu právě v případech, kdy se nájemce rozhodne, že věc po skončení nájmu nevrátí. Z nájemcovy detence se tak na základě této zásady držba nestala, jelikož vlastník věci neprojevil souhlas, resp. ani nevěděl o změně rozhodnutí nájemce. Postupem času se tato zásada transformovala v současném právu spíše do požadavku na výslovný projev změny rozhodnutí

⁸⁸ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5201.

⁸⁹ § 1007 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

(tedy nabytí držebního úmyslu), bez kterého nelze hovořit o nabytí držby – takový projev, resp. důkaz o změně rozhodnutí, dává vlastníkovvi věci možnost rychlé obrany proti takovému protiprávnímu zásahu.⁹⁰

Při návratu k současné úpravě jsou tyto otázky přece jen o něco komplikovanější. Možná jistý rozpor lze spatřovat v prohlášení komentáře, že o vypuzení z držby se jedná i v případech, kdy „*že z detence (faktického ovládnutí) je vypuzen ten, kdo má věc se souhlasem držitele (např. nájemník, oprávněný z práva užívacího apod.)*“.⁹¹ Pokud by totiž platilo, že kupříkladu v případě nájemce, který se rozhodl nevrátit věc po skončení nájmu, by se o odnětí držby nejednalo, došlo by k paradoxní situaci. Oprávněný detentor by totiž byl chráněn proti odnětí detence ze strany třetích osob, nicméně proti tomuto oprávněnému detentorovi by nebyl chráněn držitel, s jehož souhlasem měl detentor původně věc u sebe. Podle mého názoru by se tak znatelně posilovala pozice detentora oproti pozici držitele, což neodpovídá celkové koncepci držby a detence – držba by měla být vždy chráněna lépe nebo minimálně stejně, jako oprávněná detence. I tato úvaha tak podporuje předchozí závěr, že ustanovení § 1007 OZ pokrývá stejnou situaci, jakou zmiňuje DCFR – i v případech, že je držba odňata osobou, která má u sebe věc se souhlasem toho, komu je držba odňata, bude poskytnuta držební ochrana.

Dalším aspektem, který je potřebné podrobit zkoumání, je možnost námitek, které může žalovaný při žalobě z rušené držby uplatnit. Podle DCFR platí již výše zmíněné: „*Právo na navrácení věci nepřisluší, pokud osoba, která se ho domáhá, protiprávně druhou osobu zbabila držby či detence v uplynulém roce*.“⁹² Také OZ přiznává možnost námitek: „*Proti žalobě na ochranu držby lze namítnout, že žalobce získal proti žalovanému nepravou držbu nebo že ho z držby vypudil*.“⁹³ Nepravou držbou, kterou zde OZ zmiňuje, je tedy taková držba, která byla získána svémocně, potajmu, lstí nebo výprosou.⁹⁴ Zde tedy vyvstává otázka, zda

⁹⁰ BĚLOVSKÝ, Petr. *Usucapio: vydržení v římském právu*. Auditorium, 2018, s. 88–89.

⁹¹ SPÁČIL, Jiří. § 1007 [Žaloba pro vypuzení z držby]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 124.

⁹² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5235.

⁹³ § 1007 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ § 993 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „*Neprokáže-li se, že se někdo vetřel v držbu svémocně nebo že se v ni vloupl potajmu nebo lstí, anebo že někdo usiluje proměnit v trvalé právo to, co mu bylo povoleno jen výprosou, jde o pravou držbu*.“

se kryjí pojmy „protiprávně“ podle DCFR a „nepravá držba“ podle OZ. Jak již bylo uvedeno výše, pojem „protiprávně“ podle DCFR označuje následující situaci: „*Osoba, která držitele zřívaví držby nebo držbu ruší, jedná protiprávně [...] , pokud jedná bez souhlasu držitele a rušení či odnětí držby není dovoleno zákonem.*“⁹⁵ V případě nepravé držby je nejširším znakem z definice právě svémoc, které se některá komentářová literatura věnuje poměrně stručně: „*Svémocí se rozumí konání bez svolení skutečného držitele.*“⁹⁶ Jinde nalezneme rozvinutější výklad, navázaný spíše na vetření se v držbu: „*Obratem ,vetření se v držbu‘ je vyjádřeno nejen to, že se někdo uchopil držby, ale i skutečnost, že tak učinil bez vůle dosavadního držitele, a to v případě, kde by takové vůle bylo jinak zapotřebí; obrat ,vetřel se‘ též implikuje fakt, že šlo o uchopení držby, které není právem aprobováno. Zákon se však nespokojuje s konstatováním, že jde o ,vetření‘; dodává, že musí být ,svémocné‘. Patrné však nejde o kumulaci podmínek, ale o zdůraznění svévolné povahy onoho ,vetření‘. [...] Svémocné je volní jednání, kterým někdo nabude držbu způsobem, který není právně aprobovaný.*“⁹⁷ Ve výsledku je však i zde patrné, že se jedná o takové jednání, které je bez souhlasu držitele a není dovoleno zákonem, vymezení je tedy v zásadě shodné pro DCFR i pro OZ, jakkoliv OZ dále přidává i nepravou držbu pro případy vetření se potajmu, lstí nebo výprosou. Pokud zde opět učiníme malou odbočku k římskému právu, právě vetření se potajmu, lstí nebo výprosou je téměř stejným vymezením, s jakým operovali již Římané – pravá držba je podle nich taková, která nebyla získána „*vi, clam, precario*“;⁹⁸ tedy násilím, lstí nebo výprosou. Pod pojem „lstí“ však Římané řadili i ono „potajmu“ podle OZ, násilí je pak kryto spíše pojmem „svémocné“.

Co se týká srovnání, na první pohled širší koncepce OZ je podřaditelná pod stejný rozsah, s jakým operuje DCFR. Potajmu je totiž způsob vetření

⁹⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5199.

⁹⁶ KINDL, Tomáš. § 993 [Pravá držba]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474).* Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

⁹⁷ SPÁČIL, Jiří. § 993 [Pravá držba]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474).* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 96.

⁹⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.* 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 124. V řadě romanistických publikací je taková držba označována pojmem „vadná“, v protikladu pak stojí pojem „bezvadná držba“, tedy taková, která nebyla nabyta násilím, lstí nebo výprosou.

se bez vědomí držitele, lstí je způsob, který není aprobovaný zákonem, a výprosu pokrývá v rámci DCFR ochrana oprávněného detentora, zmíněná výše. Rozsah námitek, které může žalovaný uplatňovat, resp. situací, ve kterých takovou námitku může uplatit, je tak shodný.

4.1.2 Rušení držby

Problematika rušení držby v DCFR se do jisté míry podobá úpravě odnětí držby, nicméně lze pozorovat jisté odlišné znaky. Znění případného navrženého ustanovení je tak následující: „*Pokud jiná osoba protiprávně zasahuje do držby či detence věci nebo bezprostředně brozí takové rušení či protiprávní odnětí, držitel či oprávněný detentor je ve lhůtě jednoho roku oprávněn se domáhat vydání ochranného opatření [protection order] na základě ustanovení o ochraně vlastnického práva, přičemž nezáleží na tom, komu svědčí právo nebo má lepší pozici ke držbě, užívání nebo jinému nakládání s věcí. Lhůta jednoho roku počíná běžet okamžikem, kdy započalo rušení, nebo v případě, kdy se rušení opakuje, od okamžiku posledního rušení.*“⁹⁹

Dále jsou opět rozvedeny specifické situace: „*Ochranné opatření může být rovněž vydáno proti nepřímému držiteli, který protiprávně zasahuje do detence oprávněného detentora, čímž porušuje právní vztah, který mezi nimi existuje. Toto ustanovení se použije rovněž na jednání oprávněného detentora, který protiprávně ruší detenci podřízeného oprávněného detentora, čímž porušuje právní vztah, který mezi nimi existuje.*“¹⁰⁰ Opět se zde objevuje otázka postupu při námítce lepšího práva, tentokrát však řešená odlišně: „*Pokud se druhá osoba domáhá svého práva nebo lepší pozice ke držbě, užívání nebo jinému nakládání s věcí, příkaz soudu může být odložen nebo nabrizen rozhodnutím o existenci takového práva nebo lepší pozice.*“¹⁰¹

Rušení držby movité věci se OZ na první pohled věnuje skutečně velmi stručně: „*Držbu není nikdo oprávněn svémocně rušit. Kdo byl v držbě rušen, může se domáhat, aby se rušitel rušení zadržel a vše uvedl v předěšlý stav.*“¹⁰² Komentářová literatura to následně samozřejmě rozvádí, zejména z hlediska procesních otázek ochrany. Ve vztahu k DCFR je nejdůležitější otázkou to, co je možné

⁹⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5235.

¹⁰⁰ Ibid., s. 5235.

¹⁰¹ Ibid., s. 5235.

¹⁰² § 1003 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

namítat v řízení o ochraně držby před rušením, resp. jakým způsobem jsou řešeny kolize práv či oprávnění, a dále také otázka, kdo je aktivně legitimován k podání possessorní žaloby. Předem je tu nutné zdůraznit, že účelem possessorní žaloby je zachování pokojného stavu, tedy především zabránění dalšímu rušení držby či obnovení držby. Proto je zkoumána pouze existence „poslední“ držby a fakt, že je žalovaným svémocně rušena (či odňata).¹⁰³ Žalovaný tedy může namítat, že žalobce držbu neměl nebo že nedošlo ke svémocnému rušení, a případně také to, že již uplynula prekluzivní lhůta k podání žaloby podle § 1008 OZ.¹⁰⁴ Jiné námitky vzhledem k charakteru possessorní žaloby použít nemůže.

DCFR se v tomto ohledu přiklání ke konceptu na první pohled podobnému, v rozšíření však odlišnému. Na jednu stranu tak stanoví, že „*nezáleží na tom, komu svědčí právo nebo má lepší pozici k držbě, užívání nebo jinému nakládání s věcí*“¹⁰⁵, což by odpovídalo svým smyslem i znění § 178 občanského soudního řádu: „*V řízení se soud omezí na zjištění poslední držby a jejího svémocného rušení.*“¹⁰⁶ Na rozdíl od žaloby u vypuzení z držby (viz výše) se zde nebude zjišťovat žádná další okolnost. I přes poměrně jasné znění zákona se odborná literatura přiklání k názoru, že by se přece jen k jistým námitkám přihlédnout mělo: „*[S]oudy mají poskytnout prozatímní ochranu jen takové držbě, která po určitou dobu před podáním žaloby trvala a měla znak pokojnosti. Tento názor lze podpořit argumentem, podle něhož držba vznikne jen za předpokladu, že věc je ‚ovládána‘, nikoliv jen na krátký časový úsek a svémocně ‚ovládnuta‘ [...]. Tak se nedostane ochrany ‚držitelů‘, který věc zjevně bez právního důvodu usurpoval pro sebe. Takový výkon práva by byl zneužitím procesní úpravy ve smyslu § 2.*“¹⁰⁷ Tento pohled je v případě DCFR

¹⁰³ § 178 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁴ § 1008 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „(1) Soud zamítne žalobu na ochranu nebo na uchování držby, pokud bude žaloba podána po uplynutí šesti týdnů ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o svém právu i o osobě, která držbu obrožňuje nebo ruší, nejdříve však do jednoho roku ode dne, kdy žalobce mohl své právo uplatnit poprvé.“

(2) K námitce vypuzení z držby soud nepřihlédne, pokud ji žalovaný uplatní po uplynutí lhůt stanovených v odstavci 1.“

¹⁰⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5235.

¹⁰⁶ § 178 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ SVOBODA, Karel. § 180 [Forma rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ, Renáta ŠINOVA et al. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 746.

spíše záležitostí ochrany proti odnětí držby a předestřená argumentace tomu také odpovídá.¹⁰⁸ Ani podle DCFR, podobně jako podle výslovného znění OZ, není možné uplatňovat jiné námitky než neexistenci držby či rušení, případně uplynutí lhůty, které by vedly k zamítnutí žaloby. V případě, kdy žalovaný tvrdí, že k věci má právo nebo je v lepší pozici, aby věc držel či měl v detenci, tak podle českého práva nedojde k „účinku“ takového tvrzení na výsledek sporu o ochranu rušené držby, k takové námitce nebude přihlédnuto.¹⁰⁹ Naopak podle DCFR dojde k tomu, že rozhodnutí o žalobě z rušené držby může být odloženo do doby, než se postaví najisto, komu a zda náleží namítnuté právo nebo lepší pozice.¹¹⁰ To vzhledem k prekluzivní lhůtě podle § 1008 OZ v českých podmínkách není možné (ke lhůtám viz dále v samostatné podkapitole).

4.1.3 Ochrana lepšího práva

Ochrana tzv. lepšího práva byla již v přecházejících kapitolách zmíněna, zejména kvůli úpravě DCFR, která na ni navazuje postup při námitkách v případě possessorních žalob. Jak v rámci DCFR, tak i v OZ se jedná o samostatně řešenou otázku – v české úpravě je řazena do části týkající se vlastnického práva, a to pod názvem „ochrana domnělého vlastnického práva“. Zde je nutné podotknout, že OZ se v části o držbě vlastnického práva (tedy v pojetí DCFR držbě věci, vzhledem ke koncepci jednotné držby v OZ) nevěnuje této otázce, a spojuje ji právě až s domněnkou navazující na vlastnictví:

§ 1043

(1) Na tobo, kdo nabyt držby vlastnického práva poctivě, řádně a pravým způsobem, se hledí jako na vlastníka proti tomu, kdo mu věc zadržuje či ho jinak ruší, aniž k tomu má právní důvod, nebo pokud k tomu má právní důvod stejně silný či slabší.

¹⁰⁸ Srov. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5243.

¹⁰⁹ Srov. KINDL, Tomáš. § 1003 [Ochrana držby]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

¹¹⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5235.

(2) *Nabyli-li někdo držby vlastnického práva bezúplatně a jiný za úplatu, považuje se bezúplatné nabytí za slabší právní důvod.*

§ 1044

Má-li někdo věc u sebe, aniž mu svědčí domněnka podle § 1043, může uplatnit právo náležející vlastníku na ochranu svým vlastním jménem.¹¹¹

Naopak DCFR se v této otázce k takové domněnce neuchyluje, koncepční pojetí této situace je tedy poměrně razantně odlišné. Na druhou stranu lze říci, že výslovná ochrana oprávněného detentora, zmíněná u problematiky rušení a odnětí držby, je zde také pokryta. Konkrétně tak DCFR k otázce „ochrany lepší držby“, jak bylo navrženo případné ustanovení nazváno, stanoví následující: „*Bývalý držitel nebo bývalý oprávněný detentor je oprávněn se domáhat obnovení držby či detence od jiné osoby, která vykonává fyzickou kontrolu nad věcí, pokud je bývalá držba ‚lepší‘ [uvozovky ponechány dle originálního textu – pozn. aut.] než současná držba či detence druhé osoby ve smyslu následujícího odstavce.*“¹¹²

Vymezení lepší držby se pak věnuje zmíněný druhý odstavec, opět s ponechanými uvozovkami podle originálního textu: „*Bývalá držba či detence je ‚lepší‘ než současná držba či detence, pokud je bývalý držitel či detentor v dobré víře a má právo držet či mít věc v detenci, zatímco druhá osoba nemá právo držet či mít věc v detenci. Pokud jsou obě osoby v dobré víře a mají právo držet či mít věc v detenci, převáží právo odvozené od vlastníka nad právem, které je odvozené od držitele, který není vlastníkem; pokud nelze toto pravidlo použít, převáží starší oprávněná držba či detence. Pokud jsou obě osoby v dobré víře a ani jedna nemá právo držet či mít věc v detenci, současná držba či detence převáží.*“¹¹³

¹¹¹ § 1043–1044 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5276. Uvozovky u slova „lepší“ jsou ponechány podle originálu a nelze si tak odpustit malou legislativní poznámku – je zjevné, že DCFR je pouze přípravným dokumentem, který i přes návrhy konkrétních pravidel v podobě ustanovení nemá ambice být překlopen do skutečného paragrafového znění. Právě tyto uvozovky v rámci navrženého ustanovení by se samozřejmě v textu předpisu objevit nemohly – a pokud přece jen ano, příslušná komentářová literatura by se musela vydat na velmi zajímavý výlet do oblasti lingvistiky.

¹¹³ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5276.

Další ustanovení se pak věnuje otázce ochrany rušené lepší držby a zároveň už se více blíží pojetí OZ, kdy odkazuje na vlastnické žaloby (podobně jako úprava rušení držby obecně): „*Pokud druhá osoba zasahuje do držby nebo detence, nebo takový zásah či zbabení držby či detence bezprostředně hrozí, je držitel nebo oprávněný detentor, který je v dobré víře, oprávněn se domáhat ochranného opatření [protection order] na základě ustanovení o ochraně vlastnického práva, pokud druhá osoba nemá, v případě odnětí držby, lepší držbu nebo detenci podle předchozího ustanovení nebo nemá lepší právo věc užívat nebo s ní nakládat, než má držitel nebo oprávněný detentor.*“¹¹⁴

Podle komentáře, který k tomuto ustanovení DCFR přidává, je účelem pokrytí situací, ve kterých by se vlastník věci nedomohl ochrany, jelikož nemá k dispozici důkaz o svém vlastnickém právu a neunesl by tedy důkazní břemeno při podání vlastnické žaloby. Proto zde také není uvedena lhůta, ve které má být tato žaloba podána – což nemá podle DCFR sloužit k prodlužování ochrany držby podle předchozích ustanovení, ale spíše k překlenutí jisté mezery mezi držební ochranou a ochranou vlastnického práva.¹¹⁵

Výslovně se také DCFR odvolává na Publiciánskou žalobu (*Actio Publiciana in rem*),¹¹⁶ která vznikla v římském právu právě za účelem ochrany „lepšího práva“. Ve většině evropských zemí se vyvinula právě do úpravy, která buďto chrání ty, kdo mají lepší právo, ale ještě nejsou vlastníky, nebo ty, kteří vlastníky sice jsou, ale nemají možnost to prokázat. Nicméně DCFR tuto ochranu v souladu se svou celkovou koncepcí držby a detence rozšiřuje i na ochranu oprávněného detentora.¹¹⁷

¹¹⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5276.

¹¹⁵ *Ibid.*, s. 5276.

¹¹⁶ Původním účelem Publiciánské žaloby bylo vytvořit fikci, že již došlo k vydržení vlastnického práva, ale pointa v otázce „lepšího práva“ je přítomná i zde. Nastupovala kupříkladu v situaci, kdy nebylo vyžadovaným formálním způsobem převedeno vlastnické právo ke koupené krávě, a nabyvatel si tak odváděl krávu, za kterou zaplatil, ale nebyl formálně jejím vlastníkem. Právě potřeba ochrany takového nabyvatele jednak před zásahem „původního“ (a de iure i současného) vlastníka a jednak před zásahy třetích osob vedla postupně k vytvoření fikce, poskytované v rámci Publiciánské žaloby, že již došlo k uplynutí potřebného času k vydržení, přičemž všechny ostatní podmínky byly splněny. Srov. kupř. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 120–121.

¹¹⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5277.

Literatura k OZ se v otázce „ochrany domnělého vlastnického práva“, jak jsou příslušná ustanovení zařazena, rovněž odvolává na Publiciánskou žalobu, stejně tak činí i důvodová zpráva: „*K oběma předešlým žalobám [žalobě reivindikační a žalobě zápuřčí – pozn. aut.] je přiřčena žaloba z domnělého vlastnictví (actio Publiciana). Kdo drží věc poctivě a oprávněně, má vůči všem, kdo mají slabší právo, stejnou možnost žalovat, jakou má vlastník. Touto úpravou se rozšiřuje ochrana držby oproti obecné úpravě posesorní ochrany, ovšem jen pro případ držby poctivě a oprávněně.*“¹¹⁸ Na okraj zde lze podotknout poměrně oblíbenou kratochvíli právních romanistů s rejstříkem občanského zákoníku ve vydání v edici Úplné znění od nakladatelství Sagit – zde je totiž nesprávně uvedena actio Pauliana právě k ustanovením § 1043 a § 1044.¹¹⁹ Vzhledem k tomu, že actio Pauliana je žalobou věřitele pro navrácení majetku, který insolventní dlužník podvodně zcizil,¹²⁰ má toto mírné přehlédnutí za následek občasně silné zmatení studentů druhého ročníku právnické fakulty, kteří se rejstřík pokouší využívat, ale pamatují si zároveň i učivo římského práva.

Jinak se však podle literatury jedná o poměrně problematická ustanovení. K § 1043 lze ještě nalézt alespoň některé najisto postavené otázky, které se týkají kupříkladu funkce tohoto ustanovení: „*Funkcí je nejen poskytnutí ochrany držitelí, ale též ulehčení důkazního břemene žalujícímu vlastníkovi; žalobce totiž nemusí dokazovat, že je vlastníkem věci, postačí, když prokáže skutečnost, na kterou zákon váže držbu z působitou k vydržení.*“¹²¹ Dále je výslovně zmiňována i kupříkladu problematická situace vlastníka, který by měl dokazovat vlastnické právo svých předchůdců a nemá takovou možnost. Zde se tak objevuje v podstatě stejný důvod pro zavedení této ochrany, jako zmiňuje DCFR.

Z hlediska možnosti uplatnit námitky se lze opřít o výkladové poznámky, které se týkají pasivní legitimace: „*Pasivně legitimován, tedy povinen je každý, kdo bez právního důvodu (např. smluvního) věc zadržuje nebo jinými zásahy ruší. Žalovaný by tedy mohl s úspěchem namítnout právo vlastnické, jež je vždy silnější než právo držby.*“

¹¹⁸ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 455.

¹¹⁹ ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOS (eds.). *Nový občanský zákoník 2014*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 303.

¹²⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 272.

¹²¹ SPÁČIL, Jiří. § 1043 [Ochrana domnělého vlastníka a publiciánská žaloba]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 250.

Nemohl by však s úspěchem namítnout stejně silný právní důvod (držbu proti držbě, je-li to ovšem vůbec při požadavku poctivosti, řádnosti a pravosti držby možné), tím méně právní důvod slabší (detenci proti držbě).¹²² DCFR však výslovně takovou možnost nezmiňuje, tedy neuvádí námitku vlastnického práva jako možnost procesní obrany proti žalobě z „lepší držby“. Výkladem však lze dospět minimálně k tomu, že formulace přednosti práva, odvozeného od vlastníka („Pokud jsou obě osoby v dobré víře a mají právo držet či mít věc v detenci, převáží právo odvozené od vlastníka nad právem, které je odvozené od držitele, který není vlastníkem.“¹²³) směřuje k tomu, že právo i samotného vlastníka by tak převážilo, a nemuselo by jít o právo jiné osoby, od vlastníka odlišné. Nadto v případě odnětí držby je chráněno „lepší právo věc užívat nebo s ní nakládat, než má držitel nebo oprávněný detentor“,¹²⁴ což logicky bude i právo vlastnické. Výslovně se však této otázce DCFR nevěnuje ani ve výkladu k tomuto ustanovení.¹²⁵

Mnohem problematičtější se pak stává ustanovení § 1044, ke kterému důvodová zpráva uvádí následující: „Z praktických důvodů se poskytuje obdobná ochrana i tomu, kdo má věc u sebe i z jiného právního důvodu, jako jsou např. nájem nebo výpůjčka. Protože se však jedná o věcněprávní ochranu, vyjadřuje se výslovně, že jde o právo vlastníka na ochranu, které osoba, jejíž právo se opírá jen o obligační titul, pouze vlastním jménem uplatňuje.“¹²⁶ K ustanovení se objevila jak silně kritická literatura,¹²⁷ tak i relativně rozpačité příslušné pasáže v komentářích, které jsou často opravdu stručné: „Zákon propůjčuje věcněprávní ochranu i detentoru, jemuž by jinak

122 WINTEROVÁ, Alena. § 1043 [Žaloba domnělého vlastníka o vydání věci i zápůčtí]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle *ASPI* [právní informační systém].

123 BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5276.

124 *Ibid.*, s. 5276.

125 *Ibid.*, s. 5276–5286.

126 ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 455.

127 Srov. zejm. HORÁK, Ondřej. Ochrana oprávněného detentora proti zásahům třetích osob (ke kořenům a výkladu § 1044 ObčZ). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 4, s. 115–119; MELZER, Filip a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 1. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 10, s. 351–357; MELZER, Filip a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 11, s. 381–391.

*příslušela jen ochrana z titulu obligačního. Uplatňuje ji vlastním jménem a pro sebe, avšak věcnou legitimaci odvozuje od vlastníka věci. Domáhat se tedy může jak vydání věci (žaloba reivindikační), tak i zdržení se jiného rušení (žaloba negatorní), avšak pouze po dobu, dokud trvá jeho obligační titul. Tato ochrana nesevědí tomu, kdo není schopen prokázat žádný právní důvod detence.*¹²⁸ Jinde nalezneme namísto odpovědi spíše řadu výtek, zejména k rozsahu chráněných práv: „[Formulace] navozuje dojem, jako by právo na petitorní ochranu náleželo každému, kdo ‚má věc u sebe‘, a to navíc bez ohledu na to, zda má na to právo. Tím by se ovšem do značné míry setřel rozdíl mezi ochranou držby a práva (petitorní ochrana by byla poskytnuta jak neekvalifikovanému držiteli, tak neoprávněnému detentorovi); to zákonodárce zjevně nechtěl.“¹²⁹

Lze tedy konstatovat, že v případě srovnání těchto ustanovení se zásadním problémem stává silně odlišná koncepce držby a detence podle DCFR a koncepce jednotné držby podle OZ. Je možné říci, že v obou případech je poměrně silně chráněn detentor – v případě DCFR však s poměrně jasným vymezením situací, kdy má který držitel a detentor přednost, zatímco v případě OZ takové vymezení absentuje. Naopak OZ podle některých autorů přistupuje k formulaci spíše nešťastně široké, která by mohla poskytovat ochranu i neoprávněnému držiteli či detentorovi, což naopak DCFR vylučuje. Pokud bychom měli použít DCFR jako výkladovou pomůcku k interpretaci OZ, tak se jistě nabízí omezení ochrany právě jen pro oprávněného detentora, což mohlo být i záměrem zákonodárce. Tomuto záměru by totiž také odpovídala jedna ze základních zásad OZ, vyjádřená v § 6: „*Nikdo nemůže těžít ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu.*“¹³⁰ V případě těchto ustanovení tak lze jako společný znak najít právě obecnou tendenci chránit detentora, která se ostatně u DCFR vyskytuje poměrně konstantně, ale zřejmě nic dalšího.

Na „historický okraj“ zde lze podotknout, že zvýšená ochrana detentora představuje jednu z oblastí, které od římského práva prodělaly zásadní koncepční posun. Římskoprávní úprava totiž znala pouze tři případy, kdy byl chráněn detentor, a vznikly z potřeby jej chránit i proti vlastníkovi věci – jednalo

¹²⁸ Tato pasáž představuje kompletní výklad daného ustanovení. WINTEROVÁ, Alena. § 1044 [Zvláštní ochrana detence]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle *ASPI* [právní informační systém].

¹²⁹ SPÁČIL, Jiří. § 1044 [Ochrana osob oprávněných mít věc u sebe]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 252.

¹³⁰ § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

se o zástavního věřitele, sekvestra¹³¹ a prekaristu. Z logiky jejich postavení totiž bylo nutné, aby byli chráněni zejména proti vlastníkovi věci, který by se domáhal vydání věci na základě reivindikační žaloby, jinak by ztrácely účel příslušné instituty, zjevné je to především v případě zástavního práva. Ačkoliv tedy byli klasickými detentory, jelikož neměli *animus*, ale pouze fyzické ovládnání věci, chráněni byli – ale prvotním účelem nebo impulzem nebyla ochrana proti třetím osobám. Pro jejich postavení se ostatně v 19. století vžil pojem „odvozená držba“, který měl vyjadřovat právě jejich specifickou.¹³²

4.1.4 Svěpomoc

Svěpomoc jako možnost obrany proti rušení či odnětí držby je v OZ upravena následovně: „*Držitel se smí svémocněmu rušení vzepřít a věci, jež mu byla odňata, při rušebním činu znovu zmocnit, nepřekročí-li přitom meze nutné obrany.*“¹³³

V rámci DCFR je rovněž této možnosti věnována samostatná pasáž s tímto úvodním návrhem: „*Držitel nebo detentor či třetí osoba může využít svěpomoci proti druhé osobě, která protiprávně odejme držbu či detenci věci, nebo jinak protiprávně ruší držbu či detenci, nebo jejíž rušení či odnětí držby či detence bezprostředně hrozí.*“¹³⁴ Již zde je patrné, že DCFR výslovně rozšiřuje toto oprávnění i pro třetí osobu.

Následující odstavce, stejně jako OZ, řeší přiměřenost: „*Prostředky svěpomoci jsou omezeny pouze na okamžitý a přiměřený zásah, který je nezbytný ke znovuzískání věci nebo k zabránění odnětí nebo rušení držby či detence.*“¹³⁵ Další odstavce se pak, na rozdíl od úpravy OZ, věnují i dalším osobám: „*Za podmínek uvedených v předchozích dvou odstavcích může být svěpomoc směřována rovněž proti nepřímému držiteli, který protiprávně zřává oprávněného detentora detence nebo ji naruší v rozporu s právním vztahem, který existuje mezi držitelem a oprávněným detentorem. Toto pravidlo se použije také proti nepřímému oprávněnému detentorovi, který zřává detence nebo ruší detenci*

¹³¹ Sekvestr (nebo také sequestor) byl osobou, u které byla uschována věc, o kterou byl veden spor o vlastnické právo. Po skončení sporu měl sekvestr věc vydat vítězné straně. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 280.

¹³² SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 123.

¹³³ § 1006 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5217.

¹³⁵ *Ibid.*, s. 5217.

*jiného oprávněného detentora.*¹³⁶ Poslední odstavec pak odkazuje na ustanovení DCFR o nutné obraně pro případ, kdy dojde v rámci využití svépomoci ke způsobení škody.

DCFR v komentáři k tomuto ustanovení uvádí, že řada evropských zemích výslovně reguluje svépomoc v rámci ochrany držby a detence, včetně České republiky (dále jde kupříkladu o Německo, Rakousko, Řecko, Portugalsko a další). Jiné země naopak tuto otázku ponechávají pouze na obecné úpravě nutné obrany a pro ochranu držby speciální ustanovení nemají. Zde tedy lze zkonstatovat, že i po rekodifikaci OZ setrval u principu, který zvolil DCFR. Co je však rozdílné, je oprávnění třetí osoby zasáhnout touto svépomocí.

Komentářová literatura k OZ se problematice oprávnění takové třetí osoby nevěnuje. Spíše se zabírá otázkou nutné obrany a svépomoc při rušení či odnětí držby pod tuto problematiku řadí prakticky beze zbytku, pouze s drobnými upřesněními: „*Složitější jsou méně závažná rušení. Tam je možná svépomoc jen v rámci nutné obrany; protože závažnost újmy je tu nižší, mohou být použity jen slabší prostředky. Tak proti neoprávněnému přecházení přes neoplocený pozemek se může držitel bránit (nepoužívaje soudní cesty) jen ústně, příp. oplocením pozemku; fyzické násilí vůči rušiteli by bylo nepřijatelné.*“¹³⁷ Druhou řešenou otázkou trvání rušebního aktu, zmíněného v ustanovení § 1006, kdy podle jednoho názoru „*ustanovení tedy podmínky nutné obrany rozšiřuje na obranu před svémocným rušením držby a rozšiřuje podmínky aplikace pravidel o nutné obraně navíc i na situaci, kdy rušení již nebrozí ani netrvá, neboť dovoluje držiteli se věci útokem odňaté znovu zmocnit*“¹³⁸ Objevuje se však i opačný přístup: „*Navazuje-li ochrana držitele bezprostředně na rušební čin, pak jde o jeden skutek, jeden rušební čin, a zákon umožňuje v rámci tohoto skutku věc zase narušiteli v mezích nutné obrany odejmout. Je-li však mezi rušebním činem a obranou časová prodleva, není možno bránit držbu svémocně, ale je třeba obrátit se na soud.*“¹³⁹

¹³⁶ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5217.

¹³⁷ SPÁČIL, Jiří. § 1006 [Svépomocná ochrana držby]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474).* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 122.

¹³⁸ KINDL, Tomáš. § 1006 [Uchování držby]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474).* Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle *ASPI* [právní informační systém].

¹³⁹ SPÁČIL, Jiří. § 1006 [Svépomocná ochrana držby]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474).* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 122.

K návaznosti svépomoci na akt rušení či odnětí držby DCFR volí restriktivnější přístup, kdy vyžaduje, aby svépomoc byla skutečně okamžitá. Jako typický případ tak uvádí situaci, kdy je rušitel přistižen při činu (doslova DCFR uvádí poměrně poetickou anglickou formulaci „redhanded“) a držitel či oprávněný detentor tak překročí k okamžité akci. Nicméně v případě, kdy je akt rušení či odnětí již dokonáno a rušitel už „ani neprchá“, není využití svépomoci možné. Navíc DCFR komentuje i situaci, kdy dochází k rušení držby či detence po delší dobu, kupříkladu několika dní – pokud tak držitel či oprávněný detentor, nebo koneckonců i výše zmíněná třetí osoba, zakročí sice při rušení držby, ale až po delší době rušení, nejedná se o okamžitý zákrok. Samozřejmě osoba, která zákrok provádí, si musí být vědoma toho, že k rušení již dochází delší dobu – bez tohoto vědomí by se o okamžitý zákrok jednalo. Pokud je naopak čin rušení či odnětí držby či detence již dokonán a rušitel se již z „místa činu“ vzdálil, není možné svépomoci využít.¹⁴⁰

V případě svépomoci si tak lze vlastně vybrat výklad a podle toho i konstatování, zda se OZ přibližuje, nebo naopak vzdaluje DCFR. Pokud zvolíme restriktivní výklad, tedy že svépomoc lze využít pouze při skutečně trvajícím rušebním aktu či bezprostředně hrozícím odnětí, lze zkonstatovat, že se v této otázce OZ i DCFR shodují. Rozdíl však pochopitelně zůstává v tom, že podle DCFR může zakročit i třetí osoba, která naopak v OZ vůbec v tomto případě nefiguruje. Pokud zvolíme druhý výklad, tedy že svépomoc lze využít i „krátce“ po skončení rušení či odnětí držby, byly by přístupy OZ a DCFR odlišné i v této otázce.

Podle mého názoru je vhodné zvolit první uvedený, tedy restriktivní výklad. Napovídá tomu i samotná formulace § 1006, který hovoří o opětovném zmocnění se věci „při rušebním činu“, tedy spíše bez časové prodlevy. Na druhou stranu by však bylo možné namítat, že v takovém případě se svépomoc při ochraně držby zcela překrývá s nutnou obranou podle § 2905¹⁴¹ a je tak

¹⁴⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5220.

¹⁴¹ § 2905 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „*Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvajících protiprávní útok a způsobí přitom útočníkovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku.*“

otázkou, zda skutečně je nutná samostatná úprava. Ustanovení o nutné obraně navíc hovoří i o odvracení nebezpečí „od jiného“, tedy zařazuje do situace i „třetí osobu“ tak, jak o ní hovoří DCFR. Právě v tomto může spočívat řešení – OZ se sice kloní k restriktivnímu pojetí využití svépomoci, vyžaduje tedy stejný okamžitý zákrok jako DCFR, ale neposkytuje tuto možnost třetí osobě, na rozdíl jak od DCFR, tak i od vlastního ustanovení o nutné obraně.

4.1.5 Lhůty

Na první pohled je již z rozebraných ustanovení zřejmé, že v rámci DCFR absentuje subjektivní lhůta k podání žaloby na ochranu držby či detence či proti jejímu rušení. Subjektivní lhůtu tak nalezneme pouze v OZ:

§ 1008

(1) Soud zamítne žalobu na ochranu nebo na uchování držby, pokud bude žaloba podána po uplynutí šesti týdnů ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o svém právu i o osobě, která držbu obrožuje nebo ruší, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy žalobce mohl své právo uplatnit poprvé.

(2) K námitce vypuštění z držby soud nepřihlédne, pokud ji žalovaný uplatní po uplynutí lhůt stanovených v odstavci 1.¹⁴²

Naopak podle DCFR se jedná vždy o jednu lhůtu v délce trvání jednoho roku, která se vztahuje stejně jako OZ na případ rušení i odnětí držby.¹⁴³ K tomu přidává i zdůvodnění, které se opírá o převažující právní úpravu – podle DCFR tak většina evropských států volí objektivní lhůtu pro ochranu držby, nikoliv subjektivní nebo jejich kombinaci. Navíc volba objektivní lhůty má za účel vyvážit potřebu poněkud restriktivněji pojaté ochrany držitele nebo oprávněného detentora, tedy aby tato ochrana nebyla příliš široká, a na druhé straně pak potřebu ošetřit situace, kdy se držitel či oprávněný detentor nedozví o rušení nebo odnětí držby ihned, ale až po uplynutí delší doby. Samostatně je pak více zdůvodněna ochrana rušení držby, resp. počítání lhůty od okamžiku započetí posledního rušení, nikoliv rušení prvního. Tato varianta je zvolena na základě premisy, že pokud již rušení bylo ukončeno, nemůže být poskytnuta ochrana, protože vlastně není proti čemu chránit.

¹⁴² § 1008 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴³ Srov. již výše uvedené překlady. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Volume 5. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5234–5235.

Na druhou stranu pokud dochází k rušení opakovaně, držitel nebo oprávněný detentor si začasto nebude jist, jestli jde o „poslední“ rušení, nebo zda k němu v budoucnu dojde opětovně. Počítat tak lhůtu od prvního rušení v kombinaci s nemožností poskytnout ochranu při ukončení rušení by bylo poměrně problematické.¹⁴⁴

Česká úprava naproti tomu počítá s ochranou držby jako velmi rychlým prostředkem, který má zejména ukotvit stávající stav, odňatou držbu navrátit nebo zabránit pokračujícímu rušení. Proto také úprava neumožňuje zkoumat námitky, které nesouvisí přímo s existencí držby, faktu rušení či odnětí nebo uplynutím prekluzivní lhůty – takové zkoumání by totiž řízení neúměrně prodlužovalo. Konkurence žaloby na ochranu držby a kupříkladu vlastnické žaloby nedržícího vlastníka se tak může řešit tak, že nejdříve sice bude úspěšná possessorní žaloba, následně však žaloba reivindikační a věc bude muset být přece jen navrácena vlastníkovi.¹⁴⁵

V otázce lhůt k podání žaloby na ochranu držby se tak DCFR a OZ značně odlišují, což je však dáno i poněkud odlišným postupem při případných námitkách lepšího práva. Podle OZ nejsou takové námitky přípustné, DCFR s nimi naopak pracuje tak, že do doby vyřešení takové námitky je věc buďto uložena u soudu či jiného orgánu, nebo je žaloba na ochranu držby odložena do doby, než se vyjasní námitka lepšího práva.¹⁴⁶

4.1.6 Shrnutí

Hlavní překážkou srovnání DCFR a OZ v otázce držby a detence je razantně odlišná koncepce, se kterou pracují. Na jedné straně tak DCFR řeší vlastně pouze držbu a detenci movité hmotné věci, na druhé straně OZ pracuje s koncepcí jednotné držby, tedy zná pouze držbu práva (se speciálním postavením držby vlastnického práva, kterou lze označit za „bývalou“ držbu věci).

¹⁴⁴ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5239–5240.

¹⁴⁵ SVOBODA, Karel. § 180 [Forma rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ, Renáta ŠÍNOVÁ et al. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 746.

¹⁴⁶ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5234–5235.

Z hlediska základního ideologického konceptu tak jde o prakticky nesrovnatelné přístupy. Nicméně z hlediska konkrétních, podrobných ustanovení o ochraně držby lze vysledovat několik základních rovin shodného nebo naopak odlišného přístupu.

Prvním z nich je, byť pouze obecně pojatá, zvýšená ochrana detentora. DCFR v zásadě operuje s oprávněným detentorem na stejné úrovni, jako s držitelem, často dokonce oba pojmy téměř zaměňuje. OZ také poskytuje detentorovi zvýšenou míru ochrany, nicméně vyjádření této ochrany v § 1044 je v literatuře považováno za poměrně nešťastné a pravděpodobně až příliš široce koncipované. Jednotlivá ustanovení DCFR, řešící vzájemný poměr držitele, oprávněného detentora a dalších detentorů však mohou být považována za až příliš podrobná, přičemž žádná právní úprava není schopna beze zbytku postihnout všechny myslitelné situace. Soustředění se na ochranu detentora je však jako společný znak nepochybné. Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o zásadní posun vůči římskému právu, které naopak detentorům přiznávalo ochranu specificky v situacích, kdy potřebovali být chráněni zejména proti samotným vlastníkům. V této otázce tak evropské právní řády prodělaly poměrně výrazný vývoj.

Základní rozdíl je naopak možné spatřovat v pojetí lhůt pro ochranu držby a detence a na to funkčně navázaných možnostech namítat lepší právo či lepší pozici. V českém právu existence poměrně krátké subjektivní lhůty logicky vede k tomu, že takové námitky nemohou být uznány, naopak DCFR s nimi může v rámci roční objektivní lhůty lépe operovat. S tímto rozdílem je tedy nutné počítat, nicméně v rámci lehce rozdílného účelu possessorních žalob podle OZ a podle DCFR je to rozdíl pochopitelný. Posledním společným znakem je naopak existence moderní Publiciánské žaloby, tedy jak DCFR, tak OZ uznávají nutnost mít v právním řádu prostředek, který překlene ochranu držební a ochranu vlastníka, zejména v situacích, kdy vlastník není schopen své právo prokázat. V původním pojetí římského práva byl sice hlavní účel Publiciánské žaloby o něco odlišnější (viz výše), nicméně v dnešní době slouží jako velmi vhodný nástroj právě pro situace, kdy vlastník jen s obtížemi své právo prokazuje. Je zde však nutné uvést, že ačkoliv pojmenování zůstává stejné, vnitřní obsah institutu se do jisté míry posunul.

4.2 Otázky související s navrácením držené věci

V této podkapitole se v souladu s dělením DCFR budu věnovat otázkám souvisejícím s navrácením věci vlastníkovi, tedy situacím, kdy „osoba má v držbě nebo detenci věc a vlastník takové věci je oprávněn se domáhat jejího navrácení“.¹⁴⁷ Jedná se tedy o otázky nákladů, které držitel či detentor na věc vynaložil, dále užítku, který z věci získal, a rovněž o otázku náhrady škody v případě poškození nebo zničení věci, kterou má v držbě či detenci. Zde je však nutné podotknout, že DCFR se značně spoléhá v těchto otázkách na odkazy na jiná ustanovení, zejména co se týká náhrady škody. Vzhledem k rozsahu této publikace tak takové odkazy nebudou podrobně zkoumány – vyžadovaly by nejen přímé srovnání, ale rovněž i vymezení definic a pojmů a také celkového pojetí, což by citelně rozmělnilo zaměření na věcná práva.

4.2.1 Poškození a zničení držené věci

Právě v případě náhrady škody za poškozenou nebo zničenou věc se DCFR spoléhá na obecnou úpravu mimosmluvní odpovědnosti. V zásadě v rámci navržené případné úpravy uvádí pouze to, že ke vzniku této odpovědnosti postačuje, aby by držitel či detentor jednal jak úmyslně, tak i nedbale.¹⁴⁸ V rámci diskuze tohoto ustanovení pak DCFR obhajuje zvolený princip objektivní odpovědnosti bez rozlišení dobré a zlé víry, přičemž výslovně poukazuje na to, že zde mezi evropskými zeměmi existují podstatné rozdíly v přístupu. Právě zvolená objektivní odpovědnost je spíše doménou common law. Zároveň je uvedeno, že pokud by se po vzoru některých právních řádů (včetně českého) měla vážit dobrá víra, tedy odlišovat poctivý a nepoctivý držitel, bylo by nutné přesně vymezit hranice dobré víry. Při takovém odlišení se samozřejmě liší míra odpovědnosti – v některých právních rádech je nepoctivý držitel odpovědný i za náhodu, zatímco poctivý držitel není za vzniklou škodu odpovědný vůbec. Rovněž by při opuštění principu objektivní odpovědnosti bylo nutné vymezit hranice, kde je držitel či detentor ještě odpovědný a kdy už ne. DCFR zde uvádí příklad zloděje, který si uloží

¹⁴⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5307.

¹⁴⁸ *Ibid.*, s. 5319.

kradené věci v bytě, kde jsou následně zničeny požárem, který však sám zloděj nijak nezavinil.¹⁴⁹

Důležitost rozlišení poctivého a nepoctivého držitele se objevuje už v římském právu, kde dokonce tvoří jakousi „páteř“ rozlišování odpovědnosti v případě poškození či zničení držené věci. V případě zloděje dokonce římské právo používá zásadu „zloděj je vždy v prodlení“, tedy jej stíhá zvýšená odpovědnost a odpovídá dokonce i za náhodné zničení či poškození. Je zde však patrné, že římské právo volí přístup právě „přes prodlení“, tedy přes jiný institut, ovlivňující míru odpovědnosti, a pro nepoctivého držitele je tak toto pravidlo spíše důsledkem jiné úpravy, než úpravou výchozí. Krádež je také v římském právu definována velmi široce,¹⁵⁰ a tak se z drtivé většiny nepoctivých držitelů stanou pohledem práva právě zloději, které tato zvýšená odpovědnost stíhá. Naopak poctivý držitel požívá v případě poškození či zničení věci jisté ochrany, resp. vzhledem k jeho dobré víře jej odpovědnost nestíhá.¹⁵¹

Z hlediska českého práva tak můžeme pozorovat zcela opačný přístup, než jaký volí DCFR. Zatímco DCFR se snaží vymezit odpovědnost objektivně a především bez vztahu k dobré víře, české právo se o rozlišení poctivého a nepoctivého držitele výrazně opírá:

§ 996

(1) Poctivý držitel smí v mezích právního řádu věc držet a užívat ji, ba ji i zničit nebo s ní jinak nakládat, a není z tobo nikomu odpovědný.

§ 1000

Nepoctivý držitel vydá veškerý užitek, kterého držbou nabyl, a nahladí ten, který by získala zkrácená osoba, jakož i všechnu škodu, která vznikla z jeho držby.¹⁵²

Poctivý držitel je tedy takový, který má „z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává“.¹⁵³ Nepoctivému držitel naopak je nebo má být

¹⁴⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5320.

¹⁵⁰ Jakékoliv protiprávní zmocnění se cizí věci s úmyslem se obohatit, nebo i užívání cizí věci v rozporu s dohodou (tzv. krádež užitku). SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 207.

¹⁵¹ BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie římského práva*. Academia, 1994, s. 216.

¹⁵² § 996 odst. 1 a § 1000 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ § 992 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

z okolností jasné, že mu takové právo nenáleží.¹⁵⁴ Literaturou je dovozováno, že odpovědnost nepoctivého držitele je objektivní a také že odpovídá i za náhodu,¹⁵⁵ tedy je zde uplatněn velmi široký rozdíl podle dobré víry tak, jak na něj poukazuje ve svém srovnání DCFR.

Z hlediska možného srovnání je však u této otázky pouze možné zkonstatovat, že DCFR a OZ volí podstatně odlišný přístup. Je to dáno zejména zvoleným postupem podle common law, který volí DCFR, aby se vyhnul otázce definování a posuzování dobré víry. Je však otázkou, do jaké míry je české řešení skutečně odklonem od evropských vývojových tendencí, když sám DCFR v rozboru jednotlivých národních úprav uvádí u většiny států rozlišení dobré a zlé víry nebo obdobné řešení.¹⁵⁶

4.2.2 Nabytí plodů držené věci

Jak již bylo výše uvedeno, nepoctivý držitel musí (mimo jiné) všechny plody a všechnen užitek vydat, do čehož mimo jiné literatura započítává i jistou „náhradu“ za užívání, kterou by jinak věc přinesla – pokud kupříkladu nepoctivý držitel obývá vlastníkům byt a neplatí nájemné, musí takové nájemné doplatit.¹⁵⁷ Postavení poctivého držitele je pak upraveno v § 996 odst. 2: „*Poctivému držiteli náleží všechny plody věci, jakmile se oddělí. Jeho jsou také všechny již vybrané užítky, které za držby dospěly.*“¹⁵⁸

DCFR plodům a užítkům věnuje velmi stručné ustanovení, ve kterém v podstatě pouze oznamuje, že nabytí jakýchkoliv plodů a užítků držitelem či oprávněným detentorem se bude řídit ustanoveními o bezdůvodném obohacení.¹⁵⁹ Na první pohled je zde opět patrný výrazný rozdíl oproti české úpravě, jelikož DCFR tímto vyžaduje, aby veškeré plody a užítky byly vydány vlastníkovi

¹⁵⁴ § 992 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ SPÁČIL, Jiří. § 1000 [Vydání věci nepoctivým držitelem]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 108.

¹⁵⁶ Srov. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5324–5334.

¹⁵⁷ SPÁČIL, Jiří. § 1000 [Vydání věci nepoctivým držitelem]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 108.

¹⁵⁸ § 996 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5335.

věci, a výslovně také zdůvodňuje, proč nebyl zvolen přístup „imunity“ poctivého držitele proti nárokům vlastníka na plody a užitky, získané během držby. Pravidlo, že poctivému držiteli toto zůstává, je odvozeno už z římského práva,¹⁶⁰ což však DCFR označuje za sice jednoduché a praktické, ale zároveň nesouladné se zvolenou koncepcí bezdůvodného obohacení, v rámci které se DCFR soustředí na pokrytí všech myslitelných situací.¹⁶¹

Materie úpravy bezdůvodného obohacení je v DCFR do značné míry zpracovaná a není možné ji v krátkosti shrnout, navíc by i takové shrnutí výrazně vybočilo z rozsahu této publikace. Nicméně už jen to, že DCFR neposkytuje žádnou ochranu poctivému držiteli, v zásadě postačuje ke srovnání s českou úpravou – nezbyvá totiž než konstatovat zásadní rozdíl, a to nejen v samotné otázce nabytí plodů a užitků, ale i v celkovém přístupu k držiteli a detentorovi. Další rozbor konkrétní úpravy bezdůvodného obohacení v DCFR by tak byl srovnáváním nesrovnatelného, resp. srovnáváním naprosto odlišných pravidel.

4.2.3 Zhodnocení držené věci

O něco podrobnější úpravu přináší DCFR ve vztahu ke zhodnocení držené věci, i tak se ale jedná o stručné ustanovení, které se opět spíše odkazuje na úpravu bezdůvodného obohacení. Právě těmito pravidly by se totiž měly řídit situace, kdy držitel či detentor věc zhodnotí, bez dalšího upřesnění. Jediným mírně rozšiřujícím dodatkem je možnost zadržení věci ve druhém odstavci „navrženého“ ustanovení: „*Držitel či oprávněný detentor je oprávněn zadržet věc za účelem zajištění svého práva podle předchozího odstavce. Toto neplatí, pokud držitel nebo oprávněný detentor věděl o vlastnickém nároku na vrácení věci v okamžiku, kdy vynaložil náklady na věc nebo kdy bylo k věci něco přidáno.*“¹⁶² Zde se tak DCFR poměrně nenápadně vrací k jinak opuštěné koncepci poctivého a nepoctivého držitele – totiž ten, kdo ví o vlastnickém nároku na vrácení věci, zároveň logicky musí vědět, že jemu vlastnické právo nenáleží a tedy je ve smyslu

¹⁶⁰ Resp. v římském právu se jednalo o pravidlo poměrně důležité, právě je často zmiňováno jako základní důsledek rozlišení poctivého a nepoctivého držitele. BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie římského práva*. Academia, 1994, s. 117.

¹⁶¹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Volume 5. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5337–5538.

¹⁶² *Ibid.*, s. 5356.

§ 992 odst. 1¹⁶³ v kombinaci s § 1000 OZ nepoctivým držitelem. Zde lze tedy DCFR výrazně vytknout, že se v zásadě „schovává“ za jinou formulaci, než by bylo výslovně přiznání, že se opírá o rozlišení poctivého a nepoctivého držitele. Navíc se takovému rozlišení vyhýbá i v komentáři tohoto ustanovení. Lze tak uvažovat, zda by přece jen nebylo lepší přijmout celkově rozlišení podle dobré či zlé víry, pokud je to nutné použít alespoň v tomto případě.

Jinak však česká právní úprava se zadržovacím právem účely zajištění náhrady nákladů poctivého držitele nepočítá. Výslovně v zákoně takto upraveno není a nepočítá s ním ani komentářová literatura.¹⁶⁴ Nezbyvá, než jde pro úplnost uvést základní ustanovení k vynaložení nákladů na věc:

§ 997

(1) Poctivému držiteli se hradí nutné náklady, jichž bylo pro trvalý zachování podstaty věci potřeba, jakož i náklady vynaložené účelně a zvyšující užitečnost věci nebo její hodnotu. Náhrada náleží do výše přítomné hodnoty, pokud ta nepřevyšuje náklady skutečné.

(2) Obvyklé udržovací náklady se nehradí.

§ 998

Z nákladů učiněných poctivým držitelem ze záliby nebo pro okrasu se hradí jen tolik, o kolik se zvýšila obvyklá cena věci; dřívější držitel však může ke svému prospěchu odstranit vše, co lze od věci oddělit bez zhoršení její podstaty.

§ 1001

Vynaloží-li nepoctivý držitel nutné náklady, jichž bylo potřeba pro zachování podstaty věci, náleží mu jejich náhrada. Pokud jde o ostatní náklady, použijí se obdobně ustanovení o nepřikázaném jednateli.¹⁶⁵

Jak je tedy patrné, OZ se s DCFR mívá jednak v otázce odkazu na bezdůvodné obohacení, jednak v rozlišení poctivého a nepoctivého držitele a jednak v tom, že OZ naopak odkazuje na nepřikázané jednatelství, které DCFR v této souvislosti nezmiňuje.

¹⁶³ § 992 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „Kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel. Nepoctivě drží ten, kdo ví nebo komu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží.“

¹⁶⁴ Srov. např. FIALA, Josef. § 1395 [Podmínky použití zadržovacího práva]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

¹⁶⁵ § 997, § 998 a § 1001 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4.2.4 Shrnutí

Pro českého čtenáře je možná až překvapivá „lehkost“, s jakou DCFR přistupuje k jinak dlouho zavedeným konceptům, týkajícím se zejména poškození či zničení věci a nabytí plodů a užiteků, a zcela je obrací oproti nejen pravidlům českým, ale i pravidlům většiny evropských právních řádů. Není bez zajímavosti, že tím možná vzniká jistý rozpor mezi ochranou držby a detence a právě těmito otázkami – nelze se zbavit dojmu, že zatímco ochrana držitele a (oprávněného) detentora je skutečně extenzivní a poskytuje mnoho možností, v otázce škody a plodů je naopak držitel (a detentor) znatelně znevýhodněn.

Téměř naprosté opuštění konceptu dobré a zlé víry u výše rozebraných ustanovení, s malou výjimkou při zadržení věci, kterou držitel či detentor zhodnotil, činí srovnání s OZ velmi problematické. Lze se zde možná omezit na konstatování, že takto razantně odlišný přístup bližší srovnání vlastně ani neumožňuje, protože by šlo pouze o hlubší rozbor obou úprav zvlášť, bez možnosti tyto rozborů vlastně provázat. Zároveň je ale možné podotknout, že i vzhledem k úpravě řady dalších evropských zemí možná od DCFR není nejšťastnější volit řešení bez rozlišení podle dobré víry. Zprv se jedná o koncept mnoha zemím poměrně cizí, a minimálně na první pohled záležející – což byl ostatně i případ původní řešerše k této publikaci.¹⁶⁶ Zadruhé se ale i DCFR k tomuto rozlišení podle dobré víry vrací v otázce zadržení věci do doby, než budou uhrazeny náklady na její zhodnocení. Je tedy možné, že bez dobré víry se úprava těchto otázek souvisejících s držbou prostě neobejde – druhou možností je pak samozřejmě to, že výjimka potvrzuje pravidlo a nekonzistence přístupu nejde vidět, když se správně pojmenuje.

Pokud tedy budeme hodnotit, zda se ve výše zmíněných otázkách OZ přibližuje, nebo naopak vzdaluje jiným evropským úpravám či úpravě společné, lze možná říci, že OZ je s těmito úpravami poměrně v souladu. Na druhou stranu se od těchto úprav odklání spíše DCFR, a to zejména právě ve vztahu k dobré víře, která kupříkladu v římském právu tvořila důležitou složku při posuzování výše rozebraných témat.

¹⁶⁶ Z metodologického hlediska se musím přiznat, že k těmto ustanovením jsem se musela opakovaně vrátit, protože jsem se spíše podezírala z nepochopení než z toho, že by celková koncepce byla skutečně tak zásadně odlišná.

5 VLASTNICKÉ PRÁVO

Vlastnickému právu je věnován téměř celý pátý svazek DCFR. Následující kapitola bude proto rozdělena stejně, jako je rozdělen tento svazek, a bude opět pokrývat otázky, kterých se DCFR dotýká. Výjimku zde tvoří části 2 a 3 kapitoly 6 a rovněž kapitola 7, které se věnují otázkám spojeným s držbou a proto jsou zařazeny v předcházející kapitole.

5.1 Převod vlastnického práva

První otázkou, které se DCFR věnuje v rámci rozboru relevantních otázek vlastnického práva (resp. relevantních pro vlastní, převážně závazkovou materii) je převod vlastnického práva ve smyslu okamžiku, kdy k tomuto převodu dochází. Základním rozlišením je tak otázka, zda k převodu dochází „konsenzuálně“, tedy na základě souhlasného uzavření smlouvy, která takový převod zakládá, nebo „reálně“, tedy předáním věci. Zároveň se však DCFR neomezuje pouze na tyto případy, ale přidává i další možnosti – kupříkladu okamžik „identifikace“ genericky určených věcí, jinými slovy jejich oddělení, nebo okamžik platby.¹⁶⁷ Rozsah jednotlivých možností je tak poměrně široký, což ostatně odpovídá i pojetí českého občanského zákoníku, který rovněž přichází s řadou různých okamžiků, ve kterých je vlastnické právo převedeno, resp. kdy je druhou stranou nabyto.¹⁶⁸

DCFR při svém vymezení nicméně začíná otázkou, jaké věci je možné převádět. Zde je potřebné opět upozornit na základní vymezení věci v DCFR – jde o „*hmotné movitosti, zahrnující lodě, plavidla, vznášedla či letadla, vesmírné objekty, zvířata, tekutiny a plyny*“.¹⁶⁹ Po vyjmenování podmínek, že věc musí existovat, být způsobilá k převodu atp. přidává DCFR podmínku ujednání: „*[Mezi stranami] existuje ujednání, že v určitém okamžiku bude vlastnické právo převedeno včetně*

¹⁶⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4381.

¹⁶⁸ Ke shrnutí těchto „okamžiků převodu“ viz HORÁK, Ondřej a Petr DOSTALÍK. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 17.

¹⁶⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4247.

*podmínek převodu, nebo, pokud takové ujednání není, platí okamžik doručení nebo ekvivalentu doručení.*¹⁷⁰ Dále toto doručení nebo jeho ekvivalent více rozvádí s tím, že „*musí být založeno na nebo vycházet z kontraktu nebo jiného soudního rozhodnutí, příkazu soudu nebo zákonné normě*“.¹⁷¹ Zároveň však stanoví, že pokud zmíněné soudní rozhodnutí nebo příkaz obsahuje časový okamžik, ve kterém má vlastnické právo přejít, neuplatní se pravidlo o ujednání mezi stranami nebo doručení. Dále také upřesňuje, že pokud jde o věc genericky určenou, vlastnické právo může přejít jediné poté, co je taková věc identifikována.¹⁷²

Toto základní pravidlo je samozřejmě předmětem rozsáhlého dalšího komentáře, nicméně zůstává zde princip, že pokud si strany nedohodnou jinak, je okamžikem převodu vlastnického práva k movité věci okamžik předání, tedy jde o „reálný“ převod. Nezáleží přitom, zda jde o věc genericky nebo individuálně určenou. Zde se tedy DCFR dostává do rozporu se základním pravidlem OZ v této otázce: „*Vlastnické právo k věci určené jednotlivě se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, ledaže je jinak ujednáno nebo stanoveno zákonem.*“¹⁷³ Česká úprava tedy zvolila „konsenzuální“ převod. OZ přidává rovněž pravidlo o převodu genericky určené věci: „*Vlastnické právo k movité věci určené podle druhu se nabyvá nejdříve okamžikem, kdy lze věc určit dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu.*“¹⁷⁴ Do jisté míry se zde k sobě přibližuje úprava OZ a DCFR, jelikož druhý jmenovaný sice staví na doručení, resp. předání věci, ale rovněž omezuje převod genericky určené věci až jejím odlišením, dříve nastat nemůže. Na druhou stranu je takové odlišení podle DCFR zřejmě prvním momentem možného převodu genericky určené věci, zatímco podle OZ momentem, kdy již převod nastává, pokud se strany nedohodly jinak.

K tomuto dovětku si dovolím metodologickou vsuvku – vzhledem k dispozitivnosti úpravy by se sousloví „pokud si strany nedohodnou jinak“ mohlo rychle stát nejvíce opakovaným souslovím této publikace (i s vědomím, jak často již bylo zopakováno třeba „držitel nebo oprávněný detentor“). Proto pro další výklad platí, že možnost odlišného ujednání je dána, pokud není

¹⁷⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4378.

¹⁷¹ *Ibid.*, s. 4378.

¹⁷² *Ibid.*, s. 4378.

¹⁷³ § 1099 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ § 1101 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

výslovně zmíněno jinak, tedy pokud není upozorněno na fakt, že část úpravy nemůže být ujednáním stran změněna.

Tímto ustanovením však samozřejmě úprava DCFR v otázce převodu vlastnického práva nekončí, ba spíše naopak. Na rozdíl od OZ však nevyjmenovává další možnosti převodu, resp. odlišnou úpravu, ale blíže specifikuje kupříkladu omezení dohody stran na okamžiku, kdy má být vlastnické právo převedeno,¹⁷⁵ konkrétně vymezuje doručení¹⁷⁶ nebo nabízí ekvivalenty „prostého“ doručení, tedy okamžiky se stejným účinkem.¹⁷⁷ Naopak česká úprava se věnuje převodu movitých věcí zapsaných ve veřejném seznamu,¹⁷⁸ cenných papírů,¹⁷⁹ zaknihovaných cenných papírů¹⁸⁰ a nabytí práv a povinností, které jsou spojeny s věcí a nabývány spolu s převodem vlastnického práva.¹⁸¹ Tímto výčet však nekončí – jak poukazují Ondřej Horák a Petr Dostalík, v rámci OZ existuje celkem osm způsobů, resp. okamžiků, kterými se převádí vlastnické právo k movité věci.¹⁸² Rozdílnou úpravu tak lze mimo výše uvedené nalézt v případě prodeje zboží v obchodě,¹⁸³ samoobslužného prodeje¹⁸⁴ či příslušenství věci nehmotné,¹⁸⁵ osmým způsobem je pak (samozřejmě) zvláštní ujednání stran.^{186, 187}

Pro možnost srovnání s DCFR se jeví jako vhodné zaměřit se na způsoby, které se od konsenzuálního převodu odchyľují k převodu reálnému. Takové zná OZ dva. Zaprvé jde o poměrně specifický případ převodu vlastnického

¹⁷⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4475 a následující.

¹⁷⁶ *Ibid.*, s. 4493 a následující.

¹⁷⁷ *Ibid.*, s. 4536 a následující.

¹⁷⁸ § 1102 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁹ § 1103 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁰ § 1104 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸¹ § 1106 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸² HORÁK, Ondřej a Petr DOSTALÍK. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 17.

¹⁸³ § 2160 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ § 2160 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ § 510 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁶ § 1099 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁷ Pokud navíc vezmeme v potaz i úpravu dědického práva, přibývají další dva okamžiky, které se váží k nabytí odkazu. Podrobně viz HORÁK, Ondřej a Radek ČERNOCH. K problematice nabytí odkazu (s důrazem na odkaz jednotlivé věci nezapsané ve veřejném seznamu). *Ad Notam*, 2020, roč. 26, č. 3, s. 3–8.

práva k cenným papírům na doručitele, kde z povahy samotného cenného papíru vyplývá požadavek předání – i zde je však stanoveno, že se převádí „smlouvou k okamžiku jeho předání“,¹⁸⁸ což je literaturou překládáno jako využití „principu titulu a modu“,¹⁸⁹ lze tedy hovořit o nutnosti předání a tedy o „reálnosti“ tohoto způsobu převodu. Jedná se však o zcela specifický případ, podmíněný charakterem tohoto cenného papíru.

Mnohem zajímavějším ustanovením z pohledu souladu s DCFR je však § 2160 odst. 1, který je zařazen do pododdílu Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě: „*Převzetím koupené věci nabývá kupující k věci vlastnické právo.*“¹⁹⁰

Není bez zajímavosti, že ačkoliv se komentáře shodují na tom, že jde o „reálné“ nabytí vlastnického práva, tedy převzetím, nepanuje shoda na tom, zda je možné se od takového ustanovení právě v případě smlouvy se spotřebitelem odchýlit, a to ani v rámci toho samého komentáře čistě k tomuto ustanovení: „*Je zřejmé, že pokud by to bylo ve prospěch spotřebitele (kupujícího), mohou se strany domluvit i na jiném okamžiku převodu vlastnického práva.*“¹⁹¹ O pouhých pět krátkých odstavců dále se pak ale dočteme následující: „*Uzavření kupní smlouvy nezpůsobuje převod vlastnictví na kupujícího. S ohledem na kogentní povahu komentovaného ustanovení není výjimka z něho dohodou stran přípustná.*“¹⁹² Jiné komentáře se bohužel otázce přípustnosti odlišné úpravy nevěnují.¹⁹³

I specializované publikace se této otázce vyhýbají, i když přináší kupříkladu zdůvodnění odlišné úpravy: „*Přechod vlastnictví je třeba přizpůsobit i ‚technice‘ spotřebitelské koupě, která se v převážném počtu případů neuskutečňuje dodáním věci kupujícímu, nýbrž prodejem z ruky do ruky.*“¹⁹⁴ Právě zde je však možné spatřit důvod,

¹⁸⁸ § 1103 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁹ THÖNDEL, Alexandr. § 1103 [Převod vlastnického práva k cenným papírům]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

¹⁹⁰ § 2160 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ TICHÝ, Luboš. § 2160 [Převzetí a nabytí vlastnického práva]. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Citováno dle ASPI [právní informační systém].

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ VÍTOVÁ, Blanka. § 2160 [Nabytí vlastnického práva kupujícím při prodeji zboží v obchodě]. In: HULMÁK, Milan et al. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 148.

¹⁹⁴ TICHÝ, Luboš, Petra Joanna PIPKOVÁ a Jan BALARIN. § 2160 [Převzetí a vlastnické právo]. In: TICHÝ, Luboš, Petra Joanna PIPKOVÁ a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 393.

proč by bylo vhodné se věnovat možnosti odlišné úpravy. Sice se v případě spotřebitelské koupě většinou takové jednání uskutečňuje „z ruky do ruky“, nicméně si lze představit situace, kdy tomu tak nebude. Představme si případ, kdy se kupující zná s obsluhou, tedy s prodavačkou či prodavačem v daném obchodě. Zejména mimo velké supermarkety může dojít k jednoduché domluvě typu „prosím schovej mi to tady, já si skočím domů pro peníze a přijdu to zaplatit, určitě si to vezmu, hlavně at’ mi to nikdo nevykoupí.“ Právě v tento okamžik zřejmě nastalo uzavření kupní smlouvy podle § 2079: *„Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.“*¹⁹⁵ Nebylo však převedeno vlastnické právo a otázka případných porušení smlouvy (realizovaných jednoduchým pohledem doma do peněženky, že si danou věc nemůže kupující nakonec dovolit) se tak spíše komplikuje, než aby se zjednodušovala. Nicméně nedostatek relevantních podkladů neumožňuje přímé srovnání s úpravou DCFR a tedy lze spolu s Ondřejem Horákem a Petrem Dostalíkem zůstat u povzdechu, kterým navazují na deklarace důvodové zprávy: *„Zvolené řešení rozhodně není možné považovat za vyhovující, praktické potřebě jednoduchého a rychlého hospodářského styku.“*¹⁹⁶

Z jinak poměrně obsáhlé materie způsobů převodu vlastnického práva k movité věci se tedy DCFR a OZ bohužel naprosto mýjí. Zatímco DCFR se podrobně věnuje detailům zvolené koncepce reálného převodu, OZ se naopak vydává cestou konsenzuální koncepce s četnými výjimkami. Dvě z těchto výjimek se tak sice řadí do reálného způsobu převodu vlastnického práva, nicméně jejich specifická taktéž neumožňuje srovnání zejména s podrobnou úpravou doručení či možností odlišného ujednání stran. V této otázce se tedy OZ vydává zcela jinou cestou než DCFR.

Není bez zajímavosti, že římské právo je zde opět postaveno na výrazně odlišné koncepci, než jaká je řešena výše. Otázka „konsenzuálnosti“ a „reálnosti“ převodu vlastnického práva nebyla římskými právníky vůbec řešena, resp. se přiklonili pouze k „reálnosti“ a jiná možnost nepřicházela do úvahy.

¹⁹⁵ § 2079 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁶ HORÁK, Ondřej a Petr DOSTALÍK. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 18.

Převod vlastnického práva bylo možné v římském právu realizovat třemi způsoby – mancipací, injurecessi a tradicí, a ve všech třech případech docházelo k fyzickému předání věci, případně k ekvivalentu takového předání. Římané dokonce vyloučili možnost, že by pouhá smlouva byla převodním jednáním.¹⁹⁷ I v tomto případě se tak jedná o výrazný posun současné evropské úpravy, nicméně při pohledu na její komplikovanost získává římskoprávní řešení trochu více na půvabu.

5.2 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného

Poměrně překvapivě širokou koncepci přináší DCFR ve vztahu k nabytí vlastnického práva od osoby, která není oprávněna k takovému převodu, tedy dříve užívanou terminologií k nabytí od nevlastníka. Tato otázka při zavedení do českého právního řádu vyvolala jisté kontroverze už jen tím, že tato možnost byla pouze připuštěna.¹⁹⁸ Naopak DCFR poskytuje velmi širokou škálu možností, kdy je vlastnické právo možné takto nabýt.¹⁹⁹ Vzhledem k tomu

¹⁹⁷ SOMMER, Otakar a Jiří SPÁČIL. *Učebnice soukromého práva římského: Díl III. 2. nezměn. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 215.

¹⁹⁸ K nabytí od neoprávněného srov. DOŘIČÁK, Lukáš. Nabývání vlastnického práva k nedobrovolně pozbyté věci podle § 1110–1111 OZ. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2020, roč. 28, č. 3, s. 401–414; DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 18, s. 611–617; ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9, č. 7–8, s. 193–198; TÉGL, Petr a Jaromír ZAJÍC. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 120–129; SPÁČIL, Ondřej. Nabývání od neoprávněného. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 3, s. 38–41; VANĚK, Jakub. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 2, s. 44–48; DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348–354; BORSÍK, Daniel. Nadobudnutí vlastnictva od neoprávněného jako projev ochrany dobré víry v komparativním súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 239–247; PĚTR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 20, s. 695–703; BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 246–252; PŮRY, František. Některé zásadní souvislosti nové úpravy soukromého práva s postihem hospodářské a majetkové kriminality. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 9, s. 25–31.

¹⁹⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4824.

je vhodnější na prvním místě shrnout českou úpravu a až poté poukázat na úpravu DCFR. Této otázce se věnuje hned několik ustanovení:

§ 1109

Vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě rádného titulu, pokud k nabytí došlo

a) ve veřejné dražbě,

b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku,

c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil,

d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno,

e) při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele, nebo

f) při obchodu na komoditní burze.

§ 1110

Získal-li někdo v dobré víře za úplatu použitou movitou věc od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje takovými věcmi, vydá ji vlastníku, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky.

§ 1111

Získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1109 nebo 1110, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.

§ 1112

Vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce se nemůže k svému prospěchu dovolat ten, kdo získal movitou věc s vědomím, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného.²⁰⁰

Poměrně významné je již opuštění výrazu nabytí „od nevlastníka“ a jeho nahrazením výrazem „od neoprávněného“. Jelikož existují situace, kdy i nevlastník má právo převést vlastnické právo k věci, kupříkladu v případě komisioního prodeje, jeví se tato formulace jako přesnější a má význam

²⁰⁰ § 1109 až § 1112 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

i v posuzování dobré víry nabyvatele: „Zřejmě však lze o nabytí od nevlastníka hovořit tehdy, pokud má být nabyto vlastnické právo v dobré víře ve vlastnické právo převodce. O nabytí od neoprávněného by se pak mělo jednat tehdy, pokud se dobrá víra nabyvatele vztahuje na oprávnění převodce vlastnické právo převést.“²⁰¹ Toto pojetí pak odpovídá i pojetí DCFR, jak bude poukázáno dále.

Posuzování dobré víry nabyvatele se pak dotýká několika aspektů: „Obsahem i formou bezvadný titul však v tomto případě nepředstavuje víc než podmínku nabyvatelovy dobré víry v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést. [Předpokládá se] dobrá víra nabyvatele, který věc získal na základě řádného titulu, v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést, pokud se tak stalo ve standardních situacích.“²⁰² Vzhledem k možnosti nabytí vlastnické právo „od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku“²⁰³ se jedná o poměrně širokou škálu situací, ve které je takové nabytí umožněno. Vzhledem k praktické aplikaci bylo však vloženo i další ustanovení, které naopak prolomuje výše stanovený princip dobré víry, a to v případě prodeje použitého zboží,²⁰⁴ typicky v zastavárnách nebo bazarech. V takovém případě je naopak chráněn „původní“ vlastník, pokud prokáže, že v posledních třech letech věc ztratil nebo mu byla odňata svémocně (typicky ukradena).

DCFR přistupuje v otázce nabytí od neoprávněného ke koncepci poněkud širší, která se však v jistých bodech protíná s českou úpravou. Navržené ustanovení se výrazně také opírá o již výše zmíněné obecné podmínky převodu vlastnického práva, tedy zejména o existenci kontraktu mezi stranami a úmluvě na okamžik převodu vlastnického práva (nebo nahrazení této úmluvy okamžikem doručení). Na rozdíl od české úpravy není pojmenováno jako nabytí od neoprávněného, ale jako „nabytí v dobré víře“:

„(1) Pokud osoba převádějící vlastnické právo k věci (převodce) nemá právo k věci nebo oprávnění věc převést, nabyvatel přesto nabývá vlastnické právo, pokud:

a) jsou naplněny podmínky převodu vlastnického práva [věc existuje, je převoditelná, existuje kontrakt a je vymezen okamžik převodu – zkrácení aut.],

²⁰¹ DOBROVOLNÁ, Eva. § 1109 [Nabytí vlastnického práva od neoprávněného]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976–1474). Praha: C. H. Beck, 2013, s. 360.

²⁰² ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 480.

²⁰³ § 1109 písm. b) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁴ § 1110 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

b) podmínky doručení [viz výše – pozn. aut.] jsou splněny,

c) nabyvatel získává věc za úplatu,

d) nabyvatel jednak neví a jednak nebylo možné očekávat, že by věděl, že převodce nemá právo k věci nebo oprávnění věc převést v okamžiku, kdy má být převedeno. Prokázání okolností, které vedou k nevědomosti nabyvatele o tom, že převodce nemá právo k věci nebo oprávnění věc převést, provádí nabyvatel.

2) Nabytí v dobré víře podle předchozího odstavce se neuskuteční v případě kradených věcí. Toto neplatí, pokud nabyvatel získá věc od převodce jednajícího v rámci své obvyklé podnikatelské činnosti. Dobrá víra v případě kradených věcí kulturní hodnoty je vyloučena.

3) Pokud je nabyvatel již držitelem nebo oprávněným detentorem věci, nabytí v dobré víře se uskuteční pouze tehdy, když získal tuto věc od převodce.²⁰⁵

DCFR tedy nepřistupuje k vymezení konkrétních situací, ve kterých může dojít k nabytí vlastnického práva od neoprávněného, nicméně se zaměřuje spíše na obecné podmínky. Pro srovnání je tedy nutné se soustředit na oblasti, ve kterých se česká úprava s úpravou DCFR protíná – tím je nabytí vlastnického práva k věci v případě koupě od podnikatele v rámci jeho běžné činnosti, se speciální úpravou v případě koupě použitých věcí, kde se úprava již mírně rozchází.

DCFR zdůvodňuje přijetí poměrně široké ochrany dobré víry nabyvatele tím, že je nutné vyvažovat zájem původního vlastníka a nového nabyvatele s přihlédnutím k hladkému fungování obchodního styku. Nicméně tato argumentace je uvedena poměrně krátce bez přílišného vysvětlení, snad jen s odkazem na nárok na náhradu škody – původní vlastník se totiž může dožadovat po převodci, aby mu nahradil škodu, která původnímu vlastníkovu vznikla. Nicméně vlastnické právo nabyvatele tím nebude dotčeno. Jedním dechem pak DCFR dodává, že zde mohou vznikat problémy při dohledání převodce nebo v případě jeho insolventnosti.²⁰⁶ Otázka vyvažování zájmů původního vlastníka a nového nabyvatele se tak zdá být poměrně silně převážena na stranu nabyvatele. Ještě více je toto zřejmé v oblasti nabývání použitých věcí, zejména tedy v bazarech či zastavárnách – DCFR sice vylučuje nabytí

²⁰⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4824.

²⁰⁶ *Ibid.*, s. 4826.

kulturně hodnotných objektů v dobré víře (od neoprávněného), nicméně do této kategorie se ukradené mobily, notebooky a jízdní kola dost dobře nevejdou (i pokud jejich hodnota je už spíše historická než tržní).

Sám DCFR v rozboru právních úprav jednotlivých členských států v podstatě přiznává, že drtivá většina z nich klade více podmínek, než jaké vyžaduje DCFR, některé nabytí od neoprávněného neumožňují vůbec. Není zde bez zajímavosti, že vzhledem ke vzniku DCFR a jeho využití „starého“ českého občanského zákoníku se česká úprava zařadila mezi „neumožňující“ země, byť s výjimkou odlišné úpravy mezi podnikateli podle obchodního zákoníku.²⁰⁷

I vzhledem k posunu, který česká úprava v otázce nabytí od neoprávněného učinila, není jednoduché vyslovit srovnání a hodnocení případného přiblížení k evropským úpravám právě kvůli široké škále zvolených řešení mezi státy, z nichž nejvíce benevolentní je pak DCFR. Lze tedy říci alespoň to, že česká úprava se od krajní pozice, kdy nabytí od neoprávněného neumožňovala, posunula poměrně výrazně do pozice, kdy k takovému nabytí může docházet i poměrně obvykle. Zásadní roli však zde hraje ochrana kradených nebo ztracených věcí – právě toto tvoří základní rozdíl mezi českou úpravou a úpravou DCFR. Zároveň je prakticky nemožné provést srovnání s jinými úpravami, když ty volí celou škálu možností. Snad je tedy možné alespoň zhodnotit, že česká úprava se přibližuje úpravě, kterou volí DCFR, ale pomocí ochrany zboží kradeného nebo ztraceného se podle mého názoru kloní k variantě, která je pro praxi přece jen výhodnější a lépe šetří oprávněné zájmy osob, zúčastněných na obchodním styku.

5.3 Vydržení

Otázku vydržení nazývá DCFR jako „nabytí vlastnického práva skrze trvající držbu“, což odpovídá i pojetí tohoto institutu. Na rozdíl od české právní úpravy se totiž neopírá o vícero podmínek vydržení, ale z požadavku

²⁰⁷ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4840.

na řádnou, pravou a poctivou držbu,²⁰⁸ nebo alespoň držbu pravou a poctivou,²⁰⁹ si vybírá pouze držbu poctivou, tedy věnuje se v zásadě pouze dobré víře. Navíc ani tato dobrá víra není vyžadována absolutně, jak bude rozebráno dále.

Příslušné navržené ustanovení DCFR zní takto:

„(1) Držitel nabývá vlastnické právo skrze trvající držbu věci

a) trvající deset let, pokud je držitel po celou dobu v dobré víře,

b) nebo trvající třicet let.

(2) Pro účely prvního odstavce

a) osoba je držitelem v dobré víře pouze tehdy, pokud drží věc v přesvědčení, že je vlastníkem a toto přesvědčení je odůvodnitelné, a b) dobrá víra držitele se předpokládá.

(3) Nabytí vlastnického práva skrze trvající držbu věci je vyloučeno pro osobu, která nabyla držbu tím, že věc odcizila.“²¹⁰

Jak je tedy patrné, titul (tedy v českém právu požadavek řádné držby) ani pravost (tedy požadavek, aby držba nebyla nabyta vetřením se svémocně, potajmu, lstí nebo proměnou výprosy) se v požadavcích DCFR neobjevují. Z hlediska celého konceptu vydržení se tak jedná o razantně odlišný přístup, kdy DCFR chrání pomocí tohoto institutu řadu situací, které by české

²⁰⁸ § 1089 a § 1090 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; Obecně k problematice vydržení srov. např. PĚTR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 241 s.; LAVICKÝ, Petr. Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 13–14, s. 464–470; POHL, Michal. Privatizace bývalých podnikových bytů v kontextu absolutní zákonné ochrany nájemníků a uživatelů. Aneb patří byty lidem? *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23–24, s. 839–846; PĚTR, Bohuslav. Významný posun v judikatuře o vydržení zejména jako důsledek existence mimořádného vydržení v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 13–14, s. 498–501; HAVEL, Bohumil a Petr BEZOUŠKA. K nálezu Ústavního soudu ve věci vydržení vlastnického práva k členskému podílu v bytovém družstvu a posouzení dobré víry držitele. *Právní rozhledy*, 2019, roč. 27, č. 11, s. 401–402; DOSTALÍK, Petr. Originární nabytí vlastnického práva a problematika bezdůvodného obohacení v rámci rekodifikace soukromého práva. In: VOJČÍK, Peter, Vladimír FILIČKO a Peter KOROMHÁZ (eds.). *Košické dni súkromného práva I.: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 55–62; BĚLOVSKÝ, Petr. Držba práva a vydržení práva v právu římském a v novém občanském zákoníku. *Acta Iuridica Olomouciensia*, 2014, roč. 9, supplementum 3, s. 11–16.

²⁰⁹ § 1095 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁰ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 4886.

právo nechránilo právě kvůli absenci pravosti, případně i titulu, pokud by nešlo o mimořádné vydržení. Příslušná česká úprava z hlediska požadavků je následující:

§ 1089 odst. 1

Drží-li poctivý držitel vlastnické právo po určenou dobu, vydrží je a nabude věc do vlastnictví.

§ 1090 odst. 1

K vydržení se vyžaduje pravost držby a aby se držba zakládala na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva, pokud by náleželo převodci nebo kdyby bylo zřízeno oprávněnou osobou.

§ 1091

(1) K vydržení vlastnického práva k movité věci je potřebná nepřerušená držba trvající tři roky.

(2) K vydržení vlastnického práva k nemovité věci je potřebná nepřerušená držba trvající deset let.

§ 1096 odst. 1

Uplyne-li doba dvojnásobně dlouhá, než jaké by bylo jinak zapotřebí, vydrží držitel vlastnické právo, i když neprokáže právní důvod, na kterém se jeho držba zakládá. To neplatí, pokud se mu prokáže nepoctivý úmysl.²¹¹

Z hlediska zmíněné domněnky DCFR, že dobrá víra se předpokládá, že je ještě vhodné uvést obdobné pravidlo OZ: „*Má se za to, že držba je řádná, poctivá a pravá.*“²¹² Taková řádná držba nicméně není ještě podmínkou vydržení, ale musí jít o specifitější právní důvod, jak uvádí důvodová zpráva: „*Z formulace [...] je dostatečně zřejmé, že nejde o řádnou držbu ve smyslu § 991, nýbrž že se má na mysli jiný případ.*“²¹³ Jaký, to však důvodová zpráva nespécifikuje. Nicméně vzhledem k absenci tohoto požadavku v DCFR se (naštěstí) jedná o otázku terminologické jemnosti, kterou lze přenechat jiným publikacím.

Z hlediska vyžadované poctivosti držby, kde se tedy DCFR a OZ setkávají v požadavku, lze zkonstatovat i shodné pojetí toho, co dobrá víra znamená. Jak již bylo výše řečeno, OZ neobsahuje výslovnou definici dobré víry,

²¹¹ § 1089 odst. 1, § 1090 odst. 1, § 1091 a § 1096 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹² § 944 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹³ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 469.

nicméně obsahuje ji definice poctivé držby: „*Kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel.*“²¹⁴ Ve srovnání s výše uvedenou formulací DCFR jde o shodný přístup – podle DCFR musí být osoba z takového přesvědčivého důvodu za to, že je vlastníkem, podle OZ zase za to, že jí náleží vlastnické právo. Není bez zajímavosti, že v této otázce tedy panuje shoda i přes to, že DCFR a OZ jinak volí dramaticky odlišné koncepce držby – viz výše.

Kde se však obě úpravy výrazně odlišují i v případě vydržení, je množství požadavků a s tím související okruh situací, ve kterých může dojít k vydržení. Jak již bylo řečeno, DCFR vyžaduje pouze držbu, pro vydržení v desetileté lhůtě i dobrou víru, a pokud osoba sama drženou věc odcizila, tak nemůže vydržet vůbec. V ostatních případech tedy postačuje pouze držba po dobu třiceti let. Oproti tomu OZ vylučuje, aby držbu nabyla osoba, která není v dobré víře, tedy která není poctivým držitelem, a to i v případě mimořádného vydržení.²¹⁵

DCFR přiznává, že volí koncepci, která není vlastní právní řádům, ze kterých vychází. Zhruba polovina zemí, které posuzuje, umožňuje nabytí vydržením ve zlé víře, zatímco druhá polovina toto neumožňuje vůbec – sem se tedy řadí i české právo. Zároveň DCFR uvádí řadu omezení, které se váží na vydržení ve zlé víře i v těch právních řádech, které jej umožňují – zejména se jedná o násilné nabytí nebo nabytí pomocí trestného činu, nebo naopak taková držba musí být „veřejná“ nebo „poklidná“, což má také za následek vyloučení některých případů nabytí ve zlé víře. Zvolené řešení, které přináší DCFR, se tak omezuje pouze na vyloučení nabytí vlastnického práva ve zlé víře v případě, kdy sám nabyvatel věc odcizil, což koresponduje s většinou právních řádů – ty však tuto ochranu pro kradené věci většinou ještě rozšiřují. Z hlediska hodnocení je tak nutné zkonstatovat, že DCFR zde opět volí přístup, který není ani tak odrazem vývojových tendencí evropských právních řádů, ale spíše posunem těchto tendencí k další úrovni. Česká úprava se tak řadí k těm, které jsou takovému přístupu nejvíce vzdálené – nejen že vyžaduje

²¹⁴ § 992 odst. 1 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁵ Srov. § 1089 odst. 1 *a contrario* a § 1096 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

poctivost držby, tedy dobrou víru, ale přidává i požadavek pravosti držby a s výjimkou mimořádného vydržení i požadavek titulu, který by jinak postačoval k nabytí vlastnického práva.

Nicméně srovnání úpravy vydržení v DCFR a OZ se neomezuje pouze na otázku dobré víry, ale DCFR zmiňuje i započtení vydržecí doby předchůdce:

„(1) Pokud osoba následuje jinou osobu v držbě a podmínky [stanovené pro vydržení] jsou splněny oběma, doba, po kterou držel předchůdce, se započte do vydržecí doby následující osoby.

(2) Následující osoba, která drží v dobré víře, si může započíst dobu, po kterou držel předchůdce ve zlé víře, pouze pro nabytí podle (1)(b) [nabytí ve zlé víře po uplynutí třiceti let – pozn. aut.].“²¹⁶

Vzhledem k vyžadovaným podmínkám pravé a řádné držby je v této otázce česká úprava více komplikovaná. Jak již bylo výše řečeno, srovnání z hlediska pravosti držby a právního důvodu postrádá kvůli konstrukci úpravy DCFR smysl, je tedy vhodné uvést pouze ustanovení týkající se poctivé držby a započítání vydržecí doby v této souvislosti:

§ 1089 odst. 2

Nepoctivost předchůdce nebrání poctivému nástupci, aby počal vydržení dnem, kdy nabyl držby.

§ 1092

Do vydržecí doby se ve prospěch vydržitele započte i doba řádné a poctivé držby jeho předchůdce.²¹⁷

Následně pak § 1096 upravuje započtení vydržecí doby, které na první pohled vypadá jako shodné s ustanovením § 1092, nicméně jedná se o takovou držbu předchůdce, která se zakládá na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva.²¹⁸

Z hlediska toho, co DCFR uvádí o poctivé držbě (v dobré víře), se tak jedná o stejný přístup. Pokud je v dobré víře jak předchůdce, tak nabyvatel, započítá

²¹⁶ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5001.

²¹⁷ § 1089 odst. 2 a § 1090 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁸ Srov. PETR, Bohuslav. § 1096 [Započtení vydržecí doby]. In: SPÁČIL, Jirí et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 328.

se držba předchůdce, resp. vydržecí doba. Rozdíl však pochopitelně nastává v okamžiku, kdy předchůdce v dobré víře není. Jelikož OZ neumožňuje, aby takový držitel vůbec vydržením vlastnické právo nabyl, logicky také nepřipouští, aby se jeho vydržecí doba započítala. Naopak DCFR takové započtení připouští, ale pouze pro případ, kdy nabyvatel „míří“ na třicetiletou vydržecí dobu, která je potřebná pro vydržení ve zlé víře. Z hlediska srovnání ustanovení DCFR poukazuje na fakt, že na rozdíl od celkové koncepce vydržení se započtení vydržecí doby objevuje v evropských právních rádech zcela běžně. Zdůvodnění je poměrně nabílední, zejména vzhledem k tomu, že se DCFR věnuje movitým věcem – jejich běžný oběh zejména v rámci obchodního styku často vede k tomu, že věci nezůstávají v držbě jedné osoby, ale naopak držitele mění. Z důvodu právní jistoty je pak vhodné vydržecí dobu předchůdce započítávat, aby se zvyšovala zejména jistota nabyvatelů – kdyby nastal dlouho neřešený problém s otázkou vlastnického práva, není potřeba zkoumat, jak dlouho přesně měli předcházející držitelé věc v držbě a zda u nich došlo k vydržení, ale je jednodušší a mnohem jistější tyto doby sečíst. Vzhledem k tomu, že dobrá víra je presumována, je pak na původním vlastníkovi, aby prokázal, že alespoň některý z řady držitelů v dobré víře nebyl.²¹⁹ Tato argumentace je samozřejmě využitelná i pro českou úpravu.

Z hlediska srovnání lze říci, že se v této otázce OZ a DCFR k sobě zdatelně přibližují i přes jinak velmi rozdílnou koncepci. V otázce započtení vydržecí doby předchůdce při poctivé držbě se v obou úpravách postupuje shodně. Naopak rozdíl je pochopitelně v otázce nepoctivé držby – v takovém případě DCFR umožňuje započtení předchůdce i poctivému nabyvateli pouze pro účely oné „nepoctivé“ třicetileté lhůty, zatímco OZ zase neomezuje poctivého držitele v možnosti vydržení, byť se mu vydržecí doba předchůdce nezapočte. V rámci hodnocení úpravy je tak poměrně zajímavé, že podobně jako v případě úpravy držby a detence (viz výše) se i přes zcela rozdílnou základní myšlenku dochází k obdobné úpravě.

Exkurz do římského práva je na tomto místě pravděpodobně nadbytečný. Jak již bylo uvedeno výše, základní znaky, které římské právo pro vydržení

²¹⁹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5002.

předpokládá, se objevují i dnes, resp. s nimi právní řády zcela automaticky operují – věc musí být způsobilá k vydržení, je vyžadován titul (s výjimkou mimořádného vydržení), věc musí být pochopitelně držena a je vyžadováno uplynutí stanovené časové lhůty.²²⁰ Nicméně dobrá víra byla pro Římany v případě vydržení podmínkou nutnou – na druhou stranu je zde nutné upozornit, že dobrou víru pojímali jako přesvědčení, že svým jednáním osoba nikomu neškodí.²²¹

5.4 Zpracování, smísení a spojení věcí

DCFR se v otázkách zpracování a smísení (příp. spojení) věcí spoléhá spíše na domluvu mezi stranami o tom, kdo bude vlastníkem výsledné věci. Nicméně úpravou pamatuje na případy, kdy k takovému přetvoření věci dojde buďto bez vědomí vlastníka, nebo sice s jeho vědomím, ale právě bez dohody o tom, kdo bude vlastníkem.²²² DCFR také na rozdíl od OZ pracuje se třemi situacemi – zpracováním („production“), smísením („commingling“) a spojením („combination“). Ve všech třech případech se DCFR drží poměrně jednoduchého vymezení situace a určení, kdo bude vlastníkem.

5.4.1 Zpracování

V případě zpracování se tak jedná o situaci, kdy osoba „přispěje“ svou prací a vytvoří tak novou věc z materiálu, který náleží jiné osobě. V takovém případě se vlastníkem stává zpracovatel a vlastník materiálu má nárok na náhradu hodnoty tohoto materiálu. Jsou však přidány i výjimky – vlastníkem nové věci tak zůstává vlastník materiálu v případě, že vykonaná práce je pouze málo hodnotným příspěvkem a také v případě, kdy zpracovatel ví o tom, že vlastníkem materiálu je jiná osoba a ke zpracování nedala souhlas. Nicméně pokud se jedná o případ, kdy je hodnota vložené práce mnohem vyšší, než je hodnota materiálu, pravidlo se opět otáčí a vlastníkem je tak zpracovatel.²²³

²²⁰ Blíže k vydržení v římském právu viz např. BĚLOVSKÝ, Petr. *Usucapio: vydržení v římském právu*. Auditorium, 2018, 246 s.

²²¹ BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie římského práva*. Academia, 1994, s. 275.

²²² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5026.

²²³ *Ibid.*, s. 5059.

Stejně jako DCFR, i OZ počítá v tomto případě se dvěma osobami – zpracovatelem a vlastníkem materiálu. Konstrukce příslušných ustanovení je však poněkud odlišná:

§ 1074

(1) *Nová věc vzniklá zpracováním movitých věcí několika vlastníků tak, že zpracované věci nelze uvést do předešlého stavu buď vůbec, anebo jen se značným nákladem nebo se značnou ztrátou, náleží jako vlastníkovi tomu, kdo materiálem nebo prací nejvíc přispěl hodnotě výsledku.*

(2) *Vlastník nové věci zaplatí tomu, kdo vlastnické právo pozřyl, hodnotu zpracované věci a tomu, kdo se na výsledku podílel prací, odměnu za práci.*

§ 1075 odst. 1

Vlastníku věci, kterou zpracovatel nezpracoval v novou věc v dobré víře, se ponechává na vůli, zda si přisvojí novou věc a nahradí druhému, co on pozřyl, nebo zda mu věc za náhradu ponechá.²²⁴

Jak uvádí DCFR ve svém rozboru jednotlivých právních řádů, většinou převládající pravidlo v Evropě přisuzuje vlastnictví zpracované věci zpracovateli, tedy v souladu s přístupem DCFR. Nicméně také uvádí omezení, která jsou s tímto postupem často spjata – v některých právních rádech tak výrazně vyšší hodnota materiálu vede k tomu, že vlastníkem zpracované věci je vlastník materiálu, v některých právních rádech se vyžaduje, aby hodnota práce byla alespoň 50 %.²²⁵ Do této kategorie se tak řadí i české právo a není tedy bez zajímavosti, že stejnou úpravu, jakou je ta česká, používá DCFR vlastně pro zdůvodnění úpravy, která je od té české poměrně odlišná. Nadto DCFR navrhuje jako nevhodné ustanovení některých právních řádů, které dávají jedné ze stran možnost výběru, zda se stane vlastníkem a nahradí hodnotu práce či materiálu druhé straně, či zda si naopak nechá tuto hodnotu nahradit druhou stranou, která se vlastníkem stane. Tato úprava se podle OZ vztahuje na případy, kdy zpracovatel není v dobré víře a volbu tak ponechává vlastníkovi.

²²⁴ § 1074 a § 1075 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Srov. také DOSTALÍK, Petr. Problematika zpracování věci na cestě k moderním kodifikacím. *Historica Olomucensia*, 2018, č. 55, s. 13–28.

²²⁵ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5060–5061.

Lze tak říci, že v otázce zpracování si DCFR trochu „kličkou“ pomáhá ke stanovení pravidla, které vlastnictví až na výjimky přisuzuje zpracovateli, ačkoliv přiznává, že se k této otázce různé právní řády staví odlišně. Výslovně se pak s OZ rozchází v otázce možnosti výběru, kterou navíc DCFR označuje jako minoritní možnost v rámci množství právních úprav, které ji znají.²²⁶

5.4.2 Smísení a spojení věcí

Otázku smísení a spojení věcí různých vlastníků řeší OZ společně, z čehož vychází i poměrně výrazný rozdíl oproti úpravě DCFR, kde je naopak zvoleno oddělené řešení s poněkud odlišným přístupem. DCFR tak volí spíše spoluvlastnictví, a to ve dvou případech – jednak pokud dojde ke smísení věcí do jednodílné hmoty nebo směsi,²²⁷ jednak pokud dojde ke spojení věcí tak, že ani jedna ze spojených věcí není považována za věc hlavní.²²⁸ Naopak pokud dojde ke spojení věcí takového charakteru, že jedna z těchto věcí je věcí hlavní ve výsledném spojení, vlastníkem se stává vlastník věci hlavní a vlastník či vlastníci zbylých věcí má či mají nárok na náhradu hodnoty těchto věcí. Zde je však stanovena výjimka pro případ, že vlastník hlavní věci věděl o tom, že zbylé věci patří jiným vlastníkům a ti nesouhlasí se spojením – v takovém případě se pravidlo opět příklání ke spoluvlastnictví.²²⁹

Pokud bychom toto rozdělení vzali jako základ srovnání s úpravou OZ, lze konstatovat následující. V případě smísení do jednodílné hmoty nebo směsi, ze které lze oddělit díly, spoluvlastnictví nevzniká, ale každý z vlastníků původních věcí si může svůj díl oddělit.²³⁰ Spoluvlastnictví nevzniká ani v okamžiku, kdy se smísí věci stejného druhu, zde vzniká vlastnictví k poměrné části podle množství „původních věcí“.²³¹ Otázku věcí hlavních však OZ tak, jak ji řeší DCFR, neřeší vůbec.

Pro porovnání jsou tedy vhodná pouze ustanovení o smísení věcí. DCFR k tomu uvádí, že v rámci evropských úprav nelze nalézt společné znaky, nicméně

²²⁶ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5061.

²²⁷ *Ibid.*, s. 5107.

²²⁸ *Ibid.*, s. 5139.

²²⁹ *Ibid.*, s. 5139.

²³⁰ § 1078 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³¹ § 1079 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

alespoň v otázce smísení věcí stejného druhu se tyto právní řády „vyjadřují“. Nicméně z detailního porovnání jednotlivých úprav vyplývá, že mírně převažující tendencí je v této otázce stanovení spoluvlastnictví, byť se jedná spíše o lehce nadpoloviční většinu ze všech řešení, rozhodně tedy nejde o řešení jednoznačné.²³² Z tohoto hlediska lze tedy říci, že OZ se od evropských tendencí v otázce smísení a spojení věcí odklání tak, že porovnání je možné pouze ve zkonstatování, že „spoluvlastnictví na rozdíl od DCFR nevzniká“. Není však možné si odpustit poukaz na kouzelně upřímné vyjádření z komentářové literatury, směřující k možná až nadbytečné kazuističnosti příslušných ustanovení: „*Zákonodárce kazuisticky pamatuje i na smísení ‚brambor‘ při jejich úschově. Je logické, že při smísení zastupitelných věcí (§ 499) nevzniká žádná nová a vyšší hodnota smíseného souboru věcí. Obecně tedy platí pravidlo, že na vlastníky smísených věcí přechází vlastnictví poměrné části smísených věcí. Nejde o koncipování jakéhosí podílového spoluvlastnictví, ale o pouhé vyjádření, že každý původní vlastník je nyní vlastníkem alikvotní části nového celku. Jestliže se smísilo třikrát 100 kg brambor tří vlastníků v jeden celek, pak každý původní vlastník 100 kg brambor má právo na vydání 100 kg brambor z titulu svého vlastnictví původních 100 kg brambor. Nic více a nic méně není třeba v tomto ustanovení hledat.*“²³³ Bohužel ani důvodová zpráva k zákonu neposkytuje žádný argument, proč je tato speciální úprava potřebná.²³⁴

Porovnání úpravy OZ a DCFR s římským právem by v tomto případě vyžadovalo dalších dvacet stránek rozboru včetně analýzy římskoprávních pramenů. Základním kamenem úrazu je v otázkách smísení, slití i zpracování kazuistika římského práva, která je zde velmi výrazná. V případě zpracování se sice právníci pokoušeli o inspiraci v řecké filozofii a poukazovali na rozdíl mezi hmotou a formou, nicméně se nedokázaly shodnout ani dvě nejvýznamnější právní školy na tom, zda dát přednost tomu či onomu – tedy zda vlastníkovu původní věci, nebo zhotoviteli.²³⁵ V případě smísení či slití

²³² BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5122–5130.

²³³ PĚTR, Bohuslav. § 1079 [Movité věci téhož druhu]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 297.

²³⁴ Srov. ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 465–466.

²³⁵ SOMMER, Otakar a Jiří SPÁČIL. *Učebnice soukromého práva římského: Díl II. 2. nezměn.* vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 231.

se římské právo v maximální možné míře pokoušelo vyřešit situaci opětovným rozdělením – což je přístup, který sice současné právo v zásadě také preferuje, nicméně se rozumí až téměř jako samozřejmost, že problém nastává až v okamžiku, kdy výsledná věc rozdělit nejde. Z obecného hlediska si lze nicméně povšimnout, že jistá kazuistika v těchto otázkách přetrvává až do současného práva – je tak možné říci, že Římané měli pravdu v tom, že zde není možné nalézt jednoduché nebo univerzální pravidlo.

5.5 Ochrana vlastnického práva

Ochrana vlastnického práva je typicky institutem, který bývá upraven poměrně stručně, ale s dalekosáhlými důsledky.²³⁶ Nejinak je tomu v případě úpravy v OZ i v DCFR. Poskytnuté prostředky ochrany v obou případech lze označit pojmy, známými již z římského práva – reivindikační a zápůrčí žaloba. Jejich základní pojetí se od doby římského práva nezměnilo, stále jde o rozlišení, zda se vlastník žalobou domáhá navrácení věci, nebo zda se domáhá, aby do jeho vlastnického práva nebylo zasahováno. Úprava v OZ je k této otázce následující:

§ 1040

- (1) *Kdo věc neprávem zadržuje, může být vlastníkem žalován, aby ji vydal.*
- (2) *Žalovat o vydání věci nemůže ten, kdo věc svým jménem nabyvateli zcizil, aniž byl jejím vlastníkem, a teprve poté k ní vlastnické právo nabyl; nabytím vlastnického práva zcizitelem se nabyvatel stává vlastníkem věci.*

²³⁶ K ochraně vlastnického práva srov. např. SPÁČIL, Jiří. Vlastnické žaloby v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 687–689; SPÁČIL, Jiří et al. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Praha: C. H. Beck, 2018, 306 s.; TĚGL, Petr. Ještě k žalobám na ochranu vlastnického práva podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 9, s. 333–336; SVOBODA, Karel. Žaloby na ochranu vlastnického práva podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 4, s. 144–147; SPÁČIL, Jiří. Obsah negatorní žaloby, její konkurence s žalobou na náhradu škody a promlčení. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 23–24, s. 801–807; KRÁLÍK, Michal. Intertemporalita v oblasti věcných práv v rozhodovací praxi NS. *Soudní rozhledy*, 2016, roč. 22, č. 6, s. 182–186; KUČERA, Milan. Vlastnické právo k výnosu z trestné činnosti. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 3, s. 37–39; KRIVONOŽKA, Jan. Ochrana dobré víry versus ochrana vlastnického práva aneb střet právních principů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 7, s. 252–254; SALÁK, Pavel. Poklad a nálezná – historické souvislosti. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 8, s. 278–283; ŠOVAR, Jan. Úvaha nad některými aspekty práva nedržícího vlastníka na vydání zaknihovaných cenných papírů. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 3, s. 81–85.

§ 1042

*Vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.*²³⁷

DCFR se vyjadřuje obdobně stručně:

„(1) *Vlastník je oprávněn se domáhat navrácení držby věci od každé osoby, která vykonává fyzickou kontrolu nad věcí, pokud této osobě nesvědčí vůči vlastníkovi právo věc držet nebo mít v detenci.*

(2) *Pokud jiná osoba zasahuje do vlastnického práva vlastníka nebo takový zásah bezprostředně hrozí, vlastník se může domáhat prohlášení vlastnictví a vydání ochranného opatření [protection order].*

(3) *Ochranné opatření je takové opatření, které v závislosti na okolnostech může:*

a) *zakázat bezprostředně hrozící budoucí rušení,*

b) *příkázat zanechání trvajících rušení,*

c) *příkázat odstranění následků předchozího rušení.*²³⁸

V případě reivindikační žaloby je na první pohled zřejmé, že DCFR a OZ se odlišují jednak v podstatě terminologicky, jednak dalším rozvinutím ustanovení. OZ tak hovoří o možnosti žalovat na vydání věci, zatímco DCFR o navrácení držby. OZ se tak drží spíše procesní terminologie, nicméně i literatura uznává, že se jedná spíše o teoretickou nuanci.²³⁹ Ve svém důsledku tak jedná o požadavek stejného chování – aby se věc navrátila do dispoziční sféry vlastníka.

Na rozdíl od DCFR se OZ v textu zákona nezabývá výraznějším způsobem otázkou námitek v souvislosti s tím, že vlastník svolil, aby jiná osoba měla věc v držbě či detenci. Přípustnost těchto námitek však vyplývá z formulace o neoprávněném zadržování věci: „*Bude-li zjištěno, že žalovaný je držitelem anebo detentorem sporné věci, může popírat žalobcovu právo žádat o její vydání. Pak může buď popírat žalobcovu vlastnické právo vůbec, anebo může tvrdit, že má věc u sebe na základě obligačního nebo věcného práva anebo že jeho právo vyplývá přímo ze zákona nebo z úředního rozhodnutí. [...] Zásah do vlastnického práva provedený se soublasem vlastníka*

²³⁷ § 1040 a § 1042 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁸ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5.* Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5162.

²³⁹ SPÁČIL, Jirí. Ochrana vlastnického práva [(§ 1040–1042)]. In: SPÁČIL, Jirí et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474).* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 216.

není z hlediska ochrany vlastnického práva neoprávněným zásahem; po jeho provedení jednou daný souhlas nemůže odvolat ani právní nástupce vlastníka.“²⁴⁰ Naopak úpravu obdobnou druhému odstavci § 1040, který navazuje na nabytí od neoprávněného, DCFR neobsahuje a nezmiňuje.

V rámci DCFR je možnost námitek upravena shodně. Také zde se osoba, která má právo věc držet nebo mít v detenci, může úspěšně bránit vlastníkově žalobě. Důležité je zmínit formulaci „vůči vlastníkovi“, která by měla směřovat na situace, kdy toto právo vychází přímo od vlastníka. Pokud by právo věc držet nebo mít v detenci vycházelo od jiné osoby (DCFR zná možnost kumulace přímých a nepřímých držitelů a detentorů), je pravděpodobné, že by se tato ochrana proti vlastníkovi neuplatnila. Bohužel DCFR se této otázce nevěnuje pro případy, kdy nedojde k protiprávnímu jednání, a ani na základě předložené analýzy není možné ji zodpovědět.²⁴¹ Z hlediska srovnání s dalšími evropskými systémy DCFR zdůrazňuje zejména odlišné pojetí common law, kde jsou zásahy do vlastnického práva považovány za „torts“, tedy delikty, případně je poskytnuta ochrana držby.²⁴² Drtivá většina evropských zemí se pak ale přiklání k „tradiční“ reivindikační žalobě. V této otázce lze tedy říci, že OZ je svou koncepcí v zásadě v souladu jak s DCFR, tak i s dalšími evropskými právními řády, byť z terminologického hlediska „procesním“ pojetím spíše vybočuje.

V případě zápůrcí (negatorní) žaloby je situace poměrně zajímavá tím, že ačkoliv ustanovení vypadají v zásadě shodně, pokrývají v aplikační praxi odlišné situace. V českém právu je zápůrcí žaloba označována jako tradiční možnost obrany proti výkonu práva odpovídajícímu věcnému právu k věci cizí (průchodu přes pozemek atp.)²⁴³ nebo proti imisím,²⁴⁴ tedy jedná se o ochranu vlastnického práva k nemovité věci. DCFR je naopak zaměřen na věci movité, jak již bylo uvedeno výše, zejména v definiční části. Právě

²⁴⁰ SPÁČIL, Jiří. § 1040 [Žaloba na vydání věci (reivindikace)]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 222.

²⁴¹ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5163–5172.

²⁴² *Ibid.*, s. 5164.

²⁴³ SPÁČIL, Jiří. § 1042 [Negatorní (zápůrcí) žaloba]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 243.

²⁴⁴ Srov. např. SPÁČIL, Jiří. Vlastnické žaloby v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 687–689.

fakt, že je negatorní žaloba vnímána spíše jako nástroj sloužící vlastníkovu pozemku, ovlivňuje i výklad a judikaturu, týkající se zejména rozsahu rušení: „*Neoprávněný zásah, proti kterému žaloba směřuje, nemusí trvat stále. Pokud rušitel vlastníka ruší opakujícím se jednáním, lze, podobně jako v trestním právu, považovat toto jednání za jediný a nepřetržitý skutek, stejně jako v případě, že hrozí opakování zásahu. Pokud však o takový případ nejde a neoprávněný zásah již minul anebo teprve hrozí, poskytuje vlastníkovu ochranu určovací žaloba; pouhé vybrožování rušebním činem neodůvodňuje podání negatorní žaloby.*“²⁴⁵ Naopak v případě DCFR je ochrana poskytnuta o něco širěji – vztahuje se právě i na rušení, které bezprostředně hrozí. Musí být tedy zjevné, že rušení skutečně nastane a že nastane ve velmi blízké budoucnosti – DCFR se bohužel nevěnuje žádnému bližšímu vymezení požadovaného časového úseku.²⁴⁶ Z logiky věci je nutné, aby tento úsek byl mnohem delší, než v řádu hodin – aby žaloba mohla být vůbec podána, jelikož i její sepsání a doručení soudu není zrovna otázkou několika minut, o samotné délce řízení nemluvě. V zásadě zde DCFR ponechává řešení na institutech procesního práva jednotlivých států – v případě českého práva tak chybí k účinnému prosazení institut, který by byl analogický žalobě z rušené držby podle § 178 OSŘ.²⁴⁷ „Klasická“ žaloba by tak v případě bezprostředně hrozícího rušení byla v podmínkách českého právního řádu naprosto neúčinná vzhledem k časové prodlevě, která by nastala do okamžiku projednání žaloby. Proto je zvolená koncepce českého práva v otázce nemožnosti žalovat hrozící rušení zjevně vhodnější.

Nicméně z terminologického hlediska je zjevné, že DCFR míří na stejný procesní institut, jaký je používán u žalob z rušené držby, používá totiž stejný výraz „*protection order*“, tedy jistě „ochranné opatření“.²⁴⁸ Nicméně takové

²⁴⁵ SPÁČIL, Jiří. § 1042 [Negatorní (zápůrčí) žaloba]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976–1474). Praha: C. H. Beck, 2013, s. 243.

²⁴⁶ Srov. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5172–5173.

²⁴⁷ Srov. § 178 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a rovněž příslušnou kapitolu v této publikaci.

²⁴⁸ Z nedostatku překladatelských schopností pro nalezení vhodnějšího výrazu je kontinuálně používán překlad „ochranné opatření“ ve snaze vyjádřit tak obsah rozhodnutí, které bude soudem vydáno. Ve slovnících lze nalézt i překlad „ochranný příkaz“, který však na první pohled vypadá jako příkaz někomu, aby aktivně chránil, nikoliv příkaz, který má sloužit k ochraně rušeného stavu. Srov. CHROMÁ, Marta. *Anglicko-český právní slovník*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2010, s. 243.

opatření rozebírá pouze stručně z hlediska vyjmenovaných možností, které může pokrývat – tedy zabránění bezprostředně hrozícímu rušení, zanechání rušení a uvedení do původního stavu. Nehovoří vůbec o návaznosti na procesní právo, a to ani v případě rozboru příslušných ustanovení v jednotlivých právních řádech.²⁴⁹

Podotknout lze ještě jeden drobný výkladový problém – OZ výslovně uvádí požadavek neoprávněného rušení vlastnického práva, což zároveň žalovanému poskytuje námitku, že rušení sice nastalo, ale je oprávněné: „[M]ůžže namítat, že do vlastnického práva zasahuje na základě věcného nebo obligačního práva ke věci anebo na základě zákona nebo na základě úředního rozhodnutí.“²⁵⁰ DCFR pak mluví o „zásahu do vlastnického práva vlastníka“²⁵¹ a není bez zajímavosti, že na rozdíl od úpravy držby vypouští slovo „neoprávněného“, aniž by na tento rozdíl bylo poukázáno. Sice kupříkladu v případě rušené držby jsou poskytnuty výslovně prostředky ochrany podle ochrany vlastnického práva, nicméně jistě nelze „přetahovat“ podmínky z jednoho ustanovení do druhého, navíc směrem, kdy se do základního ustanovení o ochraně vlastnického práva dostává podmínka z „analogického“ ustanovení o ochraně rušené držby. DCFR v komentáři k ochraně vlastnického práva však uvádí pouze to, že se jedná o ochranu vlastníka (nebo tedy i držitele či oprávněného detentora podle ustanovení o ochraně držby) v situaci, kdy jiná osoba zasahuje do jeho „právem chráněného postavení vůči věci“.²⁵² Lze tedy sice dovést, že rušení vlastnického práva musí být neoprávněné, ale je s podivem, že DCFR nevolí v tomto případě stejný výraz, jako u ochrany držby. Je tak otázkou, zda by výklad měl být odlišný, nebo zda jde o terminologickou či jinou nedůslednost.

Srovnání úpravy zápůřčí žaloby je problematické zejména z výše zmíněného hlediska různých okruhů situací, na které úprava primárně dopadá. I DCFR

²⁴⁹ Srov. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5173–5197.

²⁵⁰ SPÁČIL, Jiří. § 1042 [Negatorní (zápůřčí) žaloba]. In: SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 243.

²⁵¹ Srov. BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5162.

²⁵² *Ibid.*, s. 5163.

uvádí, že negatorní žaloby se ve většině právních řádů objevují spíše za účelem ochrany nemovitostí, ať již výslovně, nebo implicitně.²⁵³ Obě úpravy se tak věnují neoprávněným zásahům do vlastnického práva a na první pohled ustanovení vypovídají o shodných situacích. Rozdíl nastává v možnosti žalovat hrozící rušení, což podle DCFR možné je a podle české úpravy nikoliv. Z hlediska aplikační praxe se však pro movité věci bude záporní žaloba využívat podstatně méně, než pro věci nemovité – možnost využití pro movitost je však dána jak podle OZ, tak samozřejmě podle DCFR, kde jiná možnost naopak není. V této souvislosti by bylo nanejvýš zajímavé srovnání, jak by se DCFR postavil k negatorní žalobě v případě nemovitých věcí, pokud by se jim věnoval.

5.6 Shrnutí

V otázkách vlastnického práva lze učinit celkové shrnutí, že DCFR a OZ se celkovou koncepcí poměrně znatelně přibližují, ale naopak se rozcházejí v řešení řady dílčích otázek. Nastává tak situace v zásadě opačná, než jak tomu bylo u problematiky rušení a odnětí držby a detence – tam naopak obě úpravy i přes značně odlišnou výchozí koncepci došly často k obdobnému řešení.

V otázkách způsobu převodu vlastnického práva, tedy zda je volen způsob „konsenzuální“, nebo „reálný“, se tak DCFR a OZ téměř míjejí, a v souvisejících otázkách pak už zcela. Úprava DCFR je ucelenější, byť poměrně jednostranně zaměřená, naopak úprava OZ se věnuje četným výjimkám, které se váží k okamžiku nabytí vlastnického práva. Nabytí věci od neoprávněného je pak otázkou, kde se obě úpravy mnohem více překrývají, nicméně zde DCFR volí skutečně nezvykle širokou koncepci i v porovnání s jinými evropskými úpravami. V případě OZ tak umožněním tohoto nabytí došlo k posunu spíše doprostřed škály možností namísto krajní pozice, kterou zastávají právní řády, kde toto nabytí není možné vůbec. Rozsahu pokrytých situací, které chrání DCFR, se však OZ nepřibližuje kvůli ustanovení o nabytí vlastnického práva k použitému zboží, kde zřejmě nejčastěji k nabytí od neoprávněného dochází.

²⁵³ BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 5172.

Otázka vydržení se pak obdobně jako nabytí od neoprávněného ukazuje jako spíše „další krok“ DCFR než jako harmonizace jednotlivých úprav. Zcela ojediněle totiž DCFR připouští i nabytí vlastnického práva vydržením, pokud je držitel ve zlé víře – a to dokonce téměř bez dalších podmínek, jedinou výjimkou je situace, kdy držitel sám věc ukradl. To je výjimečný přístup i v rámci evropských právních řádů. Česká úprava se zde řadí na opačný „konec stupnice“, jelikož vydržení ve zlé víře vůbec neumožňuje. Naopak obecně pro vydržení přidává i požadavek pravosti držby a s výjimkou mimořádného vydržení také požadavek titulu – tímto se ještě více vzdaluje koncepci DCFR, z oblasti otázek vlastnického práva se tak jedná o nejvíce rozdílnou úpravu.

Zpracování je z hlediska hodnocení možná spíše otázkou výkladu. DCFR a OZ sice volí o něco odlišnější řešení, kdy DCFR přiznává vlastnictví až na výjimky zpracovateli a OZ tomu, kdo více přispěl, nicméně ona hranice „kdo více přispěl“ posloužila autorům DCFR i k částečnému zdůvodnění jimi přijaté koncepcí. Lze tedy říci, že až na poměr hodnoty práce a materiálu se jedná o poměrně podobnou úpravu. V otázce smísení a spojení věcí lze naopak říci, že se jedná o odlišnou koncepci, jelikož DCFR se většinou kloní spíše ke vzniku spoluvlastnictví, čemuž se naopak OZ vyhýbá. Také se DCFR snaží vyhnout možnosti volby pro jednu ze stran, ke které OZ zase přistupuje častěji. Tato oblast je tedy znatelně rozdílná.

V otázce ochrany vlastnického práva se DCFR i OZ přidržují klasického rozdělení na reivindikační a zápůrčí žalobu. V případě reivindikační žaloby jde až na malé detaily o koncepci shodnou, naopak úprava zápůrčí žaloby je v rámci DCFR širší, než v OZ, jelikož je navrženo chránit i bezprostředně hrozící rušení vlastnického práva, což OZ neumožňuje. Tento rozdíl je dán spíše otázkou procesních prostředků, které jsou k takové žalobě využitelné – DCFR totiž zřejmě předpokládá využití obdobného institutu, jako je žaloba na ochranu rušené držby, kde k rozhodnutí soudu dochází ve velmi krátkém časovém úseku. Vzhledem k neexistenci takového prostředku v OZ, resp. OSŘ, je tak pouze logické, že česká úprava řeší hrozící rušení vlastnického práva jiným způsobem. Až na tuto jednu možnost využití je však i úprava zápůrčí žaloby v zásadě obdobná.

6 ZÁVĚR

Jednoznačné výsledky jsou sice velmi půvabnou záležitostí, ale v právu a zejména v právní vědě se vyskytují málokdy. To je i případ rozboru srovnání vybraných otázek věcných práv v DCFR a OZ, který přináší tato publikace. Na začátku si stanovila za cíl posoudit, zda česká úprava vybraných oblastí držby a vlastnického práva, tak jak je upravuje i DCFR, směřuje spíše k evropským úpravám, nebo naopak od nich. V některých ohledech se ukázalo, že je česká úprava koncepčně odlišná, ale v detailu podobná. Někde právě naopak byl zvolen velmi podobný koncept, ale detaily se liší. Třetím okruhem jsou situace, kdy je úprava v zásadě totožná z hlediska základní myšlenky i provedení, samozřejmě většinou s rozdílem drobnějších detailů. Dále se samozřejmě objevily i situace, ve kterých je v obou úpravách zvoleno podstatně odlišné řešení. A konečně se objevila i pátá skupina situací, kdy je české právo sice v rozporu s tím, co navrhuje DCFR, ale zároveň v souladu s převažující úpravou v ostatních členských státech – je to tedy občas spíše DCFR, kdo se odklání od převažujících tendencí a trochu si razí nové cesty.

Mezi těchto pět přístupů lze tedy rozřadit i konkrétní otázky, kterými se tato publikace zabírala. Trochu před závorku je zde nutno vytknout fakt, že DCFR omezuje svou materii na otázky související s věcmi hmotnými a movitými, v rámci celé publikace tak nebyl věnován prostor nemovitostem ani nehmotným věcem, jelikož českou úpravu v tomto ohledu není s čím srovnávat. Koncepčně odlišná úprava mezi DCFR a OZ byla zvolena nejvýrazněji v otázce držby. OZ se totiž přiklání ke koncepci jednotné držby, kterou zjevně jiné právní řády neznají, a tvoří tak z tohoto hlediska unikátní „ostrůvek“. I přes zcela novou koncepci se však k jednotlivým řešeným otázkám staví značně podobně, zejména v oblasti ochrany držby a detence. Problematika vypuzení z držby je ve výsledku řešena v zásadě shodně, včetně rozsahu vypuzení i možnosti námitek. V případě rušení držby je také zvolena ochrana v obou úpravách prakticky totožná, nicméně s rozdílem v rozsahu poskytnutých námitek – zde je však zjevná souvislost s „procesní“ stránkou úpravy, jelikož podle OZ, resp. OSŘ je nutno rozhodnout ve velmi krátkém časovém úseku a námitky jsou tak citelně omezeny. Ve výsledku však k použití takové „námitky“ v českém právu lze dojít samostatnou žalobou.

Okamžikem, kdy se zvolená odlišná koncepce stává větší překážkou pro srovnání, je pak problematika ochrany lepšího práva, v podstatě institutu navazujícího na Publiciánskou žalobu římského práva, samozřejmě po prodělání významného vývoje. Zde už jednotlivé dílčí otázky nejsou příliš srovnatelné právě kvůli koncepci jednotné držby, kterou volí OZ, nicméně jeden společný znak zůstává – jak DCFR, tak OZ se přiklání k silné ochraně detentora, který je začasto postaven na stejnou úroveň, jako držitel. Toto zkonstatování je však spíše zobecněným závěrem.

Situace, kde byl zvolen podobný koncept s odlišnými detaily, se naopak výrazněji objevují v oblasti otázek spojených s vlastnickým právem. Nejvýrazněji do této kategorie spadá nabytí vlastnického práva od neoprávněného, kde je koncept v zásadě totožný, ale liší se v otázce ochrany věcí, které byly odcizeny – takovým věcem, resp. jejich vlastníkov, poskytuje české právo mnohem vyšší stupeň ochrany než DCFR. Nicméně zde je třeba podotknout, že DCFR volí ze srovnávaných právních úprav dost možná nejširší koncepci, je tedy otázka, zda nabytí vlastnického práva od neoprávněného nespadá spíše do poslední kategorie, tedy do otázek, kde se DCFR vydává vlastní cestou. Podobnou koncepci, ale s výrazněji odlišnými detaily, lze pak najít u podmínek vydržení. V principu lze říci, že české právo „jen“ vyžaduje splnění více podmínek, jelikož na rozdíl od DCFR mimo poctivé držby vyžaduje i držbu pravou a případně i řádnou, nicméně ve výsledku se úpravy protínají alespoň v otázce dobré víry včetně výkladu, co tento pojem znamená. Dále do této kategorie lze zasadit problematiku zpracování, kdy sice DCFR přiznává vlastnické právo většinově zpracovateli a OZ tomu, kdo více přispěl (prací nebo materiálem), nicméně specifická úprava hraničních situací má za následek, že odlišné řešení bude podle obou úprav zvoleno pouze v případě, kdy hodnota práce nepatrně převyšuje hodnotu materiálu. Posledním případem je zde otázka negatorní žaloby, které však větší slouží k ochraně nemovitostí, což ostatně DCFR i výslovně zmiňuje. Koncepce je v případě této žaloby v zásadě shodná, ale odlišuje se výrazně v možnosti žalovat hrozící rušení (které je tak samostatně zařazeno dále).

Mezi případy, kdy se k sobě DCFR a OZ přibližují v základní myšlence i v detailech, se řadí paradoxně stále problematika související s držbou, a to otázka svépomoci při rušení a odnětí držby. Zde totiž obě úpravy bez

ohledu na jinak rozdílnou koncepci držby volí v zásadě shodný přístup, kdy je svépomoc dovolena při trvajícím rušebním aktu nebo při bezprostředně hrozícím odnětí, příp. „odnímání“. Dalším případem v zásadě shodné úpravy je započtení vydržecí doby předchozího držitele pro účely vydržení – pokud se jedná o držitele v dobré víře, doba se započítává i nabyvateli. Poslední takovou otázkou je pak pojetí reivindikační žaloby, která je založena na shodném základu a poskytovány jsou kupříkladu i shodné námítky.

Do oblasti otázek, ve kterých byl zvolen celkově odlišný přístup, v první řadě patří otázka lhůt v případě ochrany držby a detence. DCFR totiž poskytuje pouze objektivní lhůtu v délce trvání jednoho roku, zatímco OZ kombinuje lhůtu subjektivní a také jednoletou lhůtu objektivní. Dalším okruhem je otázka nabytí plodů držené věci – zde se DCFR odklání k problematice bezdůvodného obohacení, zatímco česká úprava odlišuje poctivého držitele, kterému plody přiznává. U tohoto ustanovení je otázka, do jaké míry posoudit odklon od dalších evropských úprav – je možné, že by tato oblast mohla spadat spíše do poslední kategorie, jelikož řešení zvolené DCFR není zcela běžné. Také v otázce vynaložení nákladů na drženou věc se DCFR věnuje spíše odkazu na ustanovení o bezdůvodném obohacení, zatímco OZ odlišuje poctivého a nepoctivého držitele. Z oblasti vlastnického práva patří do kategorie „nesouladných“ otázek způsob převodu, resp. okamžik převodu vlastnického práva k movité věci, kde se DCFR přiklání spíše k „reálnému“ nabytí a OZ naopak většinově ke „konsenzuálnímu.“ Řešení navazujících otázek pak v obou úpravách míří na zcela jiné okruhy témat. Také v otázce smísení a spojení věcí zřejmě nelze říci, že by jednalo o úpravu, která by měla společné znaky – DCFR pro tyto případy spíše akcentuje vznik spoluvlastnictví, zatímco OZ nikoliv. Poslední otázkou, kde se úpravy mýjí, je jistá „podotázka“ spočívající v možnosti žalovat hrozící rušení vlastnického práva – to podle DCFR možné je, podle OZ však nikoliv, zejména vzhledem ke konstrukci procesních institutů.

Poslední skupinou „výsledků“, které byly srovnáním zjištěny, se tak stávají okamžiky, kdy se právě spíše DCFR odchyluje od převažujících evropských úprav. Z větší části do této kategorie patří otázka poškození a zničení držené věci, kde DCFR nerozlišuje poctivého a nepoctivého držitele, tedy neposuzuje otázku dobré víry, v čemž se odlišuje od většiny evropských úprav

včetně úpravy české. Výraznou oblastí, kde se DCFR odklání od převažující evropské úpravy, je také vydržení ve zlé víře – řada úprav jej neumožňuje vůbec a jiné k němu přikládají řadu podmínek, zatímco DCFR takové podmínky prakticky nezná.

Z výše uvedeného výčtu je tedy patrné, že provedené srovnání předestřelo celou škálu možností, které předestřít vůbec mohlo. Je tak poměrně obtížné vyslovit jednoznačný závěr o tom, zda jde český občanský zákoník „k Evropě“, nebo „od Evropy“. Možná je ale vhodnější závěr formulovat opačně – nebylo zjištěno, že by česká úprava byla výrazně odlišná. I přes znatelnou inspiraci českého zákoníku v historických úpravách se nejedná o krok zpět, ale o pokračující vývojovou tendenci. Z hlediska případné budoucí vyšší harmonizace soukromého práva napříč Evropou tak zůstává poněkud otevřenou otázkou, jak výrazná změna by to byla pro české právo. Je nicméně jisté, že by to nebyla změna zcela zásadní.

7 SUMMARY

The Czech Civil Code of 2012 brought a major change into the legal system of Czech republic. The basic reason for recodification was the need to finally eliminate the remains of socialistic concepts, which were still in some forms present in the previous Civil Code, although that has been heavily amended. On the other hand, there was a clear need for a modern Civil Code, which would react to major changes in society and especially in technology.

Czech republic is of course not alone in the need of such revisions of civil law. Globalization and rising international commerce are resulting in calls for more unified approach to private law in general, and also especially to law of obligations. European Union has already made huge changes in some areas of civil law, which are related to the common market in European Union and should help the free movement of people, goods and services. However, there are voices calling for more – even for a common European civil code.

The Draft Common Frame of Reference could be taken as a first step toward a more unified approach to civil law in European Union, even focusing mainly on law of obligations. These unifying steps are facing one common problem – are the national legal orders even compatible with each other and can these legal orders ever be unified? Or are these attempts bringing major changes in civil law of some of the member states?

This monograph is focusing on exactly this question, however the scope is limited to comparison between DCFR and “just” Czech Civil Code, and more importantly only on questions of ownership and possession. DCFR is mainly focused on law of obligations, however it cannot overlook its interconnectedness with some aspects of real rights. This relatively closed and narrow topic allows to assess whether the Czech Civil Code follows the same direction as other European countries or whether it goes its own way.

However, the conclusions differ in specific questions. In some cases, Czech law and general approach across Europe and in DCFR are very similar in detail, or in concept, or both. On the other hand, some questions differ completely in Czech law, and also there are cases where it is DCFR which

differs in comparison with most of European legal orders. It is possible to say that the future harmonization or unification is probably not going to be a fundamental change for Czech private law in concept – however in some specific cases the change would be significant.

LITERATURA A DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

Monografie

- BAR, Christian von (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2008, 395 s. ISBN 978-3-86653-059-1.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 1*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 2*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 3*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 4*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 5*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BAR, Christian von a Eric M. CLIVE (eds.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume 6*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009. ISBN 978-3-86653-098-0.
- BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie římského práva*. Academia, 1994, 471 s. ISBN 80-200-0243-X.

- BĚLOVSKÝ, Petr. *Usucapio: vydržení v římském právu*. Auditorium, 2018, 246 s. ISBN 978-80-87284-72-8.
- COLLINS, Hugh. *The European Civil Code: The Way Forward*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 290 s. ISBN 978-0-521-88580-5.
- DOSTALÍK, Petr. *Nakládání s cizí věcí v soukromém právu*. Praha: Leges, 2020, 151 s., Teoretik. ISBN 978-80-7502-398-8.
- ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HORÁK, Ondřej, Petr DOSTALÍK, Pavel SALÁK et al. *Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy: vybrané otázky*. Praha: Leges, 2017, 160 s., Student. ISBN 978-80-7502-189-2.
- HULMÁK, Milan et al. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s., Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.
- HURDÍK, Jan, Markéta SELUCKÁ, Pavel KOUKAL a kol. *Evropské soukromé právo v čase a prostoru, I. díl Část teoretická, metodologická a systémová*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017, 205 s., Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 594. ISBN 978-80-210-8648-7 (brož.), 978-80-210-8649-4 (online).
- CHROMÁ, Marta. *Anglicko-český právní slovník*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2010, 341 s. ISBN 978-80-7335-248-6.
- LANDO, Ole a Hugh G. BEALE (eds.). *Principles of European Contract Law. Parts I and II*. The Hague: Kluwer Law International, 2000, 561 s. ISBN 90-411-1305-3.
- LAVICKÝ, Petr et al. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s., Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
- PASA, Barbara a Lucia MORRA, ed. *Translating the DCFR and Drafting the CESL: A Pragmatic Perspective*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2014, 332 s. ISBN 978-3-86653-286-1.
- PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 241 s., Beckova edice právní instituty. ISBN 80-7179-546-1.

- PETR, Bohuslav. *Nabytání vlastnictví originárním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011, 197 s. ISBN 978-80-7400-332-5.
- SALÁK, Pavel et al. *Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: inspirace, problémy a výzvy*. Brno: Masarykova univerzita, 2017, 122 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-8828-3. Dostupné z: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Salak_Historie_osnovy_oz_1937.pdf
- SOMMER, Otakar a Jiří SPÁČIL. *Učebnice soukromého práva římského: Díl II. 2. nezměněn. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2011, 356 s. ISBN 978-80-7357-616-5.
- SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce. 2. upravené vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 350 s., Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-566-1.
- SPÁČIL, Jiří et al. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s., Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5.
- SPÁČIL, Jiří et al. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Praha: C. H. Beck, 2018, 306 s., Academia Iuris. ISBN 978-80-7400-711-8.
- SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ, Renáta ŠÍNOVÁ et al. *Občanský soudní řád: komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s. ISBN 978-80-7400-673-9.
- ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA et al. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1328 s., Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-546-7. Dostupné z: *ASPI* [právní informační systém].
- TICHÝ, Luboš, Petra Joanna PIPKOVÁ a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2014, 504 s., Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-521-3.

Odborné články

- BALARIN, Jan. Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1–2, s. 25–34. ISSN 1210-6348.

- BĚLOVSKÝ, Petr. Držba práva a vydržení práva v právu římském a v novém občanském zákoníku. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2014, roč. 9, supplementum 3, s. 11–16. ISSN 1801-0288.
- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 246–252. ISSN 1210-6410.
- BÍLKOVÁ, Jana. Ochrana vlastnického práva se zřetelem k institutu dobré víry. Duplicita vlastnictví. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 15–16, s. 528–531. ISSN 1210-6410.
- BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 239–247. ISSN 1210-6410.
- ČECH, Petr. Přičitatelnost dobré či zlé víry, resp. vědomí o určité skutečnosti právnícké osobě. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 6, s. 210–216. ISSN 1210-6410.
- DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348–354. ISSN 1210-6410.
- DOBROVOLNÁ, Eva. Ochrana držby v občanském právu a civilním procesu (vybrané otázky inspirované rakouskou teorií a praxí). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 10, s. 343–347. ISSN 1210-6410.
- DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 18, s. 611–617. ISSN 1210-6410.
- DOŘIČÁK, Lukáš. Nabývání vlastnického práva k nedobrovolně pozbyté věci podle § 1110–1111 OZ. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2020, roč. 28, č. 3, s. 401–414. ISSN 1210-9126.
- DOSTALÍK, Petr. Originární nabytí vlastnického práva a problematika bezdůvodného obohacení v rámci rekodifikace soukromého práva. In: VOJČÍK, Peter, Vladimír FILIČKO a Peter KOROMHÁZ (eds.). *Košické dni súkromného práva I.: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 55–62. ISBN 978-80-8152-400-4.
- DOSTALÍK, Petr. Problematika zpracování věci na cestě k moderním kodifikacím. *Historica Olomucensia*, 2018, č. 55, s. 13–28. ISSN 1803-9561.

- DOSTALÍK, Petr. Římské právo a jednotná koncepce držby. In: VLADÁR, Vojtech (ed.). *Perpauca terrena blande honori dedicata: pocta Petrovi Blahovi k nedožítým 80. narozeninám*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2019, s. 217–237. ISBN 978-80-568-0313-4.
- DOSTALÍK, Petr a Jacek WIEWIOROWSKI. The Specific Position of the Animal, Especially A Dog in the Roman and Modern Czech Law. *The Lawyer Quarterly: International Journal for Legal Research*, 2017, roč. 7, č. 1, s. 12–29. ISSN 1805-840X.
- ELIÁŠ, Karel. Některé otázky spojené s vlastnictvím bytů. *Právník*, 2013, roč. 152, č. 1, s. 37–49. ISSN 0231-6625.
- GÜRLICH, Richard. Držba, sousedská práva. *Novinky z rekodifikace – advokátní kancelář GÜRLICH & Co.* 2014, č. 59, s. 1. Dostupné z: *Beck-online* [právní informační systém].
- HAJNÁ-STEINEROVÁ, Karin. Ochranná známka jako předmět vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 23–24, s. 839–844. ISSN 1210-6410.
- HAMUĚÁKOVÁ, Klára a Jana KŘIVÁČKOVÁ. Nová právní úprava ochrany rušené držby. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 2, s. 48–51. ISSN 1210-6410.
- HANDRLICA, Jakub. Služebnost inženýrské sítě. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 11, s. 406–412. ISSN 1210-6410.
- HAVEL, Bohumil a Petr BEZOUŠKA. K nálezu Ústavního soudu ve věci vydržení vlastnického práva k členskému podílu v bytovém družstvu a posouzení dobré víry držitele. *Právní rozhledy*, 2019, roč. 27, č. 11, s. 401–402. ISSN 1210-6410.
- HESSELINK, Martijn W. The Politics of a European Civil Code. *European Law Journal*, 2004, roč. 10, č. 6, s. 675–697. ISSN 1468-0386.
- HESSELINK, Martijn W. The Common Frame of Reference as a Source of European Private Law. *Tulane Law Review*, 2009, roč. 83, č. 4, s. 919–972.
- HORÁK, Ondřej. Sdílí příslušenství osud věci hlavní? Ke změnám v souvislosti s novým občanským zákoníkem. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 6, s. 191–194. ISSN 1210-6410.

- HORÁK, Ondřej. Ochrana oprávněného detentora proti zásahům třetích osob (ke kořenům a výkladu § 1044 ObčZ). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 4, s. 115–119. ISSN 1210-6410.
- HORÁK, Ondřej. K proměnám koncepce vlastnického práva od rakouských ústav do současnosti. *Právník*, 2017, roč. 156, č. 12, s. 1109–1123. ISSN 0231-6625.
- HORÁK, Ondřej a Petr DOSTALÍK. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 14–21. ISSN 1210-9126.
- HORÁK, Ondřej a Radek ČERNOCH. K problematice nabytí odkazu (s důrazem na odkaz jednotlivé věci nezapsané ve veřejném seznamu). *Ad Notam*. 2020, roč. 26, č. 3, s. 3–8. ISSN 1211-0558.
- JAREŠ, Adam. Kryptoměny a občanské právo. *Revue pro právo a technologie*, 2020, roč. 11, č. 21, s. 21–46. ISSN 1804-5383.
- JURČOVÁ, Monika a Marianna Novotná. Budúcnosť spoločného referenčného rámca. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 925–943. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/05_obcan.html
- KLEŇNOVÁ, Veronika. Darovanie, „zmluvná fideikomisárna substitúcia“ a časovo obmedzené vlastnícke právo. *Právník*, 2019, roč. 158, č. 2, s. 182–200. ISSN 0231-6625.
- KOBER, Jan. Spoluvlastnické předkupní právo v rovině právní normy a v rovině právnědogmatické jako gordický uzel zdejší civilistiky? *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 848–890. ISSN 0231-6625.
- KRÁLÍK, Michal. Intertemporalita v oblasti věcných práv v rozhodovací praxi NS. *Soudní rozhledy*, 2016, roč. 22, č. 6, s. 182–186. ISSN 1211-4405.
- KŘIVONOŽKA, Jan. Ochrana dobré víry versus ochrana vlastnického práva aneb střet právních principů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 7, s. 252–254. ISSN 1210-6410.
- KUČERA, Milan. Vlastnické právo k výnosu z trestné činnosti. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 3, s. 37–39. ISSN 1210-6348.

- LAVICKÝ, Petr. Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 13–14, s. 464–470. ISSN 1210-6410.
- MALAST, Jan. K vývoji podmínek vyvlastnění v soukromém i veřejném právu (se zaměřením na požadavek subsidiarity v případě nezbytného přístupu k nemovitosti). *Právník*, 2020, roč. 159, č. 2, s. 166–185. ISSN 0231-6625.
- MELZER, Filip a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 1. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 10, s. 351–357. ISSN 1210-6410.
- MELZER, Filip a Petr TĚGL. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 11, s. 381–391. ISSN 1210-6410.
- NĚMEC, Ronald. Malé zamýšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletín advokacie*, 2012, č. 6, s. 30–33. ISSN 1210-6348.
- ONDRŮŠ, Miroslav. K právní povaze lidského těla. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 13–14, s. 463–471. ISSN 1210-6410.
- ONDRŮŠ, Miroslav. K právní povaze částí lidského těla. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 15–16, s. 521–530. ISSN 1210-6410.
- PAVLIŠ, Tomáš. Právní úprava ochrany domnělého nájemce bytu. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 11, s. 391–400. ISSN 1210-6410.
- PĚCHA, František. Několik poznámek k triádě o obsahu vlastnického práva – je triáda o obsahu vlastnického práva opravdu výplodem právního stalinismu? *Právník*, 2014, roč. 153, č. 4, s. 326–329. ISSN 0231-6625.
- PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevladníka. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 20, s. 695–703. ISSN 1210-6410.
- PETR, Bohuslav. Významný posun v judikatuře o vydržení zejména jako důsledek existence mimořádného vydržení v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 13–14, s. 498–501. ISSN 1210-6410.
- PETR, Pavel. Kondominium aneb splněné přání profesora Cepla. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 1, s. 37–51. ISSN 0231-6625.

- PETR, Pavel. Právo stavby. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 891–898. ISSN 0231-6625.
- PILÍK, Václav. Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku. *Ad Notam*. 2016, roč. 22, č. 4, s. 9–12. ISSN 1211-0558.
- POHL, Michal. Privatizace bývalých podnikových bytů v kontextu absolutní zákonné ochrany nájemníků a uživatelů. Aneb patří byty lidem? *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23–24, s. 839–846. ISSN 1210-6410.
- PROUZA, Ivan. Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 1, s. 13–17. ISSN 1210-6410.
- PÚRY, František. Některé zásadní souvislosti nové úpravy soukromého práva s postihem hospodářské a majetkové kriminality. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 9, s. 25–31. ISSN 1210-6348.
- SALÁK, Pavel. Vlastnické právo k pokladu. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 899–916. ISSN 0231-6625.
- SALÁK, Pavel. Poklad a nálezne – historické souvislosti. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 8, s. 278–283. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 2, s. 63–70. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 9, s. 325–328. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří. Vlastnické žaloby v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 687–689. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří. Obsah negatorní žaloby, její konkurence s žalobou na náhradu škody a promlčení. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 23–24, s. 801–807. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří a Martin ŠEŠINA. Nabývání dědictví a vlastnické žaloby dědiců v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 2, s. 39–44. ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Ondřej. Nabývání od neoprávněného. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 3, s. 38–41. ISSN 1210-6348.
- SVOBODA, Karel. Žaloba na ochranu rušené držby. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5, s. 45–48. ISSN 1210-6348.

- SVOBODA, Karel. Žaloby na ochranu vlastnického práva podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 4, s. 144–147. ISSN 1210-6410.
- ŠOVAR, Jan. Úvaha nad některými aspekty práva nedržícího vlastníka na vydání zaknihovaných cenných papírů. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 3, s. 81–85. ISSN 1803-6554.
- ŠVESTKA, Jiří a Stanislav STUNA. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 10, s. 366–373. ISSN 1210-6410.
- TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1–2, s. 35–42. ISSN 1210-6348.
- TÉGL, Petr. Ještě k žalobám na ochranu vlastnického práva podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 9, s. 333–336. ISSN 1210-6410.
- TÉGL, Petr a Jaromír ZAJÍC. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 120–129. ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 12, s. 444–450. ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. Držba informací. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 4, s. 115–121. ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. Zlá víra. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 7–8, s. 32–38. ISSN 1210-6348.
- THÖNDEL, Alexandr. Služebnosti: vybrané aspekty starého právního institutu. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 10, s. 917–936. ISSN 0231-6625.
- TINTĚRA, Tomáš. Vznik zadržovacího práva pronajímatele podle § 2234 OZ. *Acta Iuridica Olomoucensia*, 2018, roč. 13, č. 3, s. 79–86. ISSN 1801-0288.
- TOMÍŠEK, Jan. Software jako věc v režimu nového občanského zákoníku. *Revue pro právo a technologie*, 2014, roč. 5, č. 9, s. 199–214. ISSN 1804-5383.

VANĚK, Jakub. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 2, s. 44–48. ISSN 1210-6410.

VÁŽAN, Pavel. Právní úprava věci hromadné, souboru věcí a dopad jejich právní úpravy do praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2017, roč. 25, č. 1, s. 107–120. ISSN 1210-9126. DOI 10.5817/CPVP2017-1-7. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/6659>

ZEMANDL, Ondřej. K otázce vlastnictví zvěře v oboře. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 673–676. ISSN 1210-6410.

ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9, č. 7–8, s. 193–198. ISSN 1803-6554.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Další zdroje

European Commission. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law (COM/2001/0398)*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52001DC0398>

European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan (COM/2003/0068)*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52003DC0068>

ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ (eds.). *Nový občanský zákoník 2014*. Ostrava: Sagit, 2012, Úplné znění. ISBN 978-80-7208-920-8.

Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje. 11. 10. 2011 (COM (2011) 635). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:en:PDF>

Vědecká redakce MU

prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D. (předseda);
doc. RNDr. Petra Bořilová Linhartová, Ph.D., MBA; Mgr. Tereza Fojtová;
doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.; Mgr. Michaela Hanousková;
doc. RNDr. Petr Holub, Ph.D.; doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.;
prof. MUDr. Lydie Izakovičová Hollá, Ph.D.; prof. PhDr. Mgr. Tomáš Janík, Ph.D.;
prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.; prof. RNDr. Jaromír Leichmann, Dr. rer. nat.;
PhDr. Alena Mizerová; doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.;
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.; Ing. Zuzana Sajdlová, Ph.D.;
Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.; prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.;
prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A.; doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

Ediční rada PrF MU

doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D. (předseda);
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.; prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.;
prof. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.; prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.;
doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D.; doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D.;
doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc.; doc. JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.

VĚCNÁ PRÁVA VE SROVNÁNÍ DCFR A ČESKÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Mgr. Lucie Mrázková

Vydala Masarykova univerzita
Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno
v roce 2020

Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity
Edice Scientia, sv. č. 707

1., elektronické vydání, 2020

ISBN 978-80-210-9844-2 (online ; pdf)
DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-9844-2020>
www.law.muni.cz

MUNI
PRESS

MUNI
LAW

ISBN 978-80-210-9844-2

9 788021 098442